

METODIKA TVORBY ŠKOLNÍCH VZDĚLÁVACÍCH PROGRAMŮ SOŠ A SOU

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

**METODIKA TVORBY
ŠKOLNÍCH VZDĚLÁVACÍCH
PROGRAMŮ SOŠ A SOU**

METODIKA TVORBY ŠKOLNÍCH VZDĚLÁVACÍCH PROGRAMŮ SOŠ A SOU

Publikace vznikla v rámci národního projektu Kurikulum S – Podpora plošného zavádění školních vzdělávacích programů v odborném vzdělávání, který realizuje Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ve spolupráci s Národním ústavem pro vzdělávání, školským poradenským zařízením a zařízením pro další vzdělávání pedagogických pracovníků a s finanční podporou Evropského sociálního fondu a státního rozpočtu ČR.

Více informací o projektu najdete na www.kurikulum.nuov.cz.

Ing. Taťána Vencovská, hlavní manažerka projektu

Zpracovali: PhDr. Jana Kašparová a kol.

Jazyková korektura: Tereza Rychtaříková

Obálka, grafická úprava a zlom: Michaela Houdková

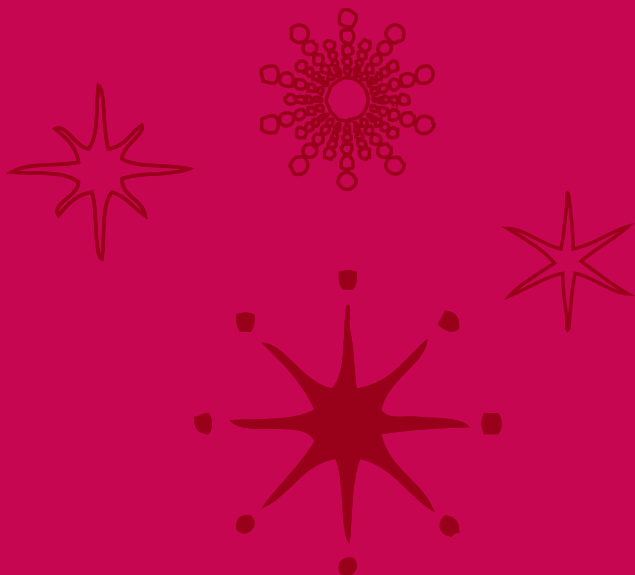
Redakce: Lucie Šnajdrová

Vydal: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků

Praha 2012

1. upravené vydání

ISBN: 978-80-87652-05-3

ÚVOD	4
1. NEŽ ZAČNEME TVOŘIT ŠKOLNÍ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM	5
1.1 Sestavení pracovního týmu	8
1.2 Role ředitele školy a koordinátora	10
2. VÝCHODISKA PRO TVORBU ŠVP	13
2.1 Hodnocení práce školy	14
2.2 Spolupráce se sociálními partnery	17
3. POSTUP TVORBY ŠVP	22
3.1 Vymezení celkové koncepce ŠVP	22
3.2 Postup zpracování ŠVP	25
4. STRUKTURA ŠVP A POSTUP ZPRACOVÁNÍ JEDNOTLIVÝCH ČÁSTÍ	27
4.1 Titulní list a úvodní identifikační údaje	28
4.2 Profil absolventa ŠVP	30
4.3 Charakteristika školního vzdělávacího programu	33
4.4 Učební plán	37
4.5 Přehled rozpracování obsahu vzdělávání v RVP do ŠVP	44
4.6 Učební osnova a její tvorba	48
4.7 Personální a materiální zabezpečení vzdělávání	58
4.8 Spolupráce se sociálními partnery při realizaci ŠVP	60
4.9 Dokončení ŠVP	61
5. JAK PLÁNOVAT VÝSLEDKY VZDĚLÁVÁNÍ	62
6. REALIZACE KLÍČOVÝCH KOMPETENCÍ A APLIKACE PRŮŘEZOVÝCH TÉMAT	72
6.1 Realizace klíčových kompetencí	72
6.2 Aplikace průřezových témat ve ŠVP	77
7. MODULÁRNÍ KONSTRUKCE ŠKOLNÍHO KURIKULA	81
8. EVALUACE A ÚPRAVY ŠVP	85
9. PŘÍLOHY	90
10. LITERATURA	116
11. PŘEHLED PILOTNÍCH ŠKOL A OBORŮ POKUSNÉHO OVĚŘOVÁNÍ VÝUKY PODLE PILOTNÍCH ŠVP	119

ÚVOD

V roce 2007 byly vydány první rámcové vzdělávací programy (RVP) pro střední odborné školy a tím byla zahájena realizace kurikulární reformy v odborném školství. Jedním z důležitých nástrojů je dvoustupňová tvorba vzdělávacích programů: Na státní úrovni vydává MŠMT rámcové vzdělávací programy, na lokální úrovni se podle nich vytvářejí školní vzdělávací programy (ŠVP). Tvorba školních vzdělávacích programů je sice pro školy náročná, ale umožňuje jim reagovat na vzdělávací podmínky své školy i regionu a posiluje jejich autonomii ve vzdělávání. Zároveň s tvorbou rámcových vzdělávacích programů došlo v odborném školství k transformaci soustavy oborů vzdělání, neboť bylo třeba, aby soustava oborů vzdělání daleko lépe zohledňovala potřeby trhu práce, změny v povoláních, výrobních technologiích a pracovních činnostech. Nová soustava oborů odborného vzdělávání zahrnuje téměř 280 oborů vzdělání a pro každý obor vzdělání byl vydán rámcový vzdělávací program. Poslední rámcové vzdělávací programy byly vydány v roce 2012.

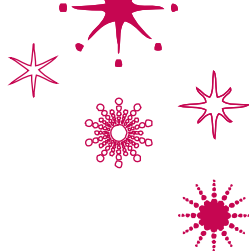
Rok 2012 můžeme tedy označit za rok plošného zahájení výuky podle školních vzdělávacích programů ve středních odborných školách a středních odborných učilištích.

To ovšem neznamená, že tvorba ŠVP je provždy ukončena: Školy, které již vyučují podle ŠVP, je revidují a inovují a zároveň vytvářejí ŠVP pro jiné obory vzdělání nebo formy vzdělávání. A protože soustava oborů vzdělání je soustava otevřená, mohou vznikat i nové RVP.

Proto jsme připravili tuto upravenou verzi metodické příručky, ve které jsme zohlednili zkušenosti učitelů pilotních i dalších škol, lektorů dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků i konzultantů k tvorbě ŠVP. Textová část příručky je doplněna příklady a ukázkami z pilotních ŠVP i častými dotazy ze škol. Příručka se také opírá o příklady dobré praxe učitelů, které jsme shromáždili, zpracovali a vydali v rámci projektu Kurikulum S.

Upozorňujeme zde na další metodické publikace, které jsme vydali v projektu Kurikulum S a které mohou být dobrým zdrojem příkladů a námětů pro plánování a zkvalitňování výuky. Všechny tyto publikace byly zaslány v tištěné i digitální podobě na každou střední odbornou školu a regionální konzultační centra projektu a jsou k dispozici na webových stránkách projektu.

1.

NEŽ ZAČNEME TVOŘIT ŠKOLNÍ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM

Lazarus: Nečekejte na motivaci před vlastní činností – pusťte se do práce a motivace se dostaví!

Nejdůležitější pro úspěšnou tvorbu ŠVP je přesvědčit všechny učitele i další pracovníky školy, že vlastní vzdělávací program může být pro školu přínosem. K tomu využíváme jak semináře a organizované besedy (porady, diskusní setkání), tak také neformální rozhovory. Hovoříme o tom i se žáky a jejich rodiči.

Na jaké otázky bychom se měli zaměřit?

- ✓ Proč dochází ke kurikulárním reformám? Co bylo záměrem kurikulární reformy v ČR? Jak ovlivnila kurikulární reforma vzdělávání a život v naší škole?¹
- ✓ Co ovlivnilo rozhodujícím způsobem změnu vzdělávacího systému a odborného vzdělávání u nás po roce 1990 a v posledních letech?
- ✓ Jaké trendy ve vzdělávací politice EU ovlivňují odborné vzdělávání a práci školy u nás?
- ✓ Co znamená modernizace vzdělávání, jak ovlivňuje (může ovlivnit) vzdělávání na naší škole? Jsou naši učitelé na modernizaci vzdělávání dostatečně odborně připraveni? Používáme efektivní výukové strategie?
- ✓ V čem se změnila práce naší školy za poslední období? Co považujeme za pozitivum a kde máme rezervy?
- ✓ Co nejlépe charakterizuje kvalitní výuku na SOŠ – SOU?
- ✓ Co by měli ovládat žáci SOŠ – SOU, aby byli úspěšní v zaměstnání a v životě?
- ✓ Co pozitivního nebo negativního přineslo zavedení RVP a ŠVP?
- ✓ Co bychom chtěli (nebo musíme) ve své práci změnit a naopak, co jsme dělali dobře a budeme v tom pokračovat?

1) Východiskem k diskusi mohou být např. publikace Knecht, P. a kol. Moderní odborná škola. Názory učitelů pilotních škol na kurikulární reformu. Praha: NÚV, 2011. ISBN 978-80-86856-96-4. Janík, T. a kol. Kurikulární reforma na gymnáziích – výsledky dotazníkového šetření. Praha: VÚP, 2010. ISBN 978-80-87000-39-7. Rýdl, K. Vliv socioekonomického vývoje společnosti na pojetí kvality školy v České republice. Praha: NÚV 2012. ISBN 978-80-87063-76-7.

Je vhodné položit si podobné otázky i při hodnocení (evaluaci) výuky podle ŠVP. Ukazuje se také, že je třeba se neustále vracet k objasňování cílů kurikulární reformy, a to i v porovnání s reformami v zahraničí, pojmů kvalita a modernizace ve vzdělávání, požadavků na práci učitele i vlivu společensko-ekonomických změn na vzdělávání², osobnost žáka i pedagoga. Součástí debat budou pravděpodobně i různé jiné otázky: Kdo – kolik lidí napíše ŠVP, kdo ho schválí, jak bude ŠVP vypadat, musíme dodržet celý RVP, můžeme použít stávající učební dokumenty, kolik času budeme na tvorbu ŠVP potřebovat, jak často můžeme dělat změny v ŠVP a kdo je schvaluje aj.?

Kdo celoškolské diskusi povede? Může to být:

- ✓ Ředitel školy
- ✓ Člen pedagogického sboru, který má o problematice dobrý přehled
- ✓ Zkušená osoba vně školy (např. školitel – lektor DVU, pedagogický pracovník z některé pilotní školy, popř. z jiné střední školy)
- ✓ Jiná osoba, která není na tématu zainteresovaná, diskusi pouze modereje, hlídá dodržování tématu, usměrňuje průběh diskuse, shromažďuje náměty (zapisovatelem je někdo jiný)

V samostatných seminářích a pod odborným vedením bychom se měli věnovat dalším tématům a dovednostem potřebným pro zpracování školního vzdělávacího programu a jeho realizaci. Jedná se zejména o témata:

- ✓ Pojetí rámcových vzdělávacích programů (všichni, kdo se na tvorbě a realizaci ŠVP budou podílet, by měli znát příslušný RVP jako celek, nikoli pouze „svou“ část). Pokud se ve škole vyučuje také obor vzdělání Gymnázium, doporučujeme, aby se učitelé seznámili s příslušným RVP gymnázia a ujasnili si shody i odlišnosti (a důvody odlišností) mezi oběma proudy vzdělávání a jejich RVP. Je smysluplné a důležité seznámit se také s RVP základního vzdělávání, popř. také se ŠVP ZŠ odkud žáci přicházejí (ze zákona musí být ŠVP veřejně přístupný). Přínosem může být i beseda s učiteli základního vzdělávání.

Pozor na to, že již mohlo dojít k některým úpravám vydaných RVP. Tyto úpravy MŠMT zveřejňuje obvykle formou opatření ministra školství.

- ✓ Vymezení používaných pojmů (kurikulum, kompetence, klíčové/měkké kompetence, výsledky vzdělávání, průřezová témata aj. včetně pojmů používaných v RVP).
- ✓ Legislativa a tvorba a realizace ŠVP (tzn. zmapovat platné právní předpisy týkající se středního vzdělávání, zvl. si prostudovat školský zákon a jeho novely, popř. si zajistit odborný seminář).
- ✓ Východiska a postupy tvorby ŠVP (na základě poznání koncepce příslušného RVP a mechanismu tvorby ŠVP se rozhodujeme o koncepci ŠVP, popř. několika ŠVP, organizaci jejich zpracování i potřebných týmů).
- ✓ Nové trendy a poznatky z předmětových a oborových didaktik, hodnocení výsledků vzdělávání, individualizace vzdělávání.

2) Viz např. Rýdl, K. Vliv socioekonomického vývoje společnosti na pojetí kvality školy v České republice. Praha: NÚV 2012. ISBN 978-80-87063-76-7 <http://www.nuv.cz>

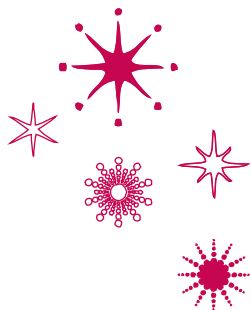
Z dalších témat se jedná zejména o klíčové kompetence ve vzdělávání, rozvíjení čtenářské a dalších gramotností, průřezová témata, práce se žáky se speciálními vzdělávacími potřebami integrovanými do hlavního vzdělávacího proudu a jiná témata vyplývající z individuálních podmínek a potřeb školy.

Z dovedností jsou pro zpracování ŠVP významné zejména:

- ✓ dovednosti pedagogického projektování
- ✓ rozvoj týmové práce, sociálně komunikativních dovedností včetně kritického myšlení a dovednosti vyjednávat (mediace)

Některé tematicky zaměřené semináře (např. legislativní změny, aktivizační metody, projektové vyučování, hodnocení žáků) a nácvik profesních kompetencí je lepší zajistit u nějaké instituce dalšího vzdělávání nebo pomocí proškoleného lektora.³

3) Podněty lze nalézt i ve studijních textech J. Švece, které vznikly pro vzdělávání učitelů pilotních škol v projektu Pilot S; viz doporučená literatura.

Tvorba ŠVP by měla být výsledkem společného úsilí všech pedagogických pracovníků školy.

→ Kdo by měl vypracovat ŠVP?

Poznatky ze sledování tvorby ŠVP ve školách v uplynulých letech ukazují dva základní přístupy k řízení tvorby ŠVP:

- a) Zpracování ŠVP je záležitost jednotlivce – ředitele, pověřeného zástupce školy nebo učitele, externího pracovníka, nebo nějaké agentury.
- b) Zpracování ŠVP je týmová práce pod vedením koordinátora tvorby ŠVP.

V prvním případě ředitel, pokud není sám zpracovatelem či koordinátorem tvorby ŠVP, pověří někoho dalšího „napsáním“ ŠVP. I když je tento způsob tvorby ŠVP možný, jeho zásadním nedostatkem je to, že ŠVP, byť sebekvalitněji a sebemoderněji vytvořený, představuje vizi pouze svého autora, nikoli pedagogického kolektivu. Je pravděpodobné, že učitelé se s ním zcela neztotožní a dál budou vyučovat dosavadním způsobem.

Proto bychom měli preferovat druhý způsob tvorby ŠVP a zapojit do práce co nejvíce pedagogů.

Otázka k diskusi: Jaký je váš názor a zkušenosti?

→ Jaké by měly být pracovní týmy?

Velikost pracovních týmů nelze jednoznačně stanovit. Každá škola bude postupovat svým způsobem. Počet členů pracovního týmu a jeho struktura bude záviset na počtu ŠVP, které budete připravovat. Pokud budete připravovat více ŠVP, bude struktura složitější. Důležité je, aby všechny týmy navzájem spolupracovaly a aby základní koncepce všech ŠVP byla jednotná. Přípravu ŠVP řídí školní koordinátor.

Při jednom ŠVP se osvědčuje pracovat na dvou úrovních:

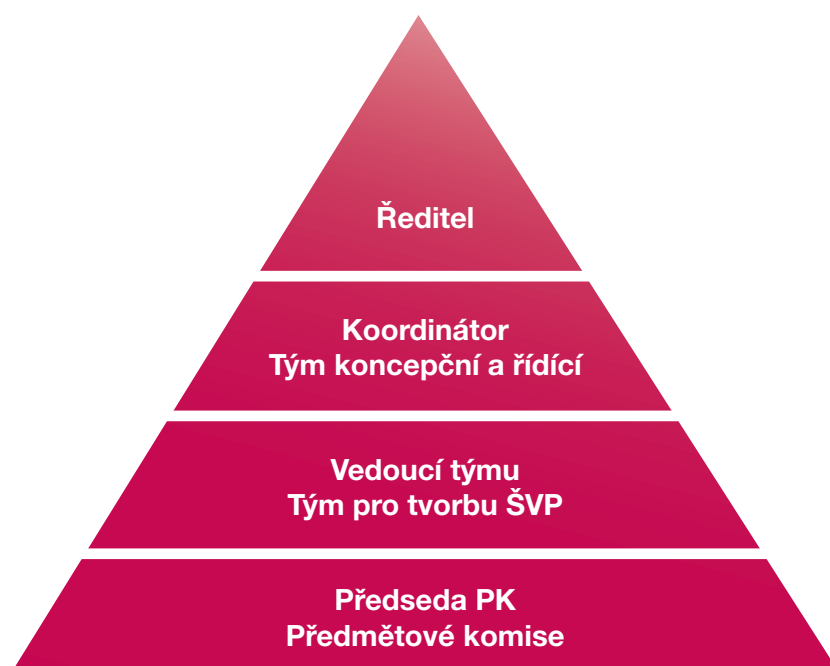
- ✓ Koncepční a řídicí tým (10-15 osob): Vede koordinátor, členy jsou vedoucí dílčích týmů (zpravidla se jedná o předsedy předmětových komisí); dobré je zapojit i další odborníky ve škole – výchovné a kariérové poradce, školního psychologa aj.
- ✓ Dílčí týmy pro práci na koncepci jednotlivých složek vzdělávání, vstupních studií (analýz) a dílčích částí ŠVP (např. předmětové komise, tým pro autoevaluaci školy, analýzu požadavků regionálního trhu práce, zpracování záměrů podpory žáků se speciálními vzdělávacími potřebami atp.). Každý dílčí tým má svého vedoucího.

Při dvou a více ŠVP se osvědčuje pracovat na třech úrovních:

- ✓ Koncepční a řídicí tým (školní koordinátor, koordinátoři pro jednotlivé ŠVP, pověřený vedoucí pracovník školy, popř. předsedové předmětových komisí).
- ✓ Týmy pro jednotlivé ŠVP: Jeden tým pro každý ŠVP, řídí vedoucí týmu, který je zároveň členem koncepčního a řídicího týmu.
- ✓ Týmy (dílčí) pro zpracování jednotlivých částí ŠVP a vstupních studií; každý tým má svého vedoucího odpovědného vedoucímu pro daný ŠVP.

Přitom někteří členové mohou pracovat ve více týmech (např. vyučující občanské nauky bude pracovat pro všechny ŠVP = záruka jednotné koncepce i formálního zpracování). Pokud některé vstupní studie nebo části ŠVP budou zpracovávány společně pro více ŠVP (např. studie k sociálnímu partnerství, charakteristika školy), budou týmy podřízeny přímo koncepčnímu a řídicímu týmu – koordinátorovi nebo pověřenému členovi tohoto týmu. Postupy v organizaci týmů mohou být zajisté různé, důležitá je však **spolupráce napříč předměty** a předmětovými komisemi, zvláště při tvorbě učebního plánu, při rozpracování koncepce rozvoje klíčových kompetencí, při zařazování průřezových témat a vymezení mezipředmětových vztahů nebo při tvorbě společných učebních osnov.

Struktura řízení tvorby ŠVP

1.2

ROLE ŘEDITELE ŠKOLY A KOORDINÁTORA

→ Ředitel školy

Ředitel školy je plně odpovědný za zpracování ŠVP, svým podpisem jej schvaluje jako platný učební dokument. Může být koordinátorem tvorby ŠVP, ovšem pokud škola zpracovává více ŠVP, je vhodnější pověřit touto funkcí někoho jiného. Je třeba, aby motivoval tým, podporoval koordinátora a neustále měl na zřeteli aktivity jak v přípravné fázi, tak i při samotné tvorbě ŠVP. Měl by sledovat postup prací a pravidelně (např. v uzlových bodech práce) se účastnit jednání koncepčního a řídicího týmu. Pro motivaci učitelů je také významné, když se účastní odborných seminářů pořádaných školou k tvorbě ŠVP a ke zvýšení profesních kompetencí učitelů.⁴

→ Koordinátor tvorby ŠVP

Činnosti koordinátora

a) při zpracování ŠVP:

- ✓ Zajišťuje realizaci vytyčené vzdělávací strategie ve ŠVP a jednotnou koncepci (všech) ŠVP.
- ✓ Řídí postup zpracování ŠVP, motivuje pracovní týmy i jednotlivce, vytváří vhodné sociální prostředí pro práci.
- ✓ Poskytuje zpětnou vazbu o postupu prací řediteli školy a dalším pedagogickým pracovníkům.
- ✓ Komunikuje s možnými partnery školy, zejména zaměstnavateli, při tvorbě ŠVP a objasňování jeho funkce.
- ✓ Zprostředkovává další vzdělávání pedagogických pracovníků a hledá další zdroje informací.⁵

4) Viz např. Zábranská, J. Role ředitele školy v ŠVP. In: Příklady dobré praxe SOŠ a SOU. Praha: NÚOV, 2011. ISBN 978-80-87063-35-4, www.kurikulum.nuov.cz

5) Viz např. Škorpilová, M. Úloha koordinátora ŠVP. In: Příklady dobré praxe SOŠ a SOU. Praha: NÚOV, 2011. ISBN 978-80-87063-35-4, www.kurikulum.nuov.cz

b) po zavedení ŠVP:

- ✓ Spolupracuje s vedením školy při hodnocení (evaluaci) výuky podle ŠVP.
- ✓ Sleduje naplňování ŠVP a shromažďuje podněty pro inovaci školního kurikula.
- ✓ Zajišťuje a koordinuje revize ŠVP a jeho inovace.
- ✓ Udržuje a zlepšuje spolupráci se sociálními partnery školy, zejména zaměstnavateli, shromažďuje podněty zaměstnavatelů ke zlepšení vzdělávání podle ŠVP (pokud je touto činností pověřen jiný pracovník, je nutná vzájemná spolupráce a přenos informací).
- ✓ Ovlivňuje kvalitu výuky ostatních vyučujících z hlediska používaných vyučovacích strategií a potřeb dalšího vzdělávání.
- ✓ Spolupracuje s předsedy předmětových komisí a dalšími odbornými pracovníky školy v oblasti realizace a inovace ŠVP.

Co by měl koordinátor ovládat?

- ✓ Rozumět podstatě změn, které přináší kurikulární reforma.
- ✓ Uvažovat o výchovné a vzdělávací strategii školy jako celku.
- ✓ Znat základní strukturu ŠVP i různé možnosti a postupy jeho zpracování.
- ✓ Orientovat se v platné legislativě související s tvorbou a realizací ŠVP.
- ✓ Ovládat principy a postupy projektování a týmové práce včetně hodnocení a prezentace výsledků.
- ✓ Umět motivovat, naslouchat, vyjednávat a vhodně řešit spory.

Kdo by měl být koordinátorem?

- ✓ Koordinátorem by měl být člen pedagogického sboru, který má potřebné pedagogické i řídicí zkušenosti a je předpoklad, že jeho rozhodnutí budou členové týmu respektovat.
- ✓ Koordinátorem může být i ředitel nebo jeho zástupce.

Je nezbytné, aby koordinátor měl jednoznačnou podporu vedení školy zřejmou všem pedagogům a aby tuto podporu vedení školy na pedagogických poradách připomínalo.

Důležité je také vytvořit koordinátorovi pro jeho práci vhodné podmínky. Za významné považuje řada koordinátorů a dalších učitelů morální a finanční ohodnocení této činnosti i zajištění možností a podmínek pro odbornou přípravu a další vzdělávání koordinátora.

Práci vám usnadní, když si hned na začátku nastavíte společně jasná pravidla spolupráce a vzájemné komunikace (nejlépe písemně, aby nedocházelo k nedorozuměním).

Nezapomínejte na stanovení konkrétní odpovědnosti za jednotlivé úkoly. Pořizujte si zápisy z jednání.

→ Další spolupracovníci

- ✓ Technický a jazykový redaktor (stanovení formální podoby ŠVP již na samém začátku a vytvoření potřebných šablon ovlivní celý postup prací).

- ✓ Konzultanti a recenzenti/opONENTI – externisté i interní pedagogové, kteří se přímo nepodílejí na tvorbě. Pomohou zajistit věcnou správnost a srozumitelnost textů i potřebné vazby mezi jednotlivými částmi ŠVP.
- ✓ Zástupci sociálních partnerů – zaměstnavatelé, rodiče aj. Pomohou při zpřesňování vzdělávací strategie školy a požadavků na kompetence absolventa. Následně mohou podpořit vzdělávání v daném ŠVP (viz další kapitola).

Otázky k diskusi:

Jaká silná a slabá místa měla tvorba vašich ŠVP? Jaký systém řízení tvorby ŠVP jste zvolili – jak se osvědčil? Jak zapojit do zpracování ŠVP co nejvíce učitelů? Jaká by měla být pozice a činnost koordinátora po vypracování ŠVP?

→ Ukázka č. 1: Sestavení týmu pro tvorbu ŠVP

(Ze studie VOŠ a SPŠ Varnsdorf, upraveno)

Naše škola připravuje tři školní vzdělávací programy. To znamená, že v týmu musí být zastoupeny jak všeobecné, tak odborné předměty příslušných oborů vzdělání.

Sestavení týmu probíhalo ve dvou rovinách:

Formální – jmenování členové týmu jsou předsedy předmětových komisí.

Neformální – doplnění o další zájemce o práci v týmu z řad učitelů – dobrovolníci.

Při ustanovení konečného složení týmu bylo zdůrazněno, že práce v týmu je dobrovolná. To znamená, že i jmenování členové týmu mohli práci v týmu odmítnout, což se v jednom případě skutečně stalo.

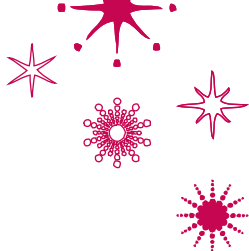
V konečném složení týmu pracuje 14 osob. Tým se dělí na tři podtýmy podle skupin vyučovacích předmětů. Každý člen týmu a podtýmu má vymezenou svoji pozici. Při výběru vedoucích podtýmů došlo v jednom případě na základě dohody členů ke změně formálně jmenovaného vedoucího.

Práce v týmu není na škole novinkou, neboť škola zpracovávala řadu projektů, novinkou je pouze velikost pracovního týmu. Při sestavování týmu se vycházelo z organizační struktury teoretického a praktického vyučování a z toho, že ve škole již řadu let pracuje poradní orgán ředitele školy – předmětové komise. Proto jsme při formálním jmenování členů týmu navrhli do týmu právě předsedy předmětových komisí.

Ke zlepšení práce týmu budou v závěrečné etapě přizváni další učitelé, kteří vystřídají některé členy týmu.

Tým a podtýmy se pravidelně schází a plní úkoly zadané harmonogramem prací. Převážná část práce spočívá na jednotlivých členech týmu, při společném projednávání se zadávají úkoly, kontrolují úkoly a hledá se optimální řešení již zpracovaných úkolů. Jednotliví členové týmu pak mají možnost danou problematiku konzultovat s ostatními učiteli, kteří nejsou zařazeni do týmu, a brát v potaz jejich připomínky.

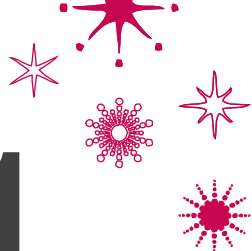
2.

VÝCHODISKA PRO TVORBU ŠVP

Základním východiskem pro zpracování ŠVP jsou, samozřejmě, rámcové vzdělávací programy. Významným vstupem do plánování školního kurikula je analýza podmínek školy (sebehodnocení školy) a analýza požadavků trhu práce na absolventy (spolupráce se sociálními partnery – zástupci zaměstnavatelů).

Analýza podmínek školy, její vzdělávací činnosti a celkového klimatu ve škole nám umožní stanovit, co by se mělo změnit, jaké by měly být koncepční záměry školy, na co (a jak) by měl reagovat školní vzdělávací program. Podobně analýza trhu práce v regionu provedená ve spolupráci s vybranými sociálními partnery ukáže, jak zaměřit vzdělávací strategii školy, jaké přednosti či mezery mají vaši absolventi z pohledu zaměstnavatelů. Zároveň se tím vytvoří předpoklady pro další spolupráci při realizaci výuky podle ŠVP. Důležité informace můžeme získat také od rodičů, žáků a dalších partnerů školy.

Vlastní hodnocení školy je někdy také označováno jako interní evaluace školy, vnitřní evaluace, nebo se nechá označit jedním slovem – sebehodnocení/ autoevaluace. Způsob zpracování není jednoznačně dán. Lze využít různých nástrojů hodnocení kvality, např. nástrojů vyvinutých v projektu Cesta ke kvalitě – AUTOEVALUACE – Vytváření systému a podpora škol v oblasti vlastního hodnocení (<http://www.nuov.cz/ae/publikace-vytvorene-v-projektu>, <http://www.nuv.cz>). Vždy bychom měli pamatovat na to, že nám jde o informace důležité pro zpracování ŠVP, nebo pro jeho revizi a úpravy. Hodnocení by tedy mělo vyústit v návrhy na změny.

Na co se při autoevaluaci zaměřit?

- ✓ **Hodnocení výsledků vzdělávání:** Indikátorem mohou být údaje o uplatnitelnosti absolventů na trhu práce nebo v dalším vzdělávání, výsledky žáků u závěrečných nebo maturitních zkoušek, zprávy ČŠI, výsledky žáků v národních nebo mezinárodních šetřeních, úspěšnost v soutěžích nebo projektech jiných institucí, názory zaměstnavatelů na znalosti a dovednosti absolventů, názory samotných žáků a jejich rodičů.

Metody: analýza dat, dotazníky, řízený rozhovor

- ✓ **Hodnocení sociálního klimatu školy.** Dobré sociální klima je dnes považováno za nezbytný předpoklad úspěšného fungování jakékoli sociální skupiny. Je třeba klást důraz na kulturu školy, mezilidské vztahy, kvalitu managementu a pedagogického sboru, na organizační model školy a materiální prostředí. Indikátorem budou názory všech pracovníků školy, žáků i jejich rodičů na sociální vztahy ve škole (zvýšenou pozornost věnujeme žákům se zdravotním postižením nebo sociálním znevýhodněním), analýza chování žáků a jejich občanské angažovanosti, názory zaměstnavatelů a veřejnosti na školu, ochota jiných subjektů spolupracovat se školou aj.

Metody: např. dotazník klimatu školní třídy pro žáky, dotazník spokojenosti s volbou oboru a školy pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, dotazník klimatu učitelského sboru pro učitele a další pracovníky školy, analýza externího hodnocení žáků a aktivit školy

- ✓ **Identifikaci vzdělávacích strategií**, tzn., zda jsou používané výukové metody v souladu s novým vzdělávacím obsahem, podporují vytváření požadovaných kompetencí absolventů SOŠ a SOU a umožňují rozvoj každého žáka. Např. zda rozvíjejí kooperativní a komunikativní dovednosti žáků, které často zaměstnavatelé postrádají u absolventů škol, jejich prosociální jednání, odpovědnost a samostatnost atp. (nezapomínáme ani na analýzu praktického vyučování a odborné praxe).

Metody: pozorování – návštěvy ve vyučovacích hodinách, tzv. hospitace, sebehodnocení učitelů, dotazníky pro žáky, analýza zpráv ČŠI, analýza samostatných prací žáků z hlediska uplatňování klíčových kompetencí (tzn. nepřímé ověření používání strategií podporujících osvojování dovedností)

- ✓ **Hodnocení týmové práce pedagogického sboru** – vztah učitelů ke kurikulární reformě, zapojení do tvorby ŠVP, do projektů, ochota spolupracovat a vzájemně komunikovat (např. spolupráce při plánování výuky, tvorbě výukových materiálů, realizaci projektů apod.).

Je třeba se zbavit izolovanosti jednotlivých školních předmětů. Má-li být práce kolektivu úspěšná, nelze „si hrát jen na svém písečku“. Mějme vždy na zřeteli, že cílovým adresátem vzdělávacího programu je žák.

Metody: workshopy pedagogického sboru (např. brainstorming), SWOT analýza, dotazníky, sebehodnocení, pozorování

Ukázka č. 2: Výtah z autoevaluační studie

(SPŠ v Hradci Králové – zkráceno)

Popis evaluačních procesů použitých při získávání informací o úspěšnosti naplňování vzdělávacích záměrů a cílů.

a) Vedení školy již několik let předkládá na konci studia žákům čtvrtých ročníků v rámci ankety tyto otázky (citace ze zadání ankety): „Chceme, aby se na naší škole žáci cítili dobře a mohli se zdárně rozvíjet. Proto budeme rádi, když nám napíšete, co se Vám během studia líbilo, co se během studia změnilo k lepšímu, případně k horšímu, co Vám znepríjemňovalo život“. Žáci se potom vyjadřují konkrétně ke kladům a nedostatkům ve výuce, zda se na škole vyskytují drogy, šikana a krádeže, a podávají návrhy na odstranění problémů.

Odpovědi žáků jsou velmi otevřené, dokážou jak pozitivně, tak i kriticky zhodnotit obsah a formu výuky, svou představu o uplatnění ve společnosti na základě získaných poznatků, vyjadřují se i k metodám vyučujících a hodnotí i vztah jednotlivých vyučujících k žákům.

Po vyhodnocení ankety seznámí ředitel školy s výsledky předsedy předmětových komisí. Ti pak přenáší informace a rozebírají je s učiteli na schůzkách jednotlivých předmětových komisí.

b) V tomto školním roce byl vedením školy vytvořen nový dotazník, který má již přímou souvislost s tvorbou nových školních vzdělávacích programů....

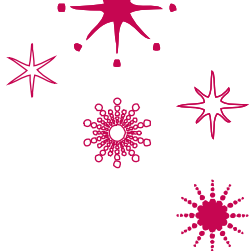
c) Na závěr školního roku 2004/2005 se na žádost ředitele školy vyjadřovali pedagogové písemně, co se podařilo či nepodařilo v jednotlivých předmětech naplnit. Každá předmětová

komise potom rozebrala tyto podklady a výsledky svých hodnocení předala vedení školy. Předpokládáme, že se tento způsob autoevaluace, založený na týmové spolupráci pedagogů, stane jedním z hlavních kritérií posuzování úspěšnosti či neúspěšnosti školního vzdělávacího programu.

d) Evaluace sociálního klimatu školy byla provedena pomocí dotazníku....

(Ukázky č. 3 a 4 jsou uvedeny v příloze.)

2.2

SPOLUPRÁCE SE SOCIÁLNÍMI PARTNERY

Jedním z předpokladů pro dobře fungující odborné vzdělávání je **vytvoření funkčních vazeb školy s okolním sociálním a pracovním prostředím**. Školský zákon zvyrazňuje tuto potřebu v ustanoveních, která umožňují tzv. sociálním partnerům ovlivňovat cíle a obsah vzdělávání nejen na národní úrovni (při tvorbě a schvalování RVP a strategických dokumentů rozvoje vzdělávání, zvl. odborného), ale (a to zejména) na úrovni regionální při přípravě a realizaci ŠVP ve spolupráci s dalšími partnery školy (orgány místní správy, občanskými sdruženími, společenskými organizacemi apod.).

Kdo jsou sociální partneři školy a jaké jsou vhodné formy spolupráce?

Základními sociálními partnery školy jsou:

- ✓ **Rodiny žáků** jako rozhodující sociální a kulturní prostředí, které je určující pro vzdělávací předpoklady žáků a volbu jejich vzdělávací cesty.
- ✓ **Zaměstnavatelé** jako klíčoví představitelé světa práce, kteří ovlivňují vzdělávací nabídku školy i poptávku po kvalifikovaných pracovnících.

Při vytváření vzájemných vazeb školy s jejím okolím je třeba vnímat sociální partnerství jako **průběžně se přizpůsobující proces**, na který nelze aplikovat nějaká jednotná a striktní pravidla. Je potřebné také počítat s tím, že představy jednotlivých sociálních partnerů mohou být často velmi rozdílné a nebudou, bez vysvětlujícího dialogu ze školou, v plném souladu se všemi cíli vzdělávacího programu. Zatímco pro rodiče bude např. důležité, aby forma a zaměření vzdělávacího procesu byly v souladu s jejich představami i schopnostmi žáka, pro zaměstnavatele budou rozhodující výsledky vzdělávání a možnosti uplatnění absolventů v konkrétním pracovním prostředí.

Budou ovšem existovat i rodiče a zaměstnavatelé, které vzdělávání a spolupráce se školou nebude zajímat.

Proto je důležité hledat takový prostor a takové formy sociálního partnerství, které umožňují **vzájemnou výměnu idejí a ovlivňování jednotlivých postojů s cílem** jednotného uplatnění ve vzdělávacím programu školy.

Pro proces sociálního partnerství jsou v odborném vzdělávání důležití zejména **představitelé podniků a jiných organizací**, ve kterých je možné a vhodné realizovat praktickou odbornou přípravu v daných oborech vzdělání a ve kterých mohou absolventi školy najít pracovní uplatnění. Partnerskou spoluprací je potřebné udržovat a rozvíjet s příslušnými **profesními svazy, asociacemi, sdruženími apod.**, v rámci které je možné nejen vést dialog o konkrétních cílech a obsahu vzdělávání, ale také zapojit představitele těchto institucí do výstupního hodnocení výsledků vzdělávání a posuzování kvality školy (autoevaluace školy). Důležitá pro sociální partnerství školy je také spolupráce s **krajskou hospodářskou komorou a regionálním úřadem práce**. Tyto instituce disponují souborem informací, které jsou mimořádně užitečné pro plánování vzdělávací nabídky školy a sledování vývojových trendů v jednotlivých oborech a odvětvích.

Využit lze i informační systémy Národní soustavy kvalifikací a Národní soustavy povolání (<http://www.narodni-kvalifikace.cz>, <http://www.nsp.cz>).

Je samozřejmé, že možnosti spolupráce se sociálními partnery budou záviset jednak na oborech vzdělání, jednak na ochotě sociálních partnerů aktivně se do spolupráce zapojit (např. se ukazuje, že lépe se spolupracuje s velkými podniky než s malými).⁶

Spolupráce školy s místními a regionálními sociálními partnery by měla probíhat hned od začátku tvorby ŠVP.

Co má být výsledkem sociálního partnerství?

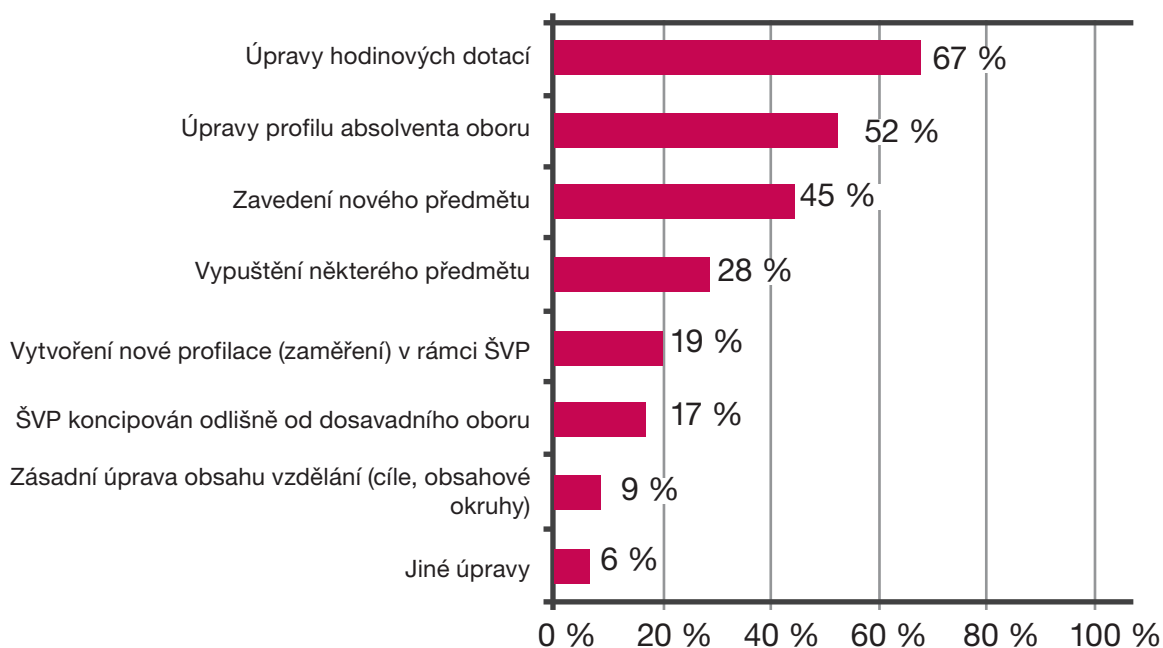
- ✓ Monitorování a analýza potřeb regionálního trhu práce a možností uplatnění absolventů.
- ✓ Formulace požadavků regionálních sociálních partnerů a regionálního trhu práce na kompetence absolventů daných oborů vzdělání.
- ✓ Podpora realizace ŠVP regionálními sociálními partnery: např. zajištěním praktické odborné přípravy – zejména odborné praxe a odborného výcviku – v reálném pracovním prostředí, odborných přednášek a exkurzí pro žáky i učitele, stáže pro učitele i žáky, zapojením žáků a učitelů do projektů a podnikových soutěží, účastí sociálních partnerů na výstupním hodnocení výsledků vzdělávání v daném ŠVP (závěrečné zkoušky, profilové části maturitních zkoušek, zadáváním témat pro maturitní práce s obhajobou před zkušební maturitní komisí a posuzování těchto prací), pomoc při zajišťování materiálních podmínek výuky a DVPP, podněty pro aktualizaci ŠVP.

Přínos spolupráce škol se sociálními partnery – zaměstnavateli již při tvorbě ŠVP dokumentují následující obrázky ze studie Spolupráce odborných škol se sociálními partnery.⁷

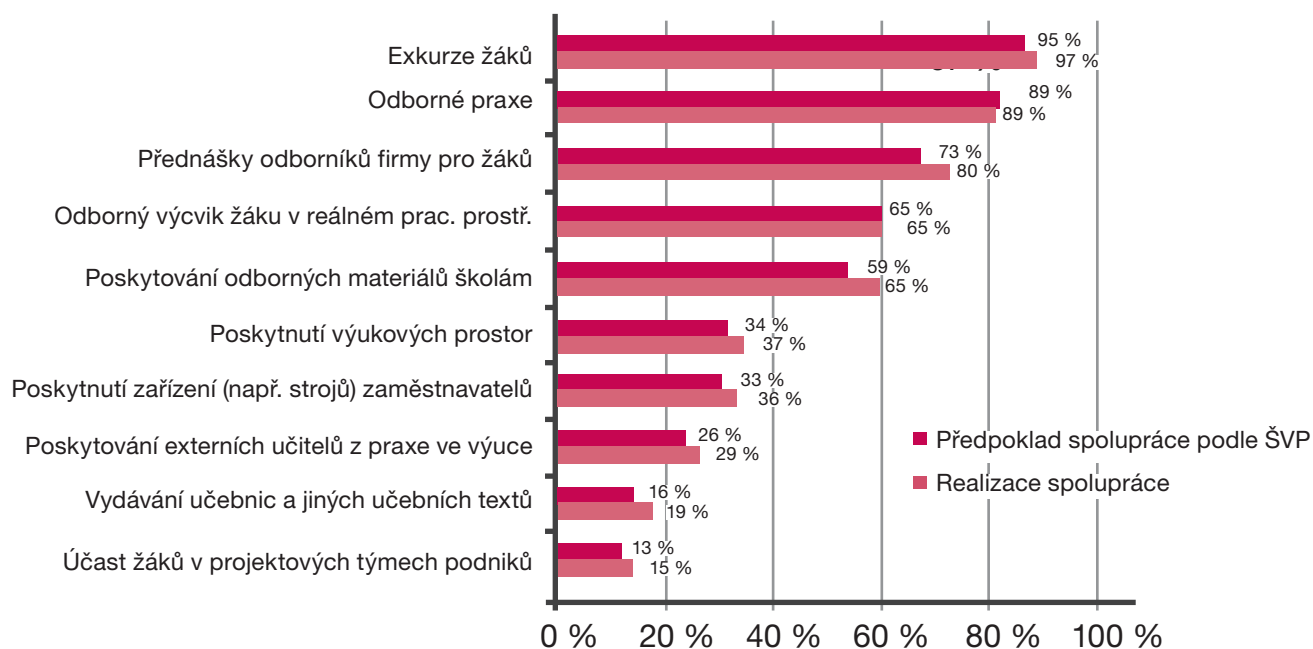
6) V poslední době vzrůstá zájem ze strany zaměstnavatelů o spolupráci se školami. Tomu napomáhají i různé regionální sektorové a jiné dohody uzavírané mezi školami a zaměstnavateli, popř. i krajskou samosprávou jako zřizovatelem odborných škol. Zajímavý prostředek kontaktu mezi školou a sociálními partnery vytvořili ve VOŠ, SŠ a COP v Sezimově Ústí. Je jím interaktivní databáze pro sociální partnery, která jim umožní najít správný vzdělávací program a absolventa pro jimi definované cílové odborné kompetence.

7) Studie byla zpracována v rámci projektu ESF Kurikulum S v roce 2011, www.kurikulum.nuov.cz, viz také Odborné školy a jejich sociální partneři. Praha: NÚOV, 2011. ISBN 978-80-87063-33-0.

Jaké úpravy ŠVP provedly dotazované SOŠ a SOU na základě připomínek a požadavků sociálních partnerů? (v %)

Porovnání předpokládané spolupráce škol s firmami podle ŠVP a skutečně realizované (v % odpovědí škol)

Co je potřebné udělat před zahájením a v průběhu práce na ŠVP?

- ✓ Vypracovat **analýzu rozhodujících faktorů regionálního trhu práce** (příp. v celostátním i evropském kontextu) ve školou nabízených (nebo plánovaných) oborech vzdělání.
- ✓ Požádat o **stanoviska expertů** – sociálních partnerů školy k navrhovaným oborům, k východiskům ŠVP a podmínkám i možnostem uplatnění absolventů.

- ✓ Navrhnout **konkrétní možnosti a postupy** spoluúčasti sociálních partnerů při přípravě ŠVP a při praktické realizaci ŠVP (zejména při zajištění praktického vyučování v reálném pracovním prostředí, účasti na přípravě a průběhu závěrečných zkoušek i profilující části maturitních zkoušek, stáží žáků a učitelů v podnicích, přednášek odborníků z praxe); toto bude přímým podkladem pro následující bod.
- ✓ Zpracovat do ŠVP **popis spolupráce při realizaci ŠVP**.

Nezapomínáme zhodnotit přínos, podmínky a další možnosti zahraniční spolupráce s podniky a školami včetně možností podporovaných EU, např. systému ECVET a mobility žáků i učitelů.

Souhrnným výsledkem analýzy sociálního partnerství a trhu práce je **Analytická studie o sociálním partnerství (ASSP)**, která se stane spolu s následně vypracovaným ŠVP základním dokumentem školy.

Jak by měla být ASSP zpracována?

Analytická studie o sociálním partnerství školy by měla poskytnout **přehlednou informaci** o stávající i perspektivní situaci (vzdělávací poptávce a nabídce) v daných oborech vzdělání na regionální, popř. i širší úrovni. Nejde přitom o zpracování rozsáhlé sociologické studie s množstvím statistických údajů, ale věcného a přehledného materiálu s jasně a jednoznačně formulovanými závěry.

Doporučená struktura ASSP:

1. Vzdelávací nabídka školy a její srovnání se vzdělávací poptávkou (výsledky monitorování a analýzy situace na trhu práce ve vztahu k vybraným oborům vzdělání, možnosti uplatnění absolventů).
2. Požadavky sociálních partnerů na kompetence absolventů a návrh na jejich zpracování v ŠVP.
3. Popis způsobů a postupů konkrétní spolupráce školy se sociálními partnery při realizaci ŠVP.
4. Příklady dosavadní spolupráce se sociálními partnery (vyjádření sociálních partnerů, dokumentace).

Analytická studie o sociálním partnerství by měla být otevřeným (průběžně aktualizovaným) dokumentem zpracovaným společně pro všechny školou realizované obory vzdělání.

Spolu s ŠVP by se měla uplatnit při celkovém hodnocení kvality školy, při propagaci školy a získávání zájemců o nabízené obory vzdělání. Lze ji využít i pro zapojení školy do dalšího profesního vzdělávání.

Ukázka č. 5: Výtah z analytické studie

(SŠ hotelového provozu, obchodu a služeb Příbram)

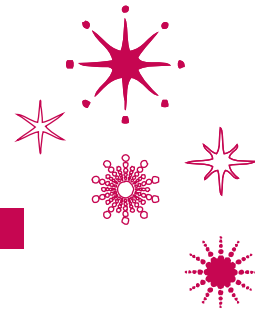
Při výchovně-vzdělávací činnosti spolupracuje škola s Hospodářskou komorou ČR a Úřadem práce v regionu Příbram. Tito partneři se snaží být nápomocni při výchově a vzdělávání žáků. Jako příklad spolupráce možno uvést ocenění žáků za účast v soutěžích, každoroční vyhlášení a odměnění nejlepších absolventů oboru při závěrečných zkouškách přímo v sídle Hospodářské komory ČR.

Pracovníci HK i ÚP se zajímají o činnost školy a jsou pravidelně zváni na gastronomické akce pořádané školou, zvláště při mezinárodní spolupráci, např. prezentace francouzské nebo anglické kuchyně v naší provozovně „Na Plzeňské“. Zúčastňují se informačních dnů školy pro budoucí zájemce o studium a jejich rodiče, navštěvují praktickou část závěrečných zkoušek. Dále škola spolupracuje s provozovny místních podnikatelů i s institucemi, kde žáci vykonávají odborný výcvik. Objevují se však i takové subjekty, u kterých převažuje jednostranný postoj, v žácích spatřují levnou pracovní sílu a nepůsobí na ně příliš výchovně. Drahocenný podnikatelský čas nebývá škole ochotně věnován. Takovéto subjekty je třeba o důležitosti výchovy a vzdělání přesvědčit. S většinou pracovníků v provozovnách, kde žáci vykonávají odborný výcvik, je spolupráce dobrá. Majitelé některých zajímavých regionálních provozoven nám umožňují realizovat exkurze a společenské akce jak pro naše žáky, tak pro žáky partnerských zahraničních škol z Francie či Anglie. Spolupráci s nimi chce škola v budoucnu dále rozvíjet.

V provozovně „Na Plzeňské“ se uskutečňuje další vzdělávání pedagogických pracovníků školy, soutěže žáků, společenská setkání. Škola je členem profesních organizací, např. Asociace kuchařů a cukrářů, Sdružení hotelových škol, Společenstva cukrářů, HOREKA, CBA – barmanská asociace, na jejich základě spolupracuje s dalšími školami a podnikateli z jiných regionů (příloha č. 4).

(Ukázky č. 6-7 jsou uvedeny v příloze.)

3.

POSTUP TVORBY ŠVP

ŠVP je vizitkou školy, jedním z předpokladů úspěšnosti Vašich absolventů.

3.1

VYMEZENÍ CELKOVÉ KONCEPCE ŠVP

Zpracování ŠVP je zcela v pravomoci školy. ŠVP schvaluje a vydává ředitel, ředitelka školy nebo školského zařízení. ŠVP musí být v souladu s příslušným rámcovým vzdělávacím programem.

Základní koncepce ŠVP (školního kurikula) se odvíjí od koncepce příslušného RVP, promítnou se do ní závěry vstupních analytických studií a další záměry a podmínky školy. Při vlastní tvorbě ŠVP se řídíme zásadami pro tvorbu školního vzdělávacího programu, které jsou uvedeny kapitole 9 RVP.

- ✓ **Pro každý obor vzdělání (ke každému RVP) se zpracuje samostatný ŠVP.**
- ✓ **ŠVP se zpracuje pro všechny formy vzdělávání, které bude škola v nejbližším školním roce vyučovat.**

Formy vzdělávání, které lze v daném oboru uskutečňovat, jsou uvedeny v RVP v kapitole 5 (v RVP nemusí být z důvodů zajištění praktických dovedností povoleny všechny formy vzdělávání); podmínkou realizace jednotlivých forem vzdělávání je, že je má škola zapsány ve svém školském rejstříku.

RVP také umožňují vypracovat buď jeden ŠVP pro celý obor (tj. pro všechny nabízené formy vzdělávání nebo nabízená odborná zaměření), nebo samostatně pro každou formu vzdělávání nebo odborné zaměření v oboru (např. jeden ŠVP pro denní vzdělávání a jeden pro dálkové vzdělávání, jeden pro zkrácené studium, nebo v oboru kuchař – číšník jeden ŠVP pro zaměření kuchař, druhý pro zaměření číšník). Vychází se z předpokladu, že samostatné ŠVP lépe vystihnou zvláštnosti různých forem a zaměření vzdělávání (vstupní podmínky, organizaci vzdělávání, obsah, charakteristiky žáků apod.). To ovšem neznamená, že mezi těmito ŠVP nebudou vzájemné vazby, mohou mít i společné některé části (např. profil absolventa, některé učební osnovy nebo moduly, popis materiálního zabezpečení výuky); vždy se však bude jednat o jeden ŠVP se stejným názvem a pro stejný obor vzdělání.

Rovněž je možné postupovat obráceně a vypracovat jeden ŠVP s tím, že popisy některých částí budou zpracovány samostatně tak, aby zohlednily rozdíly příslušných forem vzdělávání a specifika žáků (viz RVP zásady tvorby ŠVP pro jiné než denní formu vzdělávání).

- ✓ **ŠVP může být strukturován předmětově (formálně s použitím učebních osnov), nebo do jiných ucelených částí, např. vzdělávacích modulů.**
- ✓ **Integrace vzdělávání pro několik oborů vzdělání (na základě několika RVP).**

ŠVP lze zpracovat také tak, aby vhodně koordinovaly a propojovaly výuku v příbuzných oborech vzdělání, nebo umožňovaly žákům změnu volby oboru vzdělání po 1. ročníku. Toho lze dosáhnout např. prostřednictvím společného prvního ročníku nebo některých částí vzdělávacího programu (např. společných vyučovacích předmětů nebo obsahových částí všeobecného vzdělávání či odborného základu). Jedná se ovšem o integraci obsahovou a organizační, nikoli o integraci formální, tj. o sloučení několika oborů vzdělání do jednoho ŠVP – ŠVP musí být pro každý obor samostatný.

- ✓ **Profilace a specializace ve vzdělávání**

RVP jsou koncipovány tak, že umožňují zaměřit odborné vzdělávání buď lineárně – na jedno povolání či na celou skupinu příbuzných povolání nebo činností, nebo větveně – se společným (povinným) základem a několika odbornými zaměřeními.

V případě, že RVP je koncipován šířeji pro několik povolání nebo skupin činností (např. obory Strojní mechanik, Strojník, Výrobce potravin), škola zaměří vzdělávání v souladu s pokyny

v RVP přímo (aplikovaně) na některou z oblastí pracovní činnosti (některá výrobní odvětví, vybrané technologie, stroje a strojní zařízení; např. v oboru Výrobce potravin na výrobu v mlékárnách, v konzervárnách, v lihovarech, v mlýnech apod.), a to zejména podle podmínek trhu práce v regionu a požadavků zaměstnavatelů. ŠVP se potom může jmenovat např. Výrobce potravin se zaměřením na mlékárenskou výrobu, nebo Strojník stavebních strojů. Podobně v oboru Nábytkářská a dřevařská výroba škola může ŠVP zaměřit na oblast dřevařství, nábytkářství a čalounictví, stavební truhlářství, dřevěné konstrukce.

Pokud je obor koncipován v RVP jako větvený, škola zvolí některé z uvedených odborných zaměření. V ŠVP rozpracuje povinný společný základ a zvolený profilující obsahový okruh nebo okruhy. ŠVP potom může být koncipován jako lineární s jedním odborným zaměřením, nebo jako větvený, kdy žák po absolvování společného základu volí z nabízených odborných zaměření.

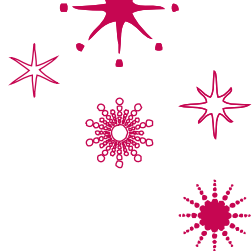
Další variantu představuje ŠVP, který v souladu s RVP poskytuje široké odborné vzdělání a určitou specializaci (často pro zvýšení motivace a profesní orientace žáků) zajišťuje prostřednictvím vybraných odborných vyučovacích předmětů (povinných či volitelných), které zařazuje do vyšších ročníků. Tímto způsobem lze vytvářet i odborná zaměření oboru vzdělání. Ovšem jeden nebo dva vyučovací předměty s minimální časovou dotací 1 – 2 hodiny týdně nepovažujeme za odborné zaměření, neboť nevytvářejí předpoklady pro osvojení ucelenějšího souboru dovedností a činností, ale poskytují spíše jakousi profesní orientaci.⁸

V praxi to bude znamenat, že např. pro obor 65-51-H/01 Kuchař-číšník může škola vytvořit tři samostatné ŠVP: jeden pro kuchaře, jeden pro číšníka-servírku, popř. integrovaný pro obě povolání. Žáci se přihlásí např. na obor 65-51-H/01 Kuchař-číšník a do ŠVP s označením Číšník – servírka nebo Kuchař. U větveného ŠVP se žáci hlásí pouze na obor a následně volí odborné zaměření.

Jestliže se ovšem škola rozhodne pro široce koncipovaný ŠVP, potom ŠVP musí zahrnout požadavky RVP v celém rozsahu, např. ŠVP Kuchař-číšník musí zahrnovat nejen společný základ RVP, ale i oba profilující okruhy.

Odborné zaměření je chápáno ve smyslu profilace vzdělávání v daném oboru směrem k určitému okruhu pracovních činností nebo typové pozici. Vytváří znalosti, dovednosti a kompetence, které jsou potřebné pro vykonávání některých činností, pozic nebo povolání. Odborné zaměření ŠVP je odvozeno od příslušného RVP a požadavků trhu práce na některé specializované činnosti či kvalifikace v odvětví (např. od soustavy profesních kvalifikací NSK). V ŠVP je vymezeno prostřednictvím kompetencí absolventa, obsahu vzdělávání a požadovaných výsledků vzdělávání.

8) Např. pro zařazení odborného zaměření jako samostatného předmětu profilové části maturitní zkoušky by měl celkový rozsah odborného zaměření v ŠVP činit podle vyhlášky MŠMT č. 177/2009 Sb., o bližších podmínkách ukončování vzdělávání ve středních školách maturitní zkouškou, ve znění pozdějších předpisů nejméně 144 hodin za celou dobu studia.

Dříve než začneme psát jednotlivé části ŠVP, měli bychom rozhodnout:

- ✓ Jaké bude **celkové pojetí vzdělávání v daném oboru**, např. zda ŠVP bude nabízet šířeji zaměřené odborné vzdělání, zda RVP umožňuje (nebo přímo nabízí) odborná zaměření (jakým způsobem se bude profilace realizovat), jak se promítnou potřeby regionálního trhu práce, jaké další možnosti poskytuje RVP a jak jej chceme doplnit (např. v oblasti rozvoje osobnosti a individuálních zájmů žáků, rozvoje klíčových kompetencí).
- ✓ Které **formy vzdělávání** bude škola v daném oboru nabízet; zda budeme ŠVP tvořit pro každou formu vzdělávání samostatně, jakým způsobem zohledníme charakteristiky žáků různých forem vzdělávání (i žáků se speciálními vzdělávacími potřebami).
- ✓ Jaká bude **vazba mezi ŠVP** pro různé obory vzdělání.
- ✓ Zda ŠVP bude zpracován **klasicky** (s použitím učebních osnov), **nebo modulárně**. Nejdříve si však důkladně zvažte, zda modulární vzdělávací program skutečně odpovídá podmínkám Vaší školy.
- ✓ jakým by **měl být absolvent** daného oboru vzdělání – podle RVP, Vašich představ (na základě autoevaluace), podle zaměstnavatelů (na základě Analytické studie SP). Profil absolventa má zásadní význam, od něj se odvozuje obsah vzdělávání a požadavky (výstupy – výsledky) pro jednotlivé vzdělávací oblasti – vyučovací předměty a moduly. Tzn., že nejprve bychom měli zpracovat alespoň koncept profilu absolventa.

Dále se předběžně dohodneme na:

- ✓ Vzdělávací strategii školy, jejích prioritách a na celkovém pojetí vzdělávání v daném oboru, budou sloužit i jako východisko pro zpracování koncepce jednotlivých předmětů.
- ✓ Rozvržení obsahu vzdělávání v RVP do vyučovacích předmětů, jejich struktury, *názvech a časové dotaci; strukturu stanovíme na základě profilu absolventa, obsahu vzdělávání vymezeného v RVP (v kurikulárních rámcích) a v rámcovém rozvržení obsahu vzdělávání⁹⁾.*

9) Pozor na to, zda v RVP nebyly provedeny od doby vydání dílčí úpravy. Dílčí úpravy provedené formou dodatku k RVP zveřejňuje MŠMT obvykle jako opatření ministra/ministryně školství. Najdete je na webových stránkách MŠMT a NÚV.

- ✓ Základní společné strategii realizace klíčových kompetencí, průřezových témat, hlavních výukových strategií a na metodických přístupech, které bude škola ve vzdělávání preferovat, způsobu hodnocení žáků a na dalších aktivitách a zvláštěnostech („nadstandardu“) daného ŠVP; toto potom konkretizujeme v učebních osnovách a popíšeme v charakteristice vzdělávacího programu.
- ✓ Strategii ve vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, popř. vzdělávajících se dospělých.
- ✓ Možnostech a potřebě spolupráce se sociálními partnery při tvorbě a realizaci ŠVP.
- ✓ Přibližném rozsahu ŠVP a jeho jednotlivých částí. **Cílem není napsat tisíc stran, ale vytvořit smysluplný vzdělávací program, podle kterého se bude dobře učit všem vyučujícím a který bude odpovídat záměrům kurikulární reformy.**
- ✓ Zvážíme, zda pro zpracování ŠVP použijeme komerčně nabízený počítačový program, nebo si vytvoříme vlastní šablony a způsob formálního zpracování. Budete-li uvažovat o zakoupení počítačového programu, doporučujeme, abyste se s ním dobře seznámili, a to i na některé škole, která jej použila, a s firmou projednali i možnosti úprav pro vaše účely.

Doporučujeme připravit si předem jednotnou šablonu pro dílčí dokumenty ŠVP, zejména pro učební osnovy nebo moduly, usnadní Vám to práci při kompletaci ŠVP.

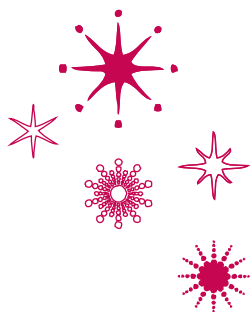
Potom zpracujeme návrh:

- a) profilu absolventa
- b) učebního plánu
- c) učebních osnov
- d) charakteristiky ŠVP
- e) dalších částí ŠVP

Promyslete si také způsob zveřejnění ŠVP, jak to ukládá školský zákon. Uvažujte rovněž o tom, jakým způsobem seznámíte žáky, jejich rodiče a veřejnost s Vašimi záměry a vzdělávacími programy. Účelné je také stanovit si jasná pravidla, jak nakládat s vytvořenými ŠVP v budoucích letech po skončení jejich platnosti (např. pro účely vystavování duplikátů vysvědčení nebo ověření dosažené kvalifikace).¹⁰

10) Obecně lze konstatovat, že postup školy v této oblasti se řídí ustanoveními zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a o spisové službě a o změně některých zákonů a vyhlášky č. 646/2004 Sb., o podrobnostech výkonu spisové služby. Z ustanovení vyhlášky č. 646/2004 Sb. vyplývá, že ŠVP splňuje náležitosti dokumentu, který se označuje skartačním znakem „A“ (archiv). Znamená to, že jako dokument trvalé hodnoty bude ve skartačním řízení vybrán jako archiválie k trvalému uložení do archivu. Vzhledem k tomu, že orientace v uvedených právních předpisech je značně náročná, doporučujeme, aby se škola obrátila nejdříve na místně příslušný archiv a přímo zde se domluvila na tom, jaký postup je třeba v daném případě dodržet, a na tomto základě pak stanovila příslušná pravidla.

4.

STRUKTURA ŠVP A POSTUP ZPRACOVÁNÍ JEDNOTLIVÝCH ČÁSTÍ

Podle RVP obsahuje ŠVP tyto části:

- úvodní identifikační údaje
- profil absolventa
- charakteristiku vzdělávacího programu
- učební plán
- přehled rozpracování obsahu vzdělávání v RVP do ŠVP
- učební osnovy nebo vzdělávací moduly
- popis materiálního a personálního zajištění výuky v daném ŠVP a oboru vzdělání
- charakteristiku spolupráce se sociálními partnery při realizaci daného ŠVP

Součástí ŠVP **může být také celková charakteristika školy**, ze které se zejména veřejnost a zájemci o vzdělávání dovědí, jaké jsou tradice školy a její postavení v regionu, jaké možnosti a služby nabízí (vzdělávací, volnočasové, ubytovací aj.), jak je zapojena do místního společenského života, jaké má mezinárodní kontakty, proč by se měli zájemci (děti i dospělí) vzdělávat právě na této škole (nevztahuje se tedy přímo k danému oboru vzdělání a ŠVP). Popis může být funkčně doplněn fotografiemi. Měl by však být krátký, aby nezatěžoval ŠVP a nestal se jeho dominantou. Vzhledem k tomu, že většina odborných škol nabízí více oborů, a tím i ŠVP, není tato charakteristika podle RVP povinnou součástí ŠVP, je vhodnější ji zveřejnit jako společnou na webových stránkách školy.

Prostudujte si nejprve důkladně kapitulu Zásady tvorby školního vzdělávacího programu v RVP a zjistěte si, zda nedošlo od vydání vašeho RVP k její úpravě. Tato metodika zohledňuje úpravy schválené MŠMT v roce 2012, úpravy jsou zveřejněny na webu NÚV.

4.1

TITULNÍ LIST A ÚVODNÍ IDENTIFIKAČNÍ ÚDAJE

Úvodním identifikačním údajům předchází titulní list. Promyslete si jeho formální, popř. grafickou úpravu, použití loga školy, popř. použití fotografie.

Uvádíme na něm plný název a adresu školy a název školního vzdělávacího programu (event. také zaměření, není-li součástí názvu ŠVP), popř. kód a název oboru vzdělání.

Požadované identifikační údaje jsou stanoveny RVP v kapitole 9, další potřebné informace najdete také v kapitole 5. Organizace vzdělávání. Některé dílčí části ŠVP mohou být používány jako samostatné dokumenty (např. profil absolventa, učební osnovy), nebo po čase budou nahrazeny novými, a proto je vhodné (nikoli povinné) uvádět na všech částech ŠVP název školy, název ŠVP, datum platnosti, popř. kód a název oboru vzdělání.

Název ŠVP

si můžete vytvořit vlastní, může být totožný s názvem oboru vzdělání, odborného zaměření nebo dosavadního oboru vzdělání, který jako samostatný obor zaniknul a je zahrnut do nového oboru.

- ✓ **Název ŠVP by měl vyjadřovat vztah k příslušnému oboru vzdělání a profilu absolventa.** Název může mít motivační charakter, ale nemá poskytovat nepravdivou nebo zavádějící představu o oboru vzdělání.
- ✓ **Je shodný pro všechny formy vzdělávání i zkrácené studium.**
- ✓ Píše se vždy **bez číselného kódu oboru vzdělání.**
- ✓ Uvádí se na vysvědčení.

Příklady

Název ŠVP	Obor vzdělání
<i>Stravovací služby</i>	66-51-H/01 <i>Kuchař-číšník</i>
<i>Kuchař-číšník</i>	66-51-H/01 <i>Kuchař-číšník</i>
<i>Číšník, servírka</i>	66-51-H/01 <i>Kuchař-číšník</i>
<i>HOST – hotelnictví s turismem</i>	65-42-M/01 <i>Hotelnictví</i>
<i>Mechanik klávesových nástrojů</i>	28-54-H/01 <i>Mechanik hudebních nástrojů</i>
<i>Strojní mechanik pro stroje a zařízení</i>	23-51-H/01 <i>Strojní mechanik</i>
<i>Zámečnick</i>	23-51-H/01 <i>Strojní mechanik</i>
<i>Výchovná a humanitární činnost</i>	75-41-M/01 <i>Sociální činnost</i>
<i>Mechanik strojů a zařízení</i>	23-44-L/01 <i>Mechanik strojů a zařízení</i>
<i>Mechanik číslicově řízených strojů</i>	23-44-L/01 <i>Mechanik strojů a zařízení</i>
<i>Výchova dětí předškolního a mladšího školního věku</i>	75-31-M/01 <i>Předškolní a mimoškolní pedagogika</i>

Kód a název oboru vzdělání

odpovídá nařízení vlády¹¹ o soustavě oborů vzdělání v základním, středním a vyšším odborném vzdělávání a identifikuje RVP, podle kterého byl vytvořen. **Nelze jej libovolně měnit nebo upravovat.**

Na ŠVP a jiných dokumentech uvádíme pouze číselný kód uvedený na RVP a v nařízení vlády, žádné kmenové obory.

Délka a forma vzdělávání

Uveďte délku a formu vzdělávání, pro kterou je ŠVP zpracován. O délce některých forem vzdělávání (např. dálkového, večerního) a zkráceného studia rozhodnete sami podle vzdělávacích podmínek a charakteristik žáků; viz 5. a 9. kapitola RVP.

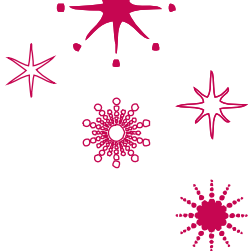
Platnost ŠVP

- ✓ Uveďte datum a ročník počátku platnosti daného ŠVP. ŠVP vstupují v účinnost v zásadě od 1. září počínaje prvním ročníkem, ve výjimečně a nezbytně nutných případech mohou vstoupit v účinnost ve vyšších ročnících.
- ✓ Jméno, příjmení a titul ředitele (ředitelky) školy, datum vydání ŠVP a číslo jednacích školy, pod kterým byl vydán.

Platnost ŠVP stvrzuje ředitel školy svým podpisem a razítkem školy.

Je vhodné uvést ve ŠVP také další kontakty pro komunikaci se školou.

11) Nová soustava oborů vzdělání, ke kterým byly vytvořeny RVP, je uvedena v Nařízení vlády č. 211/2010 Sb. Soustava oborů je otevřená a může být doplňována pozdějšími vládními nařízeními.

Profil absolventa tvoří nejvýznamnější část ŠVP. **Charakterizuje kompetence absolventa vymezené v RVP z hlediska záměrů školy. Odvíjí se od něj koncepce a obsah celého vzdělávacího programu;** je východiskem pro zpracování všech dalších částí ŠVP. Je důležitým zdrojem informací uvnitř i vně školského systému. To znamená jak na vstupu (pro žáky a jejich rodiče při volbě vzdělávacího programu), tak na výstupu (pro zaměstnavatelskou oblast či pro volbu navazujícího vzdělávání). Měl by být psán dobře srozumitelným jazykem.

Příprava této části bude pro vznikající ŠVP stěžejní. V pracovním týmu by měla panovat shoda! Profil absolventa by se měl stát průsečíkem názorů, kterým směrem se vzdělávání žáků v příslušném oboru vzdělání právě na Vaší škole bude v nejbližší době ubírat a jaké jsou požadavky trhu práce v regionu. Je nesmírně významné formulovat jasně a výstižně především předpokládané kompetence absolventa a jeho uplatnění v praxi. Vaše spolupráce se sociálními partnery v regionu je proto nezbytná.

Profil absolventa obsahuje:

- ✓ Výčet základních (stěžejních) klíčových a odborných kompetencí absolventa.
- ✓ **Popis uplatnění absolventa v praxi:** Stručný a věcný popis vypovídající o tom, pro která povolání nebo pracovní činnosti (pozice) je absolvent na výstupu ze školy připraven. Možnosti tohoto uplatnění naleznete v RVP daného oboru vzdělání, lze je doplnit podle zaměření ŠVP vzhledem k trhu práce v regionu (možnostem zaměstnatelnosti absolventů, struktuře klíčových partnerských podniků, jejich požadavkům na absolventy). Popis by měl být stručný, reálný a věcně správný, v rozsahu nejvýše 10 řádků.
- ✓ **Kód a název oboru vzdělání, popř. další údaje stanovené RVP**

Profil absolventa zpracováváme ke každému ŠVP samostatně. Pokud je ŠVP větvený s několika odbornými zaměřeními, stanovíme společný základ pro všechna zaměření (základní, společné kompetence a činnosti) a samostatný soubor kompetencí pro každé odborné zaměření. Profil absolventa může být společný pro všechny formy vzdělávání, ovšem pro

zkrácené studium by měl být zpracován samostatně, neboť zkrácené studium neposkytuje široké všeobecné vzdělání (i když rozvíjí klíčové kompetence).

Délka celého textu by měla být maximálně asi dvě strany.

Jak vyjádřit kompetence absolventa

Seznamte se s pojmy kompetence, klíčové kompetence a odborné kompetence! Jejich správné pochopení by bylo dobré potvrdit formou skupinové diskuse. K vysvětlení můžete mj. použít i kapitolu rámcového vzdělávacího programu Vymezení pojmů. Doporučujeme prostudovat si také kapitolu Jak plánovat výsledky vzdělávání.

Kompetence absolventa ŠVP zahrnují **kompetence odborné**, které se vztahují přímo k oboru vzdělání a příslušné kvalifikaci, a **kompetence klíčové**, které rozvíjejí obecné předpoklady žáků a jejich občanské vědomí.

V RVP jsou jednotlivé kompetence charakterizovány pomocí tzv. dílčích kompetencí. Tyto dílčí kompetence ukazují, které učivo a jaké postupy potřebujeme pro jejich osvojení. Využijeme je tedy spíše při koncipování jednotlivých vyučovacích předmětů. V profilu absolventa uvádíme takové **kompetence, které jsou stěžejní pro daný obor** vzdělání a pro prosazení absolventa na trhu práce.

Přitom je třeba si uvědomit, že kompetence ve skutečnosti neexistují izolovaně, ale vzájemně se prolínají a doplňují. Žáci si je osvojují a prohlubují během celého vzdělávacího procesu, a to na úrovni odpovídající jejich schopnostem a učebním předpokladům. Proto bychom je měli při zpracování profilu absolventa chápat komplexně, zbytečně je od sebe neoddělovat.

Kompetence bychom měli formulovat na určité míře obecnosti, **neuvádět dílčí znalosti a dovednosti**, které jsou součástí nějaké komplexní kompetence nebo výsledkem výuky některého předmětu.

- ✓ Výčet kompetencí by měl být logicky uspořádaný.
- ✓ Počet kompetencí není omezen, avšak dbáme na to, aby obsah nebyl zastíněn množstvím textu a detailů.
- ✓ Nezapomínáme také na kompetence vyjadřující postoje, hodnoty a způsob jednání (afektivní kompetence), ke kterým žáky povedeme.
- ✓ Mezi popisem kompetencí absolventa v RVP a ve ŠVP musí být celkový soulad (to neznamená, že je nutné mechanicky opisovat RVP).

Jak popisujeme kompetence:

- ✓ Kompetence popisujeme s vědomím, že vyjadřují způsobilost k jednání, k činnosti, nikoli pouhé znalosti (soubor poznatků) a že se jedná o způsobilosti absolventa na výstupu ze školy (ne po zpracování v praxi).
- ✓ Uvádíme je buď pomocí infinitivu (neurčitku), nebo aktivními slovesnými tvary.
- ✓ Formulace jednotlivých kompetencí by měly mít shodnou míru obecnosti/konkrétnosti. Doporučujeme formulačně odlišit reálně postižitelné (ověřitelné) kompetence od takových, ke kterým vzdělávání vedlo, ale škola je nemůže v praxi plně zaručit (jedná se o postoje, hodnotovou orientaci žáků apod.).

Příklady:**a) Absolvent se vyznačuje těmito kompetencemi (absolvent je připraven):**

- ✓ Posuzuje/posuzovat vlastnosti jednotlivých druhů potravin a nápojů a volí/ volit vhodný technologický postup při zhotovování pokrmů.
- ✓ Připravuje běžné pokrmy podle technologických postupů.
- ✓ Určuje spotřebu základních surovin, normuje pokrmy a nápoje a kalkuluje jejich ceny.
- ✓ Kontroluje kvalitu provedené práce.
- ✓ Vyřizuje reklamace.
- ✓ Sestavuje menu pro různé příležitosti.
- ✓ Vypracuje jídelní a nápojový lístek v českém a cizím jazyce.
- ✓ Vede administrativní agendu a evidenci spojenou s činností podniku; využívá k tomu prostředky IKT.
- ✓ Vyřizuje objednávky a komunikuje s hosty v cizím jazyce.
- ✓ Řeší vhodným způsobem problémové sociálně komunikativní situace.
- ✓ Dodržuje hygienické normy a zásady bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v provozu, (Poznámka: V jiném oboru vzdělání může tato kompetence patřit do druhé skupiny kompetencí – obtížně ověřitelných a garantovaných školou.)
- ✓ Dodržuje zásady ochrany životního prostředí při likvidaci odpadů.

b) Absolvent byl veden tak, aby:

- ✓ Jednal v souladu s etickými normami a pravidly společenského chování, uplatňoval bezpředsudkový přístup k hostům.
- ✓ Měl reálnou představu o kvalitě své práce, pracoval svědomitě a pečlivě, snažil se dosahovat co nejlepších výsledků.
- ✓ Posuzoval reálně možnosti svého pracovního uplatnění a jim odpovídající potřeby dalšího vzdělávání.
- ✓ Uvažoval a jednal ekonomicky v osobním i pracovním životě, pracoval hospodárně a loajálně v pozici zaměstnance.

Nejčastější nedostatky

Kompetence zahrnují pouze výčet znalostí (vědomostí).

Jsou použita nevhodná slovesa, např. sloveso nemá ověřitelný charakter, každý může jeho naplnění chápat různě – „umí, orientuje se, chápe“; kompetence je tedy příliš obecná. Sloveso nevyjadřuje výstup (výsledek), ale záměr – budoucnost, např. „absolvent se seznámí, osvojí si, naučí se“.

Řazení kompetencí je nahodilé, bez logické posloupnosti.

Výčet obsahuje detaily (díličí kompetence), které jsou de facto zahrnuty v jiné, obecnější kompetenci. Příklady postupu při rozpracování výsledků vzdělávání vymezených v RVP do ŠVP jsou uvedeny v kapitole Jak plánovat výsledky vzdělávání.

4.3

CHARAKTERISTIKA ŠKOLNÍHO VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU

K čemu slouží charakteristika? Informace obsažené v charakteristice vzdělávacího programu jsou významné jednak pro učitele, kteří budou podle programu učit, neboť jim poskytnou informaci o plánované pedagogické strategii, jednak pro ostatní zájemce, kterým poskytnou informace nejen o pedagogickém pojetí daného ŠVP, ale také o tom, jaké jsou základní podmínky vzdělávání a co škola nabízí.

Je písemným vyjádřením té strategie, na které jste se dohodli v úvodních diskuzích.

Charakteristika nemusí být rozsáhlá, ale měla by každému umožnit, aby si učinil dostatečně jasnou představu o průběhu vzdělávání podle daného ŠVP.

Charakteristika by měla vyjadřovat zvláštnosti jednotlivých forem vzdělávání v oboru a jejich žáků. Proto se zpracovává pro každou formu vzdělávání samostatně.

Charakteristika vzdělávacího programu obsahuje:

✓ Popis celkového pojetí vzdělávání v daném programu

Objasňuje pojetí ŠVP ve vztahu k RVP a profilu absolventa (např. zda je ŠVP šířeji koncipovaný nebo nabízí profilaci – odborná zaměření nebo volitelné předměty, zda/jak reaguje na regionální trh práce, požadavky sociálních partnerů, na co bude škola klást důraz).

Charakterizuje vzdělávací strategii ve vztahu k oboru vzdělání a k žákům, kterou budou učitelé ve výuce uplatňovat, tzn. například metody formy výuky preferované v rámci teoretického a praktického vyučování, záměry a přístupy k rozvíjení klíčových kompetencí a jiných schopností žáků, k začlenění a realizaci průřezových témat (např. na které klíčové kompetence se budou učitelé především zaměřovat, co zejména chtějí rozvíjet, k čemu žáky povedou, jakým způsobem budou tyto záměry realizovat). Je zřejmé, že jinou vzdělávací strategii budeme uplatňovat u žáků v základním denním vzdělávání (tj. do 18 let věku, z toho jinou u žáků učebních oborů a oborů maturitních, integrovaných žáků se

zdravotním postižením a žáků v oborech kategorie E apod.) a žáků v jednotlivých formách vzdělávání dospělých.

V této části se uvádějí i další aktivity uplatňované v rámci výuky i mimo vyučování včetně zahraničních. Na úrovni vyučovacích předmětů (v učebních osnovách) je tato společná strategie rozpracována a konkretizována z hlediska předmětové didaktiky.

Účelem charakteristiky není podat kompletní popis existujících vyučovacích metod a postupů, ale vymezit ty, které škola považuje za významné pro realizaci vzdělávacích cílů a rozvoj kompetencí v daném školním vzdělávacím programu. Při zpracování je výhodné vycházet ze sebehodnocení školy, z analýzy trhu práce a požadavků sociálních partnerů. Tím dosáhneme toho, že popis bude věcný a reálný, nikoli formální a proklamativní.

Dbejte na to, aby začlenění průřezových témat a způsob rozvoje klíčových kompetencí nebylo formální a skutečně přispívaly ke stanovenému cíli.

(Ukázka č. 8 je uvedena v příloze.)

✓ **Organizace výuky**

Tato část poskytuje informace o tom, jak budou zajišťovány některé specifické vzdělávací činnosti v průběhu studia nebo školního roku. Jedná se zejména o popis organizace výuky v rámci teoretického a praktického vyučování vzhledem k formě vzdělávání a podmínkám školy. Např. popis organizační formy vyučování, integrovaných vyučovacích předmětů, vytváření a zařazování vyučovacích bloků, projektových dnů (týdnů), vyučování v různých prostředích, organizace konzultací v dálkovém vzdělávání, exkurze, sportovní a jiné kurzy a další výchovně vzdělávací aktivity související se vzděláváním podle daného ŠVP.

Dále jde o popis organizace praktického vyučování, zejména odborného výcviku, učební (tzv. rozvrhové nebo průběžné) praxe, odborné praxe (umělecké praxe), např. zařazení do ročníků a období, střídání týdnů teoretického vyučování a odborného výcviku, zajištění praktického vyučování v reálných podmínkách.

Je zde možno uvést i způsob dělení třídy či slučování žáků z různých tříd nebo ročníků.

Pokyny MŠMT k organizaci školního roku se neuvádějí.

(Ukázka č. 9 je uvedena v příloze.)

✓ **Způsob hodnocení žáků**

V návaznosti na školní klasifikační řád uvedeme, jak budeme přistupovat k hodnocení žáků, za co budou hodnoceni, co budeme při hodnocení především sledovat.¹² **Stanovíme obecné, společné zásady, které budeme pro hodnocení uplatňovat a na jejichž základě může i žák hodnotit svoji práci.** Vycházíme přitom z cílů, které jsme si dali, a z plánované vzdělávací strategie; je samozřejmé, že kritéria musí zohledňovat předpoklady žáků.

Uvádíme způsoby hodnocení i pro další vzdělávací aktivity (např. projekty, účast žáka v soutěžích, odborná praxe apod.). Věnujeme pozornost také hodnocení klíčových kompetencí a průřezových témat, i když zpočátku půjde spíše o náčrt možných přístupů (záměrů) k jejich ověřování a hodnocení (jakým způsobem je budeme ověřovat a hodnotit).

¹²⁾ Viz např. Kalhus, Z., Obst, O. Školní didaktika. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-253-X.

Popis by měl obsahovat základní údaje o zkoušení (způsobu, frekvenci – zejména pro jiné formy vzdělávání než denní) i uplatnění sebehodnocení žáků.

Uvedená společná strategie bude konkretizována v učebních osnovách jednotlivých vyučovacích předmětů, kurzů, v popise projektů apod.

(Ukázka č. 10 je uvedena v příloze.)

✓ **Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků mimořádně nadaných.**

I když zdravotní způsobilost žáka ke vzdělávání může být v některém oboru omezena (zdravotní způsobilost je vymezena ve vládním nařízení o soustavě oborů vzdělání), neznamená to, že se v daném oboru nemohou vzdělávat žáci se speciálními vzdělávacími potřebami. Proto si nejprve prostudujte kapitolu 11 v RVP Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků mimořádně nadaných. Neopisujte ji! Vycházejte z podmínek Vaší školy. Tato část by neměla být ve ŠVP vynechána.

V ŠVP se tato kapitola zpracovává pouze pro denní formu vzdělávání, pokud se nejedná o vzdělávání žáků se zdravotním postižením, kteří se vzdělávají i v jiných formách vzdělávání.

Uvedte, které skupiny žáků se speciálními vzdělávacími potřebami se budou (se mohou) podle připravovaného ŠVP vzdělávat (komu je připravovaný ŠVP určen) a jakým způsobem se bude vzdělávání pro tyto skupiny uskutečňovat (např. formou individuální nebo skupinové integrace), jaké metody práce (včetně způsobů hodnocení) budete používat a jakými dalšími způsoby budete s těmito žáky pracovat (např. individuální přístup, používání specifických didaktických prostředků, sociální zázemí, pomoc asistentů, školního psychologa, poradenských zařízení apod.).¹³

Nezapomeňte ani na žáky nadané – uveďte, jakým způsobem budete podporovat zájem žáků o studium a poznání, jejich kreativitu, samostatnost, technické myšlení atp.

Je samozřejmé, že ŠVP může být zpracován pouze pro žáky vyžadující speciální péči (např. pro žáky se sluchovým nebo zrakovým postižením, žáky odborných učilišť). V tom případě se speciální potřeby těchto žáků zohlední v celém ŠVP, a to v souladu s platnými právními předpisy.

(Ukázka č. 11 je uvedena v příloze.)

✓ **Realizace bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a požární prevence**

V návaznosti na 10. kapitolu RVP se stručně uvede, jakým způsobem bude škola zajišťovat BOZP žáků při vyučování (včetně praktického vyučování v reálných podmínkách) a při školních aktivitách mimo vyučování a jakým způsobem bude vést žáky k bezpečnému chování.

13) Řadu informací a podnětů najdete v publikaci Kratochvílová, J. Vzdělávání žáků se zdravotním postižením ve středních školách. Praha: NÚV, 2012. ISBN 978-801-87063-55-2.

Není nutné uvádět výčet nebo citovat znění zákonů, vyhlášek aj. právních předpisů, např. bezpečnost práce při svařování, při práci s vyhrazeným technickým zařízením apod. Je třeba si také uvědomit, že problematika BOZP a požární prevence se netýká pouze praktického vyučování, ale souvisí např. i s prací na počítači, se vzdáváním ke zdraví, s prevencí šikany nebo drogových závislostí.

✓ **Způsob ukončení vzdělávání**

V oborech vzdělání ukončovaných maturitní zkouškou: Popíše se především obsah, forma a organizace profilové části maturitní zkoušky (v souladu s RVP), která je v kompetenci školy (dle § 79 školského zákona), a uvedou se předměty volitelné části maturitní zkoušky dle § 78 (3) školského zákona, ke kterým bude škola žáky v daném vzdělávacím programu připravovat.

V oborech konzervatoří se popíše v souladu s platnými právními normami také obsah a organizace absolutoria včetně komisionální zkoušky.

V ŠVP nepoužívejte zkratky, které nejsou obecně známé a srozumitelné (např. vyučovacích předmětů, pracovišť, učeben, předmětových komisí aj.).

Dbejte na dodržování terminologie v souladu se školským zákonem, např. označení stupně vzdělání, forem ukončení vzdělávání, označení „žák, vzdělávání, učitel“ nikoli „student, studium, profesor“.

4.4

UČEBNÍ PLÁN

Vstupujete do jedné z nejdůležitějších fází tvorby ŠVP. Doporučujeme nejdříve pečlivě zvážit, zda bude vzdělávání organizováno předmětově nebo modulárně (modulově) nebo v kombinaci obou způsobů (např. všeobecné vzdělávání předmětově, odborné modulárně), jak bude ve ŠVP umožněna osobní orientace žáků. Napište si klady a zápory jednotlivých způsobů, např. že sestavení modulární struktury vyžaduje daleko větší zkušenosti a je organizačně náročné, a na základě těchto a dalších kritérií se rozhodněte.¹⁴

Ujasněte si a prodiskutujte otázky týkající se např. tvorby integrovaných předmětů (např. integrace obsahová, teoreticko-praktická), mezipředmětových vztahů i vzájemné provázanosti obsahu všeobecného a odborného vzdělávání, popř. jejich integraci do jednoho vyučovacího předmětu nebo vzdělávacího modulu apod. Podobně si promyslete strukturu odborných předmětů, jaké možnosti poskytuje RVP pro integraci některého učiva, propojování teoretických znalostí s osvojováním praktických dovedností, které kompetence a učivo vyžadují nácvik ve speciálních podmínkách (učebnách, dílnách, firmách a institucích), kde jsou možnosti integrace napříč obory.

Učební plán vychází z kurikulárních rámců a z rámcového rozvržení obsahu vzdělávání uvedeného v RVP (kapitola 6 a 7). Na jejich základě si stanovíte vyučovací předměty a jejich časovou dotaci.

Minimální časové dotace (týdně i celkem) stanovené v RVP jsou závazné, mohou být navýšeny z disponibilních hodin, ale nelze je snížit.

Učební plány se zpracovávají pro všechny nabízené formy vzdělávání. Učební plán lze upravit pro každý vzdělávací cyklus na základě ověření (evaluace) výsledků a zkušeností z výuky.

14) Viz další kapitola nebo metodika tvorby modulových ŠVP: Kašparová, J. a kol. Modulární projektování školních vzdělávacích programů v odborném vzdělávání. Praha: NÚV, 2012. ISBN 978-80-87063-92-7

Učební plán má tyto části:

- tabulku s přehledem vyučovacích předmětů
- poznámky
- přehled rozvržení týdnů v období září – červen (tj. ve školním roce)
- identifikační a jiné údaje dle požadavků RVP

Tabulka

- ✓ Tabulka obsahuje výčet všech vyučovacích předmětů, jejich hodinovou dotaci a rozvržení do ročníků, celkové počty vyučovacích hodin za všechny ročníky, celkový počet hodin týdně v jednotlivých ročnících; u dálkové formy vzdělávání počet hodin konzultací v předmětech, v ročníku a celkem za všechny ročníky (počty hodin večerní a dálkové formy jsou stanoveny v § 25 školského zákona a uvedeny v kapitole 9. RVP).
- ✓ Závaznost vyučovacích předmětů je vyjádřena jejich rozdělením na povinné, volitelné a nepovinné. Volitelné předměty se zařazují obvykle do vyšších ročníků a v dostatečném počtu, aby žák měl skutečně možnost volby. Lze je skládat do bloků, které vyjadřují nabízené odborné zaměření nebo jinou profilaci žáků. Zařazení volitelných předmětů je v pravomoci školy.
- ✓ Do celkového počtu vyučovacích hodin týdně se započítávají pouze povinné a volitelné předměty.
- ✓ Předměty praktického vyučování realizované formou odborného výcviku a učební praxe, které mají stanovený pevný počet vyučovacích hodin a jejichž výuka se koná pravidelně, zařazujeme do kategorie povinných vyučovacích předmětů. Praktické vyučování formou odborné praxe konané v rozsahu týdnů (tzv. souvislé odborné nebo umělecké praxe) se uvede v přehledu rozvržení týdnů ve školním roce.
- ✓ Z tabulky musí být jasné, kolika cizím jazykům se bude žák v daném oboru vzdělání učit (pokud se žák učí buď anglický jazyk, nebo jazyk německý, jedná se o výuku jednoho cizího jazyka. Pokud se učí jazyk německý a ještě jazyk anglický, jedná se o výuku dvou cizích jazyků).

Poznámky k učebnímu plánu

formulujeme zejména v případě, kdy na základě specifických podmínek a potřeb organizace výuky považujeme za účelné uvést doplňující informace ke strukturaci učební plánu a k organizaci výuky. Uvedeme např. v rámci kterých vyučovacích předmětů se bude realizovat praktické vyučování (pokud to není z názvu předmětu zcela zřejmé) nebo jaký podíl praktického vyučování se bude realizovat např. v předmětech teoreticko-praktického charakteru (jestliže např. učební praxe je z důvodu malého rozsahu součástí některého „teoretického“ předmětu), jaká část praktického vyučování se bude konat v reálných pracovních podmínkách, formou fiktivní firmy apod.

V učebním plánu se označí (např. *) předměty volitelné společné části maturitní zkoušky, ke kterým bude škola žáky připravovat, a předměty, jejichž učivo bude zahrnuto do zkoušek profilové části maturitní zkoušky (v návaznosti na RVP a charakteristiku ŠVP); v oborech konzervatoří se označí také předměty absolutoria.

Přehled využití týdnů ve školním roce

Součástí učebního plánu je tabulka – rozvržení týdnů a příslušných činností v ročnících v období září až červen ve školním roce. Uvádí se zde vyučování podle rozpisu učiva, sportovní výcvikové a jiné kurzy, odborná (umělecká) praxe, projektové týdny, závěrečné zkoušky nebo maturitní zkoušky (absolutorium) a časová rezerva, případně další aktivity školy, které jsou závaznou součástí vzdělávání.

Tabulka se zpracovává pro denní formu, rozsah odborné praxe a jiné aktivity, které budou zařazeny i v jiných formách, se uvedou v poznámkách k učebnímu plánu.

Výpočet týdnů a celkového počtu vyučovacích hodin

Počet týdnů výuky ve školním roce: ani školský zákon ani vyhláška MŠMT č. 16/2005 Sb., o organizaci školního roku neurčují, takže počet týdnů si stanoví škola sama. Pro účely vyučování se obvykle přepokládá 40 týdnů ve školním roce (do tohoto počtu se nezapočítávají prázdniny a jiné volno). Stanovení počtu týdnů je důležité, protože tímto způsobem vypočteme celkové počty vyučovacích hodin pro jednotlivé předměty (počet hodin týdně x počet týdnů); RVP předpokládají průměrný počet týdnů pro vyučování v ročníku 32.

Je třeba si dát pozor na poslední ročník maturitních oborů, neboť termíny maturitní zkoušky výrazně zkracují počty týdnů pro vlastní vyučování. Může se stát, že pokud zařadíme vyučovací předmět s malou hodinovou dotací do 4. ročníku, nebude dostatek času pro zvládnutí příslušného učiva nebo počty hodin nebudou odpovídat RVP.

Pomůckou pro výpočet týdnů mohou být i dřívější učební dokumenty.

(Ukázky č. 12 - 13 jsou uvedeny v příloze.)

Při zpracování učebního plánu sledujeme tyto zásady:

- ✓ Zařazené vyučovací předměty a další vzdělávací aktivity **musí obsahově pokrývat všechny vzdělávací oblasti a obsahové okruhy vymezené v RVP**. Soulad mezi ŠVP a RVP prokážete v samostatném přehledu.
- ✓ Škola může zvolit jinou strukturu nebo názvy vyučovacích předmětů, než je ve stávajících učebních dokumentech (např. stávající předměty lze integrovat i dezintegrovat).
- ✓ **Název vyučovacích předmětů** (vzdělávacích modulů) **by měl být výstižný z hlediska obsahu předmětu, krátký a všem srozumitelný** (proto jej nezkracujeme, ani neuvádíme zkratkou). Neměl by být totožný s názvy jednotlivých kurikulárních rámců nebo obsahových okruhů RVP, neboť ty jsou koncipovány šířeji než vyučovací předměty.
- ✓ Při zařazování předmětů do ročníků zvažujeme náročnost jejich učiva a požadovaných výstupů vzhledem ke schopnostem žáků (zda předmět není pro žáky v daném ročníku příliš náročný) a didaktickou a obsahovou návaznost na jiné předměty.
- ✓ **Cizí jazyky zařazujeme pod označením „cizí jazyk“** nebo: „1. cizí jazyk, 2. – nebo další – cizí jazyk“. Předmět konverzace v cizím jazyce zařazujeme mezi volitelné nebo nepovinné vyučovací předměty; do povinných předmětů lze zařadit jako samostatný předmět specificky zaměřenou výuku cizího jazyka, např. na osvojení odborného jazyka.

- ✓ Snažíme se vyvarovat didakticky nevhodné časové dotace jedna hodina týdně, neboť výuka v tomto rozsahu není příliš efektivní. Dostatečnou časovou dotaci by měly mít předměty, které jsou důležité z hlediska požadavků maturitní nebo závěrečné zkoušky. Vyučovací předměty, které jsou významné z hlediska odbornosti nebo ukončování vzdělávání, je funkční zařadit do všech (nebo vyšších) ročníků.
- ✓ **Vyučovací předměty v učebním plánu řadíme systematicky a přehledně (podle kategorií předmětů).**
- ✓ Při stanovení počtu hodin konzultací v dálkové formě vzdělávání lze uplatnit přepočít 1 hodina denní formy = 10 hodin konzultací. Přitom je vhodné navýšit počet hodin konzultací u vyučovacích předmětů, které vyžadují nácvik dovedností pod vedením učitele nebo s využitím didaktických pomůcek, strojů a zařízení, na úkor předmětů, kde lze plně využít samostudia.

Poznámky o procentuálních úpravách učebního plánu nebo obsahu vyučovacích předmětů, které může provést ředitel školy, jsou ve ŠVP zbytečné. ŠVP lze inovovat podle potřeby.

Nejčastější nedostatky učebních plánů

- ✓ Chyby v součtech vyučovacích hodin.
- ✓ Chybí součet hodinové dotace za celou dobu vzdělávání a v ročníku (počet vyučovacích hodin týdně).
- ✓ Z přehledu (tabulky) není jasné, jaký je celkový podíl (počet hodin týdně, celkem) volitelných předmětů.
- ✓ Nevhodně zvolené názvy předmětů, například příliš dlouhé nebo neodpovídající obsahu, převzaté označení z RVP – např. název předmětu Estetické vzdělávání.
- ✓ Špatně zvolená návaznost předmětů z hlediska času (pololetí, ročníky) a obsahu učiva.
- ✓ Uvádění názvů předmětů pouze ve zkratkách; používané zkratky nejsou vytvořeny jednotným způsobem a v souladu se zásadami pro tvorbu zkratk.
- ✓ Označení povinné výuky cizího jazyka, ze kterého není jasné, zda se žáci budou učit povinně 1 nebo 2 cizí jazyky.
- ✓ Chybí zařazení praktického vyučování.
- ✓ Vyučovací předměty jsou řazeny v tabulce nahodile a nepřehledně.

Dotazy ze škol

? RVP stanoví pro ekonomické vzdělávání 64 hodin celkem, v předmětu ekonomika máme dotaci 2 hodiny týdně, ale celkový počet hodin je 60. Musíme dodržet počty hodin v RVP, nebo můžeme 4 hodiny odučit v jiném předmětu?

Odpověď:

Z dotazu je zřejmé, že škola zařadila předmět ekonomika do ročníku (jedná se o tříletý učební obor), kde nastavila výrazně nízký počet týdnů výuky (30) a vysoký podíl časové

rezervy (10). Tím nedodržel počet hodin stanovený RVP, který je v obou údajích závazný. Nejvhodnějším řešením je snížit časovou rezervu, nebo přeřadit předmět z posledního ročníku do nižšího.

Doporučujeme uvažovat o časové dotaci pro předmět ekonomika 66 hodin vzhledem také k vytváření finanční gramotnosti žáků.

Časová dotace a obsah vzdělávání jednotlivých vzdělávacích oblastí nebo obsahových okruhů v RVP mohou být sice rozvrženy do více předmětů, ale toto rozvržení musí být prokazatelné a funkční. To v daném případě znamená, že časová dotace ekonomického vzdělávání stanovená RVP, která byla snížena o 4 hodiny, by musela být prokazatelně a kvalitně naplněna v jiném vyučovacím předmětu (což při 4 vyučovacích hodinách je spíše formalismus).

? Kolik disponibilních hodin máme dát na všeobecně vzdělávací předměty a kolik na odborné?

Odpověď:

O využití disponibilních hodin rozhoduje škola sama, respektive tým učitelů, který bude zpracovávat ŠVP. Jenom oni nejlépe vědí, výuku kterých předmětů potřebují posílit, nebo jaké nové předměty chtějí žákům nabídnout.

? Máme do ŠVP zařadit jeden nebo dva cizí jazyky?

Odpověď:

Ve většině oborů vzdělání se podle RVP povinně zařazuje výuka jednoho cizího jazyka. Pouze ve vybraných oborech, např. Kuchař-číšník, Obchodní akademie, lycea, Cestovní ruch, se zařazuje povinně výuka dvou cizích jazyků. Počet cizích jazyků, které musí být zařazeny do ŠVP, vyplývá z Rámcového rozvržení obsahu vzdělávání v příslušném RVP; pro výuku dvou cizích jazyků je zde uvedena vyšší hodinová dotace. V oborech kategorie E, kde se vzdělávají žáci s mentálním postižením, je zařazení výuky cizího jazyka v pravomoci ředitele školy.

? Jak máme stanovit délku zkráceného studia pro absolventy s maturitní zkouškou nebo výučním listem?

Odpověď:

Zkrácené studium se podle školského zákona (ŠZ) § 84 a 85 ve znění novely ŠZ č. 49/2009 Sb. organizuje v rozsahu 1 – 2 roky. RVP ponechává zpřesnění délky studia na rozhodnutí školy podle toho, jaký obor vzdělání uchazeči dříve absolvovali a jaké požadavky klade obor zkráceného studia na získání praktických dovedností (odborný výcvik, učební a odbornou praxi). Pokud škola diferencuje délku zkráceného studia odlišně pro uchazeče z příbuzných a ostatních oborů vzdělání, měly by být tyto příbuzné obory vzdělání v ŠVP vymezeny (kódem a názvem oborů podle vládního nařízení o soustavě oborů vzdělání).

? Jaký je rozdíl mezi učební a odbornou praxí? Souvisí spolu učební a odborná praxe co se týká hodinové dotace, nebo to jsou zcela samostatné kategorie vyučovacích „předmětů“? Zpracovává se pro praxi učební osnova? Zahrnují se výsledky odborné praxe do celkového hodnocení předmětu učební praxe?

Odpověď:

Učební a odborná praxe (v uměleckých školách a v konzervatořích umělecká praxe) jsou jednou z forem praktického vyučování v oborech vzdělání s maturitní zkouškou (v oborech s výučním listem se jedná o odborný výcvik). Jejich cílem je, aby žáci získali praktické dovednosti, naučili se používat teoretické vědomosti při řešení konkrétních odborných problémů a situací a zejména, aby poznali skutečné pracovní prostředí a podmínky. Učební i odborná praxe se mohou uskutečňovat ve školách (v odborných učebnách a dílnách) nebo ve školských zařízeních, je však žádoucí, aby se v maximální možné míře uskutečňovala přímo na reálných pracovištích.

Učební praxe má charakter vyučovacího předmětu, uskutečňuje se pravidelně (např. každý týden, jednou za čtrnáct dní – záleží na tom, zda se uskutečňuje ve škole nebo na jiném pracovišti) v určitém časovém rozsahu vyjádřeném počtem vyučovacích hodin týdně (např. 3 hodiny týdně ve 2. ročníku, 6 hodin týdně ve 3. a 4. ročníku). Může být zařazena jako samostatný vyučovací předmět v učebním plánu (buď pod označením učební praxe, nebo pod označením vyjadřujícím obsah předmětu).

Učební praxe je těsněji propojena s teoretickou výukou, žáci si během ní osvojují dovednosti postupně, v návaznosti na výuku jednoho nebo několika odborných předmětů a vždy pod přímým odborným vedením pedagoga nebo instruktora. V RVP je často uvedeno, ke kterým obsahovým okruhům se učební praxe vztahuje. Např. v RVP oboru Analýza potravin se v poznámkách k rámcovému rozvržení obsahu vzdělávání uvádí: „Kromě toho zařadí škola učební praxi v rámci obsahových okruhů mikrobiologie potravin, potravinářská chemie a metody analýzy potravin, a to v minimálním rozsahu 4 týdenní vyučovací hodiny celkem“. Nebo v oboru Stavebnictví „Kromě toho zařadí škola učební praxi v rámci obsahového okruhu technická a technologická příprava a profilujícího okruhu, a to v minimálním rozsahu 8 týdenních vyučovacích hodin za celou dobu vzdělávání“. Znamená to, že tento počet hodin rozdělíme v ŠVP do několika ročníků v návaznosti na výuku příslušných vyučovacích předmětů, např. 2 hodiny týdně v 1. ročníku, po 3 hod. týdně ve 2. a 3. ročníku (nebo po 4 hod. ve 2. a 3. ročníku apod.), popř. navýšíme učební praxi z disponibilních hodin. Obsah předmětu učební praxe bude zpracován na základě výsledků vzdělávání a učiva stanoveného v uvedených okruzích RVP.

Nicméně je třeba upozornit, že v ŠVP nemusí být zařazen přímo vyučovací předmět zaměřený zcela na učební praxi, nýbrž učební praxe může být součástí jiného vyučovacího předmětu (nebo více předmětů), kde část výuky (určitý počet hodin) se realizuje formou učební praxe.

Naproti tomu odborná praxe (někdy nazývaná souvislá) se uskutečňuje blokově v rozsahu několika týdnů (v učebním plánu je zařazena do přehledu rozvržení týdnů v období září – červen). Má komplexní charakter, vychází z celého souboru znalostí, dovedností a činností, které si žáci osvojovali v různých vyučovacích předmětech. Během odborné praxe žáci pracují sice pod dozorem, ale na samostatných úkolech, nebo jako členové pracovního kolektivu; může být i vhodným zázemím pro zpracování maturitní práce. Proto je také vhodnější zařadit tuto praxi do vyšších ročníků. Minimální povinný rozsah odborné praxe je stanoven RVP.

Pro učební i odbornou praxi připraví škola do ŠVP učební osnovu.

Pokud se týká hodnocení odborné praxe, zahrneme toto hodnocení do některého vhodného vyučovacího předmětu. Podobně i učební praxi, pokud není samostatným vyučovacím předmětem – potom ji hodnotíme samostatně jako jiný vyučovací předmět.

? Musí být odborná praxe i v dálkovém studiu, když se jedná o dospělé, kteří již pracují? Lze ji nahradit konzultacemi?

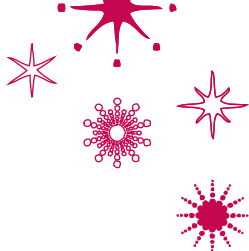
Odpověď:

Ano, učební a odborná praxe (právě tak jako odborný výcvik) se zařazují i do dálkové a jiných forem studia než denní. Důvodem je jednak to, že ne všichni žáci pracují v příslušné oblasti nebo vykonávají pracovní činnosti v celém rozsahu, jednak samotný didaktický cíl praxe. Účelem učební a odborné praxe je, aby si žáci osvojili činnosti a dovednosti v celém komplexu a aby se naučili propojovat teoretické znalosti s praktickými dovednostmi. Žádoucí je, aby alespoň část praxe vykonali na jiném pracovišti a poznali tak jiné prostředí, nové technologie, jinou firemní kulturu.

Odbornou praxi mohou žáci vykonávat i na vlastním pracovišti, pokud škola uzná, že toto pracoviště je pro odbornou praxi vhodné, popř. ředitel školy může uvolnit žáka z té části praxe, která bezprostředně souvisí s jeho pracovní činností. I v případě, kdy žák koná odbornou praxi na vlastním pracovišti, se jedná o praxi řízenou školou, tzn. že žák plní úkoly a harmonogram stanovený školou.

Odborná praxe se koná mimo rámec konzultací.

4.5

PŘEHLED ROZPRACOVÁNÍ OBSAHU VZDĚLÁVÁNÍ V RVP DO ŠVP

Formou tabulky vyjádříme, jak jsou vzdělávací oblasti a obsahové okruhy RVP rozvrženy do jednotlivých vyučovacích předmětů a dalších vzdělávacích činností (aktivit), jak byly využity disponibilní hodiny a zda jsou dodrženy minimální počty vyučovacích hodin stanovené v příslušném RVP. Tento přehled má kontrolní funkci jak pro školní pracovní tým, tak pro externí kontrolu, např. Českou školní inspekci.

Tuto část doporučujeme vypracovat v závěrečných fázích tvorby ŠVP. Nezapomeňte, že některé vyučovacích předměty mohou přesahovat jednotlivé vzdělávací oblasti, a proto mohou být v tabulce uvedeny několikrát. Tomu odpovídají i příslušné týdenní vyučovacích hodiny. Pomocí této tabulky můžete zkontrolovat nejen dodržení počtu vyučovacích hodin, ale také zapracování obsahu vzdělávání do jednotlivých vyučovacích předmětů (zejména pokud je některý obsahový okruh RVP či vzdělávací oblast rozložen do více vyučovacích předmětů).

Pro názornost a k využití je přiložena tabulka s příkladem.

Ukázka č. 14

Škola:	Vyšší odborná škola a Střední průmyslová škola, Volyně, Resslova 440		
Kód a název RVP:	33-42-M/01 Nábytkářská a dřevařská výroba		
Název ŠVP:	Interiérová tvorba, navrhování nábytku a dřevěné konstrukce (zaměření interiérová tvorba a navrhování nábytku)		
RVP	ŠVP		
Vzdělávací oblasti a obsahové okruhy	Minim. počet týden. vyuč. hodin celkem	Vyučovací předmět	Počet týdenních vyuč. hodin celkem
Jazykové vzdělávání:			Využití disponibilních hod.
Český jazyk	5	Český jazyk a literatura	5
Cizí jazyky	10	1.cizí jazyk	12
		Základy 2.cizího jazyka	2
Společenskovední vzdělávání	5	Občanská nauka	3
		Dějepis	2
Přírodovědné vzdělávání	4	Fyzika	5
		Chemie	4
Matematické vzdělávání	10	Matematika	13
Estetické vzdělávání	5	Český jazyk a literatura	5
Vzdělávání pro zdraví	8	Tělesná výchova	8

	Výchova ke zdraví	1	1	1
	Sportovně-turistický kurz	X		
Vzdělávání v ICT	Informatika a výpočetní technika	4	4	
Ekonomické vzdělávání	Ekonomika	4	4	
Konstrukční příprava	Deskriptivní geometrie	14	2	2
	Konstrukce		13	
	Technická mechanika		2	1
	Aplikovaná výpočetní technika		3	3
Technologická příprava	Nauka o materiálech	14	5	
	Části strojů		1	
	Technologie		8	
Výroba a odbyt	Organizace a řízení provozu	14	4	1
	Praxe		12	
Disponibilní hodiny	Čalounictví	35	3	3
	Stavební truhlářství		2	2
	Architektura		2	2
	Nauka o interiéru		5	5
Celkem		132	132	35
Odborná praxe	Odborná praxe	4 týdny		4 týdny
Kurzy	Kurzy	0 týdnů		1 týden

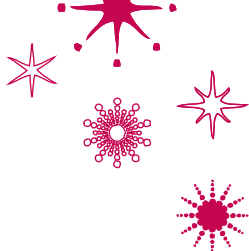
Dotazy ze škol

? Zpracováváme také ŠVP pro zkrácené studium na 2 roky po maturitě pro zdravotnické obory. Víím, že odborné vzdělávání musí být dle RVP v plném rozsahu. Zajímalo by mne, jak mám do převodní tabulky zahrnout všeobecně vzdělávací předměty, když v RVP je např. cizí jazyk min. počet 10 h a my máme jen 4 h, informatiky máme místo 4 h jen 3 h atd.

Odpověď:

Ve zkráceném studiu pro získání středního vzdělání s maturitní zkouškou podle § 85 školského zákona se vzdělávají žáci, kteří již získali střední vzdělání s maturitní zkouškou v jiném oboru. Toto vzdělání se jim plně uznává podle § 70 školského zákona a vyhlášky č. 13/2005 Sb. To platí i ve vztahu k požadavkům na vzdělávací programy zdravotnických oborů stanovené ve vyhlášce MZ č. 39/2005 Sb.

Proto RVP v kapitole Zásady tvorby ŠVP pro zkrácené studium stanoví, že do ŠVP se zařazují v plném rozsahu pouze odborné obsahové okruhy, nikoli všeobecně vzdělávací (s výjimkou tělesné výchovy v denní formě vzdělávání). Ze všeobecného vzdělávání je doporučeno a je žádoucí zařadit výuku cizích jazyků v návaznosti na úroveň B1 a se zaměřením na odbornou komunikaci. Učební plán ŠVP (a tím i převodní tabulka) je tedy postaven na odborných předmětech. Pokud škola zařadí vyučovací předměty všeobecně vzdělávacího zaměření, nastaví hodinovou dotaci bez ohledu na minimum stanovené v RVP pro základní formu vzdělávání. Je třeba si zároveň uvědomit, že obsah těchto předmětů by neměl být mechanickým opakováním středoškolského učiva. Např. vzdělávání v informačních a komunikačních technologiích by se mělo ve zkráceném studiu opírat o průřezové téma a mít aplikační charakter. Není nutné vytvářet samostatný vyučovací předmět. Podobně je možné zařadit např. do ŠVP oboru Laboratorní asistent vybrané učivo z chemie nebo fyziky ve vazbě na učivo odborné, což ovšem neznamená, že musí být vytvořen samostatný vyučovací předmět.

Učební osnova (UO) je pedagogický dokument, který vymezuje didaktickou koncepci jednotlivých vyučovacích předmětů a kurzů.

Koncepce vyučovacích předmětů **vychází z profilu absolventa ve ŠVP a z kurikulárních rámců v RVP**, opírá se o současné trendy pedagogiky a oborové didaktiky (koncepce volitelných předmětů může zohledňovat pouze profil absolventa, např. osobnostní rozvoj žáků, rozvíjení vybraných klíčových kompetencí, aplikaci průřezových témat, popř. některé prvky z kurikulárních rámců).

Učební osnovy ŠVP:

- ✓ Obsah kurzů, který je stanoven nějakou právní normou, např. řízení motorových vozidel nebo svářečský kurz, lze uvést pouze odkazem na tuto normu.
- ✓ Se zpracovávají pro všechny vyučovacích předměty v učebním plánu (včetně volitelných předmětů, odborného výcviku, učební a odborné praxe a nepovinných předmětů, pokud je škola v učebním plánu jmenovitě uvádí) a plánované výcvikové kurzy (popis kurzů může být také zřetelně vymezenou částí UO příslušného vyučovacích předmětu, např. tělesné výchovy).
- ✓ Měly by být zpracovány tak, aby podle UO mohli učit všichni učitelé daného vyučovacích předmětu a aby poskytovaly srozumitelnou informaci pro jiné osoby.
- ✓ Všechny učební osnovy by měly být zpracovány jednotným způsobem (podle jedné základní šablony)¹⁵.
- ✓ Je třeba dbát na to, aby název učební osnovy a hodinová dotace odpovídaly učebnímu plánu.
- ✓ Jednu učební osnovu lze použít pro různé ŠVP a formy vzdělávání, pokud má předmět (přibližně) stejnou hodinovou dotaci a UO odpovídá učebním předpokladům žáků; v některých případech požaduje RVP učební osnovu doplnit, např. o přehled rozvržení učiva do ročníků pro různé formy vzdělávání.

Učební osnova má tyto části:

- ✓ **Záhlaví:** Název vyučovacích předmětu a jeho hodinová dotace za celou dobu vzdělávání. Hodinovou dotaci uvádíme jako týdenní (počet hodin týdně) a celkovou (přepočtenou, tj.

15) Např. u cizího jazyka se často stává, že UO jednotlivých jazyků se koncepčně i formálně liší, neboť jejich autoři nespolečně pracují. Tyto UO mohou být zpracovány společně, jako jedna UO pro danou úroveň znalostí (daný ŠVP), avšak v rozpisu učiva je třeba vymezit samostatně jazykové prostředky, popř. reálie. UO cizích jazyků by neměla být pouhým rozpisem lekcí v učebnici. UO zpracováváme i pro konverzaci v cizím jazyce jako samostatný vyučovacích předmět.

Na druhé straně lze očekávat, že zvolená struktura UO nemusí být vhodná pro všechny vyučovacích předměty (např. pro semináře, odbornou praxi, tělesnou výchovu), neměli bychom proto na ní striktně trvat.

počet hodin týdně x počet týdnů). Celkový počet hodin je mnohem vhodnější pro plánování výuky než počet hodin týdně, neboť lépe ukazuje časové podmínky pro předpokládaný objem učiva a metody výuky.

- ✓ **Pojetí vyučovacího předmětu** (tzv. preambule – úvodní část UO) – tuto část tvoříme jako první.
- ✓ **Rozpis učiva a výsledků vzdělávání** (obsahy vzdělávání); rozpis zpracujeme, až když máme jasno, jaké pojetí vyučovacího předmětu (jakou koncepci) jsme zvolili.

Doporučujeme:

- ✓ Vytvořit si předem jednotnou formální úpravu a šablonu, do které budete učební osnovy psát.
- ✓ Zvážit, jakým způsobem budete evidovat změnu účinnosti UO (její ukončení či zahájení) v důsledku jejich úprav, aby nedocházelo k nedorozuměním.

Pojetí vyučovacího předmětu

Pojetí předmětu, případnou integraci vyučovacích předmětů, mezipředmětové vztahy nebo propojení částí všeobecného a odborného vzdělávání v předmětu projednáme předem v předmětové komisi a v pracovním týmu pro tvorbu ŠVP. Předpokládaná časová dotace je stanovena v navrženém učebním plánu, lze však předpokládat, že v průběhu tvorby ŠVP může dojít ke korekcím. Je také vhodné, aby zpracované UO prošly odborným posouzením jiným učitelem (interním nebo externím) nebo odborníkem z praxe (zejména odborné předměty, nebo předměty, pro které není ve škole plně kvalifikovaný učitel).

Neopisujte pojetí předmětu z preambule jednotlivých kurikulárních rámců

RVP. Pojetí uváděná v RVP jsou určena zpracovatelům ŠVP a nevztahují se ke konkrétnímu vzdělávacímu procesu.

Pojetí předmětu v UO (tzv. preambule) je významné, protože vysvětluje ty nejzávažnější přístupy, podle kterých jsme učivo a výsledky vzdělávání konstruovali, a vysvětluje zvolenou či preferovanou didaktickou koncepci vyučovacího předmětu.

Pojetí vyučovacího předmětu má tyto části:

- ✓ obecný cíl vyučovacího předmětu,
- ✓ charakteristiku učiva,
- ✓ cíle vzdělávání v oblasti citů, postojů hodnot a preferencí,
- ✓ výukové strategie (pojetí výuky),
- ✓ hodnocení výsledků žáků,
- ✓ popis přínosu předmětu k rozvoji klíčových kompetencí a aplikaci průřezových témat.

Obecný cíl vyučovacího předmětu

V obecném cíli se velmi stručně uvádí, co je zásadním posláním předmětu ve vzdělávacím programu, tj. proč byl předmět vůbec do kurikula zařazen a jak se podílí na utváření profilu absolventa.

Příklady:

- ✓ **Dějepis** kultivuje historické vědomí žáků, aby pomocí poznatků o historii lépe a hlouběji porozuměli současnosti a budoucnosti. Přitom dějepis plní nezastupitelnou integrující roli

při začleňování mladých lidí do společnosti a má významnou úlohu pro rozvoj občanských postojů a samostatného kritického myšlení žáků.

- ✓ **Technické kreslení** (obor Strojírenství) rozvíjí logické a tvůrčí technické myšlení, pomáhá k utváření uceleného technického základu potřebného ke studiu navazujících odborných předmětů. Rozvíjí představivost, dovednost čtení technických textů a estetickou stránku osobnosti žáka. Vede ho k pečlivosti a přesnosti.
- ✓ **Cílem odborné praxe** je umožnit žákům, aby poznali reálné pracovní prostředí, získali konkrétnější představu o svém oboru a požadavcích na pracovníky, učili se řešit skutečné pracovní problémy a komunikovat s lidmi. Vytváří vhodné prostředí pro realizaci průřezového tématu Člověk a svět práce.

Charakteristika učiva

Stručně seznamuje s tím, z jakých hlavních částí se učivo skládá, případně na jakém principu bylo vybráno, jak souvisí s učivem v RVP (ze kterých kurikulárních rámců – oblastí vzdělávání nebo obsahových okruhů RVP bylo vybráno).

Pokud jsme provedli integraci vyučovacích předmětů nebo jejich částí, stručně ji popíšeme, případně její smysl vysvětlíme. Můžeme případně uvést, na které části učiva klademe důraz – jsou nejdůležitějšími složkami učiva.

Uvedeme zde také, které učivo budeme realizovat jiným způsobem než ve výuce (např. formou výcvikových kurzů, cyklem besed a exkurzí na odborná pracoviště apod.; v pilotních ŠVP měli někteří problémy s popisem těchto obsahů v oblasti vzdělávání pro zdraví).

Směřování výuky v oblasti citů, postojů, hodnot a preferencí

Naplnění afektivních cílů vzdělávání (tj. cílů v oblasti citů, postojů, hodnot a preferencí) nemůžeme zaručit, pouze o ně usilujeme. Formulujeme je tedy tak, aby bylo jasné, že dosažení těchto cílů ve větší či menší míře není jen v moci školy, škola je rozhodně nemůže garantovat.¹⁶

Můžeme zde rozpracovat např. i některé klíčové kompetence, kompetence k BOZP, k dodržování kvality a jakosti práce, ekonomickému jednání, postoje k životnímu prostředí apod. Tím také předejdeme jejich opakování v rozpisu učiva.

Příklady:

Výuka (občanské nauky) směřuje k tomu, aby žáci:

- ✓ měli vhodnou míru sebevědomí a byli schopni sebehodnocení,
- ✓ jednali odpovědně a přijímali odpovědnost za svá rozhodnutí a jednání,
- ✓ cítili potřebu občanské aktivity, vážili si demokracie a svobody, usilovali o její zachování a zdokonalování, hledali hranice mezi osobní svobodou a společenskou odpovědností,
- ✓ jednali v souladu s humanitou a vlastenectvím, s demokratickými občanskými ctnostmi, byli kriticky tolerantní a solidární, byli ochotni angažovat se nejen pro vlastní prospěch, ale i pro veřejný zájem,
- ✓ nenechali sebou manipulovat, tvořili si vlastní úsudek, oprostili se od stereotypů, předsudků

16) Všimněte si použitých jazykových prostředků v uvedených příkladech.

a předsudečného jednání ve vztahu k lidem jiné víry, etnického původu nebo sociálního zařazení,

- ✓ byli ochotni klást si existenční a etické otázky a hledat na ně řešení,
- ✓ vážili si života, zdraví, materiálních a duchovních hodnot, dobrého životního prostředí a snažili se je zachovat pro příští generace.

Občanská nauka je vysloveně „výchovný“ vyučovací předmět, takže oblast afektivních cílů je rozsáhlá. V naukových nebo výcvikových vyučovacích předmětech, např. v matematice, v přírodovědných a odborných předmětech, budeme formulovat afektivní cíle stručněji, jak to odpovídá charakteru těchto předmětů.

Výuka (odborná praxe, obor Strojírenství) směřuje k tomu, aby žáci*:

- ✓ pracovali kvalitně a pečlivě, dodržovali normy a technologické postupy, neplýtvali materiálními hodnotami,
- ✓ dodržovali zásady a předpisy BOZP,
- ✓ vážili si kvalitní práce jiných lidí,
- ✓ dodržovali pracovní dobu a další požadavky na praktikanty,

- ✓ byli schopni se kriticky dívat na výsledky své vlastní práce.

* Podobně lze říci: Při odborné praxi / v odborném výcviku budou žáci vedeni k...

Strategie výuky (pojetí výuky)

V této části učební osnovy uvedeme zásadní – určující strategie výuky¹⁷, které v předmětu uplatníme a které jsou pro daný vyučovací předmět na základě jeho charakteru určující.

Nebudeme rozhodně vypisovat všechny metody a formy výuky, které používáme. Uvedeme jen ty, na něž zvláště klademe důraz nebo které povedou k rozvoji klíčových kompetencí a průřezových témat.¹⁸ Formulace může být stručná i obsáhlejší, jak to vidíme v uváděných příkladech. Popisovaná strategie by měla konkretizovat strategii vzdělávání uvedenou v charakteristice ŠVP. V této části uvedeme i např. zvláštnosti v organizaci výuky (např. učební praxe, tělesné výchovy, zařazení cvičení a popř. jejich realizaci mimo školu), zařazení a zaměření projektové výuky.

Příklady:

- ✓ **Z předmětu dějepis (stručná formulace):** Základními metodami je práce žáků s verbálním a ikonickým textem a komunikace včetně diskusních metod.
- ✓ **Z předmětu základy mechanizace** (obsáhlejší vysvětlení z oboru vzdělání Agropodnikání): Předmět se vyučuje v 1. a 2. ročníku. Je rozdělen na patnáct hlavních tematických celků, které na sebe navazují. Cvičení probíhají v obou ročnících. Při cvičeních je probrané teoretické učivo prakticky procvičováno v podmínkách školy a školního hospodářství. Součástí výuky jsou odborné exkurze a návštěvy tematických výstav. Při probírání nového učiva je obvykle volena metoda výkladu nebo řízeného rozhovoru

17) Strategiemi výuky zde rozumíme metody a formy práce ve výuce, jejich promyšlený výběr, řazení, střídání a kombinování vzhledem k optimálnímu naplňování vzdělávacích cílů a potřeb i možností žáků.

18) Doporučujeme klasifikovat vyučovací metody na základě aktuální literatury, např.: Maňák, J., Švec, V.: Výukové metody. Paido: Brno, 2003. Viz také Starý, K.: Efektivní výukové strategie. In: Výukové strategie v praxi pilotních škol. Praha: NÚV, 2011. ISBN 978-80-87063-42-2.

spojená s názorným vyučováním pomocí didaktické techniky a modelů. Aktivita žáků je podněcována zadáváním samostatných prací nebo projektovým vyučováním. Ve cvičeních převládají činnosti s jednotlivými druhy strojů. Žáci pracují často ve skupinách. O průběhu prací vedou záznamy formou protokolu. Ze svých pozorování samostatně vyvozují závěry a výsledky.

Hodnocení výsledků žáků

V této části učební osnovy uvedeme to, co nejvíce budeme při hodnocení žáků oceňovat, na základě čeho (za co) budou celkově hodnoceni. Přístupy k hodnocení by měly odpovídat didaktice předmětu a obecným zásadám hodnocení uvedeným v charakteristice ŠVP.

Například ve společenskovědním vzdělávání (dějepis, občanská nauka) bychom měli žáky hodnotit na základě hloubky porozumění poznatkům, schopnosti je aplikovat při řešení problémů, schopnosti kritického myšlení, dovednosti práce s texty, samostatnosti úsudku a dovednosti výstižně formulovat myšlenky, argumentovat a diskutovat. V odborném výcviku hodnotíme pečlivost při provádění dané činnosti, kvalitu výrobku, dodržování norem apod. Uplatňováním sebehodnocení vedeme žáky ke kritickému a reálnému posuzování své práce a jednání, a tím rozvíjíme jejich personální kompetence (tj. klíčovou kompetenci).

Můžeme stanovit počet významných rozsáhlejších písemných, grafických nebo jiných prací (např. tzv. pololetních kompozic), způsob jejich hodnocení nebo jejich závažnosti při celkovém hodnocení žáka v předmětu. Frekvenci běžného ústního zkoušení nebo počet krátkých učitelských testů uvádíme ve vazbě na klasifikační řád a popis hodnocení uvedený v charakteristice ŠVP.¹⁹

Příklady:

Z estetické výchovy: Při hodnocení klademe důraz zvláště na

- ✓ Schopnost žáků nacházet v uměleckých dílech estetické hodnoty.
- ✓ Schopnost porozumět sdělení obsaženému v uměleckých dílech.
- ✓ Zájem žáků o umění.

Z předmětu **základy mechanizace** (obor Agropodnikání):

Při hodnocení žáků se bude klást důraz na:

- ✓ hloubku porozumění učivu a schopnost aplikovat poznatky v praxi,
- ✓ samostatnost žáků při navrhování použití vhodných mechanizačních prostředků s ohledem na ekonomické a ekologické aspekty.

Přínos předmětu k rozvoji klíčových kompetencí (KK) a k aplikaci průřezových témat (PT)

V této části stručně uvedeme, které z KK (nebo vybrané dílčí KK) a PT budou ve výuce rozvíjeny a jakým způsobem. **Dbáme na to, abychom dobře vystihli to, co je pro daný vyučovací předmět charakteristické a podstatné;** jak daný vyučovací předmět s jednotlivými PT svým obsahem souvisí a jaké přináší možnosti pro rozvíjení KK (není nutné za každou cenu vymýšlet způsob realizace všech KK nebo jejich dílčích prvků). **Zohledňujeme i potřeby osobního rozvoje žáků.**

19) Musíme brát ohled na to, že každý učitel může volit vlastní způsoby a vlastní frekvenci zkoušení a hodnocení. Měla by však být vytvořena společná pravidla, aby nedocházelo ke kumulaci zkoušení a přetěžování žáků.

Zvláště důležité je promyslet způsob rozvoje KK ve vzdělávání dospělých i v nástavbovém nebo zkráceném studiu.

Popis by měl být věcný, nikoli proklamativní a formální. Je jednodušší napsat tuto část do úvodní části učební osnovy (pojetí předmětu), než připisovat KK a PT do tabulky k učivu (i když některé pilotní školy začlenily KK a PT průběžně k rozpisu učiva). Vyhneme se tak formalismu, mechanickému přiřazování KK a PT k učivu nebo jejich opakování u jednotlivých tematických celků.

Uvědomme si také, že KK můžeme rozvíjet v podstatě na libovolném učivu, důležité pro jejich rozvoj jsou zejména metody a formy práce, zvláště činnosti, které žáci vykonávají. Pokud jsou žáci pasivní, KK nemohou být rozvíjeny.

Příklady:

Společenskovědní předměty rozvíjejí, a to hlavně v souvislosti s vhodnými výukovými strategiemi:

- ✓ sociální a personální kompetence,
- ✓ celkovou funkční gramotnost ²⁰,
- ✓ mediální gramotnost,
- ✓ kritické myšlení a schopnost řešit problémy,
- ✓ komunikační dovednosti včetně dovednosti diskutovat a argumentovat.

Dějepis napomáhá aplikaci PT Člověk a životní prostředí tím, že učí žáky rozumět měnícímu se vztahu člověka a přírody během historického vývoje. Proto budou při výuce zařazovány prvky ekohistorie.²¹

Základy mechanizace (obor vzdělání Agropodnikání):

Vyučovací předmět se podílí zejména na rozvoji kompetencí

- ✓ Komunikativních (vhodně se vyjadřovat, obhajovat a formulovat své myšlenky, názory a postoje, diskutovat a respektovat názory druhých).
- ✓ Personálních (efektivně se učit a pracovat, využívat zkušeností, dále se vzdělávat).
- ✓ Sociálních (adaptovat se na měnící se pracovní podmínky, pracovat v týmu, přijímat a odpovědně plnit svěřené úkoly).
- ✓ Řešit samostatně běžné pracovní problémy.
- ✓ Aplikovat základní matematické postupy při řešení praktických úkolů.

Předmět utváří dovednosti řešit problémy a problémové situace cestou volby vhodných strojů a zařízení a jejich seřízení podle výrobních podmínek s využitím znalosti principu činnosti stroje. Při výpočtech provozního charakteru žáci aplikují základní matematické

20) Funkční gramotností se rozumí schopnost používat texty – verbální a ikonické – na uspokojování širokých potřeb pro soukromé i profesní potřeby. Funkční gramotnost je nástrojem učení a rozvoje potenciálu osobnosti. Více k různým gramotnostem – viz článek Gavora, P.: Gramotnost: Vývin modelov, reflexia praxe a výskumu. In: Pedagogika LII, 2002.

21) Zásadní chybou některých tvůrců učebních osnov pilotních ŠVP bylo to, že zcela formálně a mechanicky přiřazovali prvky KK a PT k učivu své učební osnovy, a to bez ohledu na to, zda pro daný vyučovací předmět je takový postup vůbec možný a smysluplný.

postupy, při zpracovávání zadaných úkolů využívají internet, odbornou literaturu a pracují s technickou dokumentací.

Uplatnění průřezových témat:

- ✓ člověk a životní prostředí (dodržovat efektivní provoz a využívat zemědělskou techniku s ohledem na životní prostředí);
- ✓ člověk a svět práce (poznat pracovní podmínky a systém práce v reálném prostředí zemědělského podniku);
- ✓ informační a komunikační technologie (používat tyto prostředky a efektivně s nimi pracovat).

Přínos předmětu **cizí jazyk** k rozvoji klíčových kompetencí a průřezových témat (obor vzdělání Technické lyceum, VOŠ a SPŠ Vansdorf):

Přínosem bude především v posílení a rozvinutí komunikativní kompetence – absolvent bude schopen v anglickém jazyce vyjadřovat se přiměřeně k účelu jednání, bude schopen komunikovat s určitou mírou plynulosti a spontánnosti, takže bude moci normálně konverzovat s rodilými mluvčími. Dokáže se aktivně účastnit diskuse ve známých souvislostech a vysvětlovat a zdůvodňovat své názory.

Ve spolupráci s učiteli němčiny a odborných předmětů (strojírenství, výpočetní technika a ICT) bude žák používat autentických materiálů získaných od místních podniků TOS Vansdorf a Metalurgie Rumburk nebo při exkurzích na veletrzích v Brně.

V oblasti kompetence personální a sociální bude schopen reálně si stanovit cíle v dalším jazykovém vzdělávání.

Bude schopen řešit pracovní i mimopracovní problémy, byť omezeně, v prostředí, kde jazykem je angličtina.

Výrazně posílí své kompetence k práci s informacemi a využívání prostředků informačních a komunikačních technologií.

Odborná praxe přispívá zejména k rozvoji sociálně komunikativních a personálních kompetencí žáků a k realizaci průřezového tématu Člověk a svět práce. Součástí odborné praxe jsou témata:

- ✓ podstata a formy podnikání, pracovněprávní vztahy, požadavky zaměstnavatelů na pracovníky a absolventy škol, možnosti uplatnění absolventů,
- ✓ osobní prezentace, pracovní životopis, posudek, osobní portfolio,
- ✓ trh práce, jeho ukazatele, vývojové trendy.

Žáci si povedou osobní portfolio pracovních činností a zkušeností, součástí bude charakteristika pracoviště z hlediska uvedených témat a zmapování možností uplatnění na trhu práce.

Doporučujeme vypracovat na závěr pojetí vyučovacího předmětu ještě **přehlednou tabulku**, kde se uvede **orientační (doporučený) počet hodin pro jednotlivé tematické celky** nebo okruhy učiva, pro podíl cvičení a teorie, rozvržení učiva do ročníků, pokud tak není uvedeno u rozpisu učiva. Tato tabulka je funkční zejména u UO společných pro výuku s různou časovou dotací (např. pro různé formy vzdělávání).

Příklad

pro dějepis, který má ve školním UP 2 nebo 4 hodiny (učí se tedy po dvou hodinách týdně v jednom nebo ve dvou ročnících).²²

Tematický celek	Pro počet 2 hod. v UP	Pro počet 4 hod. v UP
Úvod do předmětu	2	3
Starověk	2	8
Středověk	3	9
Raný novověk	4	14
19. století	19	35
20. století	34	56
Závěr výuky	2	3

Rozpis učiva a výsledků vzdělávání

Prostudujte si nejprve kapitolu Jak plánovat výsledky vzdělávání.

Rozpis učiva obsahuje, na rozdíl od dosavadních učebních osnov, nejen učivo, ale také plánované (očekávané) výstupy – výsledky vzdělávání, tj. výuky.

V této části UO jde o výsledky vzdělávání **v poznatkové nebo výcvikové oblasti**.

Rozpis učiva zpracováváme s vědomím toho, že:

- ✓ Mezi výsledky vzdělávání a učivem musí být soulad.
- ✓ Plánované výsledky a obsah směřují k naplnění profilu absolventa ŠVP.
- ✓ Obsah vzdělávání stanovený v RVP nelze redukovat.
- ✓ Učivo tvoří didaktický systém, avšak vyučovací předmět není pro školní potřeby zjednodušená „kopie“ vědního, technického nebo jiného oboru. Vyučovací předmět sice s vědními, technickými nebo jinými disciplínami souvisí, ale především v tom, že jejich poznatky respektuje.²³
- ✓ Rozpis učiva by měl být zpracován s určitou mírou obecnosti, bez nadbytečných a nefunkčních detailů.
- ✓ Měl by být přehledný, jednoznačně srozumitelný, věcně i didakticky správný. Rozpis učiva může být formálně uspořádán buď do sloupců a podle tematických celků (výsledky vzdělávání – příslušné učivo/tematický celek²⁴), nebo do řádků – výsledky jsou uvedeny před příslušným učivem, popř. jiným způsobem.²⁵

22) Z tabulky pro předmět dějepis je jasně vidět, na která historická období je v souladu s RVP kladen důraz – jsou to moderní dějiny, 19. a zejména 20. století.

23) Při konstrukci učiva používaly některé pilotní školy jako pomůcku a návod různé učebnice. Převzít didaktický systém z kvalitní učebnice daného vyučovacího předmětu je samozřejmě možné. Pozor však na zastaralé učebnice a učební texty, které již neodpovídají stavu vědy, techniky, odborné praxe, nebo je v nich např. použita zastaralá terminologie a normy, marxistické pojetí vědní disciplíny, případně jiný dnes již nevhodný princip nebo prvek konstrukce učiva. Mechanickým opisováním obsahu učebnic do rozpisu učiva v UO můžeme do „svého“ didaktického systému převzít i to, co naši žáci vůbec nepotřebují, co pro ně není ani vhodné.

24) Pokud jsou výsledky dobře vyjádřeny, není nutné učivo uvádět, protože je zřejmé z výsledků.

25) Např. některé pilotní odborné školy rozpracovaly UO až na úroveň tematických plánů. Vždy je třeba pamatovat na to, aby rozsah rozpracovanosti ŠVP byl smysluplný a funkční.

Příklady:

Varianta a)

Výsledky vzdělávání	Učivo	Hod.
<p>Žák:</p> <ul style="list-style-type: none">✓ navrhuje koncepci jednoduchých příhradových konstrukcí;✓ navrhuje konstrukční provedení styku několika prutů svařovaných a nýtovaných konstrukcí;✓ určuje síly v jednotlivých prvcích konstrukčních uzlů a tyto prvky dimenzuje.	<p>Kovové a nekovové konstrukce</p> <ul style="list-style-type: none">✓ nosníky✓ příhradové konstrukce stavebních prvků stožárů, dopravních strojů✓ rámy strojů a zařízení	20

Varianta b)

Výsledky vzdělávání
<p>Žák:</p> <ul style="list-style-type: none">✓ pracuje s kreslicími programy AutoCad, Fin D2, Dřevo EC 5, Teplo✓ kreslí konstrukční výkresy jednoduchých výrobků✓ počítá a navrhuje jednoduché dřevěné konstrukce <p>Učivo:</p> <p>Počet hod. 30</p> <p>Dřevěné konstrukce</p> <ul style="list-style-type: none">✓ kreslení detailů stavebně truhlářských výrobků a dřevostaveb pomocí IKT✓ kreslicí programy Teplo, Fin 2D, Dřevo EC5

Je vhodné zařadit na konec učební osnovy část pro poznámky k realizaci výuky a k úpravám učební osnovy.

(Ukázky 15 –17 jsou uvedeny v příloze.)

Dotazy ze škol

? Musíme uvádět také celkové počty vyučovacích hodin?

Odpověď:

Ano, kromě počtu vyučovacích hodin týdně se uvádí i celkový (tzv. přepočtený) počet hodin (tj. počet hodin týdně × počet týdnů; např. 2 hodiny týdně × 33 týdnů za rok = 66 hodin v ročníku). Celkový počet hodin Vám ukáže mnohem lépe než počet hodin týdně, jaké časové podmínky máte pro plánovaný objem učiva (přiměřenost rozsahu učiva). Kromě toho je také ukazatelem souladu s RVP.

? Je nutné uvádět počty hodin u tematických celků? Je možné rozdělit jednotlivá témata do ročníků bez udání počtu hodin k jednotlivým tématům?

Odpověď:

Uvádění počtu hodin u tematických celků není v zásadách pro tvorbu ŠVP vymezených RVP požadováno. Záleží na požadavku vedení školy a na dohodě zpracovatelů ŠVP. Uvádění

počtu hodin (doporučeně, orientačně) usnadňuje plánování výuky ve školním roce, její koordinaci v různých třídách a u různých vyučujících, je jedním z kontrolních údajů.

? Musíme dodržet rozsah a obsah učiva v RVP, nebo ho můžeme upravit?

Odpověď:

Rozsah a obsah učiva v RVP je závazný, tzn. že ho nelze redukovat. Je stanoven jako minimální a nezbytný základ pro dosažení požadovaných výsledků. Při tvorbě ŠVP vycházíme z výsledků vzdělávání v RVP a na jejich základě stanovíme potřebné učivo.

? Musíme psát názvy lekcí v učebních osnovách? Nestačí třídit učivo pod názvem Lekce 1, Lekce 2 atp.?

Odpověď:

Váš dotaz je pravděpodobně směřován k možnosti přepisu obsahu lekcí z učebnice do učební osnovy. Než začneme zpracovávat učební osnovu podle nějaké učebnice, měli bychom si připomenout, v jakém vztahu jsou učebnice a učební osnovy, co určuje – stanoví cíle výuky a požadované výsledky a co je nástrojem k jejich realizaci. Vždyť i používaná učebnice cizího jazyka vznikla na základě jakéhosi vzdělávacího programu (učební osnovy). Proto zpravidla existuje celá řada učebních textů (učebnic) daného typu, pracovních sešitů a metodických návodů aj. materiálů. Použijeme-li jednu učebnici z dané sady, nedojdeme k finálním výstupům, které autoři sledovali. K učebnici bychom měli tedy přistupovat jako k didaktickému prostředku, se kterým pracujeme tak, abychom dosáhli cílů, které jsme si na úrovni ŠVP vytyčili právě učební osnovou. Názvy lekcí z učebnice ani výčet lekcí neukazují, jaké výsledky se sledují a jakým způsobem. Není vhodné mechanicky přebírat a přepisovat názvy kapitol z učebnice do učební osnovy, samotné číslo lekce pak nemá žádnou vypovídající hodnotu. Učebnice bychom tedy měli používat pouze jako jeden z podkladů ke zpracování učební osnovy.

? Můžeme pojmenovat tematické okruhy v příslušném cizím jazyce?

Odpověď:

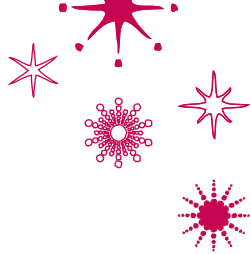
Doporučujeme název tematického okruhu uvádět v češtině, protože učební osnovy není určena pouze učitelům příslušného jazyka, ale má být srozumitelná každému (vedení školy, kontrolním orgánům, žákům, rodičům a jiným zájemcům).

? Musíme kromě ŠVP zpracovávat také tematické plány?

Odpověď:

Rozhodnutí o tvorbě tematických plánů je v pravomoci vedení školy. Bude záležet také na tom, do jaké míry podrobností bude vypracován ŠVP. Např. některé pilotní školy vypracovávají ŠVP obsahově až na úroveň tematických plánů. Na druhou stranu ŠVP nemůže zcela nahradit roční plánování výuky, což je účelem tematických plánů.

4.7

PERSONÁLNÍ A MATERIÁLNÍ ZABEZPEČENÍ VZDĚLÁVÁNÍ

Uvedená charakteristika dokumentuje, jak je škola připravena na výuku v daném oboru vzdělání a v připraveném vzdělávacím programu. Má důležitou vypovídací funkci pro zřizovatele a školské orgány, zejména pokud škola chce nabízet nový obor (nebo formu) vzdělání, ale i pro veřejnost, především pro zájemce o vzdělávání.

Protože bude docházet v průběhu školního roku a celého vzdělávacího cyklu ke změnám ve vybavení školy i změnám personálním, bude třeba tuto část častěji nebo pravidelně inovovat.

Popis může být vyjádřen slovně nebo tabulkou, popř. obojím způsobem. Vždy se vztahuje pouze k danému ŠVP, resp. oboru vzdělání.

Při zpracování se opíráme o obecné požadavky uvedené v RVP a pokud jsme tyto skutečnosti analyzovaly i v autoevaluační studii, také o závěry této studie.

V některých ŠVP je tento popis uveden jako součást charakteristiky vzdělávacího programu, v jiných je samostatně. Je na zvážení pracovního týmu, který způsob začlenění do ŠVP bude výhodnější (přehlednější, snadněji zaměnitelný při inovacích aj.).

V části personální podmínky realizace ŠVP uvedeme, zda bude výuka plně zajištěna kvalifikovanými učiteli, jaké mají odborné zkušenosti (např. délku přímé pedagogické praxe, další pedagogickou činnost, odbornou praxi v podnicích, zahraniční stáže apod.), jak se dále vzdělávají – zejména učitelé bez příslušné kvalifikace (některé pilotní školy uváděly i plán dalšího vzdělávání svých učitelů), popř. odborníky z praxe nebo vysokých škol.

To neznamená, že je nutné tyto informace uvádět jmenovitě u každého učitele.

V části materiální podmínky realizace ŠVP uvedeme, v jakých prostorách a s jakým vybavením bude realizováno teoretické i praktické vyučování (odborný výcvik, cvičení, učební praxe a odborná nebo umělecká praxe, popřípadě sportovní příprava aj.); jaké je vybavení učebními pomůckami a jinými didaktickými prostředky včetně učebnic a učebních textů, zda bude škola využívat výukové prostory nebo prostředky jiných subjektů.

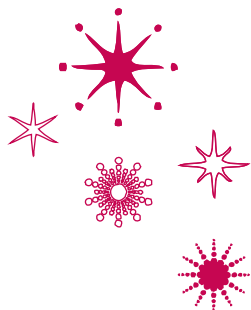
Nezapomínáme ani na podmínky pro všeobecné vzdělávání.

Lze uvést také plány na doplnění nebo obnovu materiálního prostředí výuky.

Pokud jsme ve ŠVP zpracovali samostatnou charakteristiku školy a uváděli popis jejího vybavení, lze obě části vhodně propojit.

Pokud budeme připravovat vzdělávací program pro distanční vzdělávání, uvedeme přehled e-learning programů, textů a jiných podpůrných prostředků, jejichž prostřednictvím se budou žáci sami vzdělávat.

4.8

SPOLUPRÁCE SE SOCIÁLNÍMI PARTNERY PŘI REALIZACI ŠVP

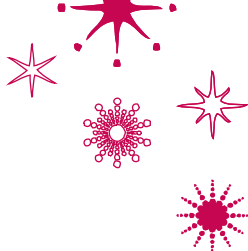
V této části uvedeme, na které stěžejní partnery se bude škola obracet a zejména jakou podobu bude mít předpokládaná spolupráce při realizaci školního vzdělávacího programu. V první řadě půjde o spolupráci se zaměstnavateli. Uvedeme, se kterými stěžejními partnery budeme spolupracovat a jakou formou; např. při seznamování žáků s moderními stroji a technologiemi, zajišťování odborného výcviku, učební a odborné praxe na reálných pracovištích (v návaznosti na popis organizace výuky), při závěrečných zkouškách nebo profilové části maturitní zkoušky, při uskutečňování dalších aktivit školy – exkurzí, žákovských projektů, soutěží, odborné činnosti žáků, společenských a poznávacích akcí apod., v dalším vzdělávání učitelů odborných předmětů a praktického vyučování.

Při popisu je možné vhodně zohlednit vstupní studie týkající se analýzy trhu práce a požadavků na absolventy, kterou jsme zpracovali společně se sociálními partnery. Doporučujeme rozlišovat sociální partnery a spolupráci, která se bezprostředně týká daného oboru vzdělání, od spolupráce obecnějšího charakteru, s jejíž pomocí se vytvářejí celkové podmínky pro činnost školy.

Popis by měl být věcný, není nutné vytvářet dlouhé seznamy zaměstnavatelů. Těžiště musí tvořit promyšlený a reálný způsob spolupráce.

Stručně charakterizujeme také spolupráci s rodiči, zejména ve vztahu k výchovným cílům a vzdělávacím potřebám žáků, popř. k dalším partnerům včetně zřizovatele (Některé formy spolupráce, které se týkají podpory a rozvoje školy jako celku, lze uvést v charakteristice školy.).

Rovněž tato část ŠVP bude podléhat změnám a pravidelné inovaci.

Tato etapa zahrnuje:

- ✓ Kompletaci celého ŠVP (pracovník zběhlý v práci s IKT).
- ✓ Kontrolu věcného a formálního souladu s RVP.
- ✓ Odborné posouzení z hlediska pedagogického a odborného (souladu obsahu vzdělávání s novými poznatky a trendy).
- ✓ Jazykovou korekturu (provedené analýzy ŠVP ukázaly, že je nezbytná).
- ✓ Projednání návrhu v pedagogické radě, v radě školy, popř. s dalšími partnery školy.
- ✓ Schválení ředitelem/ředitelkou školy (nezapomeňte na přidělení jednacího čísla).

Připravený kompletní návrh zkontrolujeme z hlediska souladu s RVP, formálních náležitostí a obsahu jednotlivých částí programu. Dáváme pozor na to, zda ŠVP obsahuje všechny části a dílčí dokumenty (např. učební osnovy pro všechny vyučovací předměty ve finální podobě, bez jmen zpracovatelů, autorských poznámek apod.), zda jsou uspořádány v logické posloupnosti (např. učební osnovy podle učebního plánu).

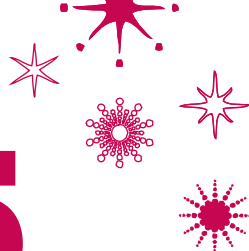
Nezapomeňte vložit obsah včetně stránkování, který bude odpovídat skutečné struktuře školního vzdělávacího programu.

Přepočítejte ještě jednou všechny uváděné počty vyučovacích hodin.

Pro kontrolu souladu ŠVP s RVP využijeme tabulku Přehled rozpracování obsahu v RVP do ŠVP, kde zkontrolujeme, zda jsme dodrželi stanovené minimální počty hodin, zda vyučovací předměty pokrývají veškerý obsah kurikulárních rámců RVP. Využít můžeme i tabulku v příloze č. 18 k hodnocení souladu ŠVP s RVP (podobný postup používá pro hodnocení souladu i Česká školní inspekce).

5.

JAK PLÁNOVAT VÝSLEDKY VZDĚLÁVÁNÍ

Motto:

„Teprve když si učitel konkrétně uvědomí, čeho má být ve výuce dosaženo, může smysluplně volit cestu k dosažení tohoto stavu – rozhodnout o rozsahu a uspořádání učiva, o učebních činnostech a možnostech jednotlivých žáků, o metodických postupech, organizační formě atp. Stanovení jednoznačných a kontrolovatelných cílů je předpokladem účinného zjišťování a hodnocení výsledků výuky. Průběžné srovnávání stanovených cílů a dosaženého stavu je předpokladem účinného řízení procesu.“
(Z. Jesenská: Příprava a analýza výuky)

Jedním z hlavních rysů kurikulární reformy je zaměření vzdělávání na výstupy – kompetence žáků a výsledky výuky. Výsledky vzdělávání jsou tedy významnou didaktickou kategorií (cílovou strukturou).

Práce s cílovými strukturami není v českém školství ničím novým. Bohužel se velmi často stává, že si učitelé jasně cíle své práce se žáky, tedy výsledky vzdělávání žáků, nestanoví, a nemohou je proto využívat pro určení a realizaci strategie vzdělávání, ani pro ověřování dosažených výsledků.

Výsledky vzdělávání (z hlediska učitele cíle vzdělávání – cíle jeho činnosti se žáky) plánujeme ve ŠVP jako:

- ✓ **kompetence absolventa** v profilu absolventa (o tom bylo pojednáno výše),
- ✓ **výukové cíle**²⁶ v učebních osnovách (UO) jednotlivých vyučovacích předmětů (vzdělávacích modulů), následně pak v tematických plánech a ve svých přípravách na výuku.

Výukový cíl chápeme jako představu o kvalitativních a kvantitativních změnách u žáků v oblasti:

- ✓ poznávací (kognitivní)
- ✓ postojové (afektivní)
- ✓ výcvikové (psychomotorické)²⁷

Při stanovení cílů v UO vycházíme hlavně z kompetencí v profilu absolventa, z obecných cílů vyučovacích předmětů a z jejich učiva a samozřejmě z výsledků vzdělávání, jak jsou uvedeny v příslušném RVP.

Porozumění cílům, uvědomění si jejich hierarchie a vzájemných souvislostí je prvním předpokladem pro zpracování konkrétního rozpisu učiva a výsledků vzdělávání v učební osnově vyučovacím předmětu.

26) Cíle výuky a výsledky výuky chápeme v tomto textu jako synonyma.

27) Kalhous, Z., Obst, O. a kol.: Školní didaktika. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-253-X.

Na formulaci cíle/výsledku výuky jsou jednoznačné požadavky.²⁸

Výsledek vzdělávání (výuky) v UO má být:

✓ **Jasný a konkrétní** → sdělit srozumitelně a jednoznačně, jaký výkon od žáka požadujeme.

✓ **Kontrolovatelný** → žák má prokázat, že ve větší nebo menší míře výsledek vzdělávání splňuje, a to samostatně, nebo pomocí učebních

pomůcek, případně v určitém časovém limitu, můžeme stanovit i počet chyb, jichž se žák může dopustit, aby ještě cíl/výsledek vzdělávání splňoval atp. tzn. že učitel je schopen na konci vzdělávacího procesu prokazatelně zjistit a zhodnotit, zda žák plánovaného výsledku dosáhnul.

✓ **Pro žáka užitečný a přiměřený** → žák může vědomost nebo dovednost použít, je schopen cíle dosáhnout přiměřeně svému věku a schopnostem.

✓ **Konzistentní (soudržný)** → cíl se vztahuje k cílům vyšším, např. k obecnému cíli předmětu, ke kompetencím absolventa, k cíli odborného vzdělávání atp. Cíle/výsledky výuky lze třídit a uspořádat (strukturovat) na základě různých taxonomií (systémů) cílů vzdělávání.²⁹ Pochopení struktury didaktických cílů nám umožní plánovat a vyjádřit výsledky vzdělávání tak, aby splňovaly uvedená kritéria, aby nevyjadřovaly pouze cíle v oblasti znalostí, ale také myšlenkové dovednosti nebo cíle výcvikové. Protože ve ŠVP (v rozpisu učiva v UO) budeme plánovat výsledky vzdělávání především v poznatkové nebo výcvikové oblasti, uvádíme v následujícím textu jejich některé taxonomie.³⁰

A. TAXONOMIE VZDĚLÁVACÍCH CÍLŮ (VÝSLEDKŮ VZDĚLÁVÁNÍ) V POZNÁVACÍ (KOGNITIVNÍ) OBLASTI

A.1 Taxonomie podle Blooma

V současnosti je u nás nejznámější taxonomie B. S. Blooma, která vznikla již v 50. letech minulého století v USA. Tato taxonomie byla koncem 90. let inovována a v r. 2001 byla pokračovateli Blooma zveřejněna její nová (revidovaná) verze. V nové verzi je rozpracována jen oblast poznatkových cílů.

Revidovaná Bloomova taxonomie má podobu, kterou vidíme v následující tabulce. Jsou v ní dvě dimenze: znalostní (vědomostní) dimenze a dimenze kognitivního procesu.³¹ Obě dimenze spolu úzce souvisí. Tzn., že má-li žák něco aplikovat, hodnotit, tvořit, něčemu rozumět, musí mít nebo si umět nalézt určité znalosti.

28) Tyto požadavky, které v následujícím textu uvádíme, se týkají cílů poznatkových a výcvikových. U postojových cílů jsou výsledky vzdělávání obtížně kontrolovatelné. Existují sice způsoby, jak postoje zjišťovat (např. postojovými dotazníky), ale je to práce specializovaných psychologů, nikoli učitelů.

29) V následujícím textu, který o nich pojednává, se opíráme o práce Z. Kalhouse, O. Obsta, I. Turka a D. Hudecové.

30) Taxonomie postojových cílů/výsledků vzdělávání neuvádíme. Učitelé je nebudou rozpracovávat do jednotlivých kategorií.

31) Dimenzí zde rozumíme kategorii pochodů a obsahů, v níž se uplatňuje myšlenková činnost člověka. Podrobnější rozpracování cílové struktury inovované Bloomovy taxonomie je uvedeno v materiálech, které publikovala Dagmar Hudecová. Viz použitá literatura v závěru metodiky.

ZNALOSTNÍ DIMENZE	DIMENZE KOGNITIVNÍHO PROCESU					
	1. Zapamato- vat	2. Rozu- mět	3. Apliko- vat	4. Analyzo- vat	5. Hodnotit	6. Tvořit
A. Znalost faktů						
B. Konceptuální znalost						
C. Procedurální znalost						
D. Metakognitivní znalosti						

Znalostní dimenze

Jak vidíme v tabulce, znalostní dimenze má **čtyři kategorie: faktickou, konceptuální** (tj. znalost vztahů, pojmů, principů, procesů, generalizací, teorií, struktur), **procedurální a metakognitivní**. Poslední dvě si ozřejmíme více.

- ✓ **Procedurální znalosti** jsou pro žáky velmi důležité. Znalost procedur znamená, že si žák osvojuje činnosti, které jsou pro danou složku vzdělávání typické, a s jejichž pomocí lze získat další znalosti. Např. žák umí pracovat s verbálními a ikonickými texty, tzn. čerpat z nich informace, kriticky je hodnotit a používat, vykonávat měření, číst technické výkresy, zacházet s určitým nástrojem, pracovat na určitém stroji, používat měřidla, posuzovat kvalitu materiálu a suroviny, ochucovat pokrmy, grilovat, šít na elektrickém šicím stroji atp.
- ✓ **Metakognitivní znalosti** jsou znalosti o způsobech a procesu vlastního poznávání. Žák se bude muset ve svém celém dalším životě stále učit. Proto si musí osvojit strategii učení (např. systém podtrhávání v textu, tvoření výpisků, používání mnemotechnik, techniky opětovného čtení a opětovného poslechu, plánování učení, ...); také si musí osvojit strategii myšlení, řešení problémů a konečně se musí rovněž naučit prostřednictvím sebekontroly i sebehodnocení plánovat své učení a uvědomovat si vlastní možnosti a schopnosti.

Dimenze kognitivního procesu

Tato dimenze má v Bloomově taxonomii šest kategorií: **zapamatovat, porozumět, aplikovat, analyzovat, hodnotit a tvořit**.

Aplikací (viz tabulka dimenze kognitivního procesu, sloupec 3) je např. diskuse o určité problematice, třeba o globalizaci. Jestliže žák nemá o globalizaci žádné znalosti (nezná fakta, pojmy, vztahy, příklady globalizace atp., nedovede je použít k argumentaci, získat je ze zdrojů a vyhodnotit), není diskuse o globalizaci vůbec schopen. Čili určité znalosti (vědomosti) jsou nutné pro porozumění, aplikaci, analýzu, hodnocení i tvoření. Bez znalostí se při dovednostech neobejdeme!

Výsledek vzdělávání (cíle) vyjadřujeme pomocí slovesa, které odpovídá některé kategorii dimenze kognitivního procesu, a podstatného jména (rozvinutého obvykle dalšími slovy), které označuje, čeho se žákova činnost, vyjádřená slovesem, bude týkat.

Příklad:

- ✓(Žák/žákyně) vysvětlí příčiny druhé světové války,
- ✓zpracuje odpovědný fiktivní rodinný rozpočet,
- ✓provede výkres sestavy,
- ✓připraví strojní mlátičku k použití,
- ✓řeší rovnice...,
- ✓připravuje pokrmy studené kuchyně,
- ✓pracuje s ikonami a okny na ploše obrazovky,
- ✓vyhotoví inventarizační zápis fyzické inventury... atp.

Při vyjadřování výsledků vzdělávání (vzdělávacích cílů) je pro jednotlivé dimenze poznávacího procesu typické použití určitých aktivních sloves:³²

Dimenze kognitivního procesu:	Sloveso, jehož pomocí vyjádříme výsledek vzdělávání:
1. Zapamatovat	uvést, vyjmenovat, popsat, vymezit, reprodukovat, doplnit, definovat, napsat, pojmenovat, vybrat, určit atp.
2. Porozumět	dokázat, jinak formulovat, vysvětlit, objasnit, charakterizovat, ilustrovat, vyjádřit vlastními slovy, interpretovat, odhadnout, převést, přeložit, vypočítat, zkontrolovat, změřit, vyjádřit jinou formou, použít, ilustrovat, zkontrolovat, opravit atp.
3. Aplikovat	aplikovat, demonstrovat, znázornit, navrhnout, interpretovat údaje, vyčíslit, řešit, vyzkoušet, načrtnout, plánovat, použít, prokázat, uspořádat, orientovat se, diskutovat, dokumentovat, doložit atp.
4. Analyzovat	analyzovat, rozebrat, provést rozbor, rozlišit, roztřídit, specifikovat atp.
5. Hodnotit	argumentovat, obhájit, oponovat, podpořit (názor), posoudit, zhodnotit, zdůvodnit, ocenit, provést kritiku, zaujmout stanovisko, uvést klady a zápory, srovnat s normou atp.
6. Tvořit	vytvořit portfolio, navrhnout řešení problému, napsat (esej), organizovat, reorganizovat, plánovat, navrhnout nový (postup) atp.

Příklady:

v dějepisu

- ✓(Žák/žákyně) vysvětlí důsledky druhé světové války (znalostní dimenze B, dimenze kognitivního procesu 2)³³; jde tedy o porozumění důsledkům druhé světové války na základě znalosti faktů, vztahů mezi nimi, souvislostí, pojmů,...
- ✓Diskutuje o důsledcích globalizace (B3 nebo C3, a to pokud si sám hledá znalosti ze zdrojů informací).

32) Tato slovesa jsou pro jednotlivé oborové didaktiky různá, pro matematiku je např. typické sloveso (žák) řeší, pro přírodovědné vyučovací předměty např. sloveso (žák) vyvodí závěry z pozorování, pokusu atp. V některých odborných předmětech budete muset hledat sami (bez opory o oborovou didaktiku) vhodná slovesa pro vyjádření toho, jaký výkon má žák podat.

33) Sledujte klasifikaci výsledků vzdělávání podle shora uvedené tabulky pro Bloomovu taxonomii. Dále uvádíme jen zkratky (písmena a číslice) bez rozpisu slovního pojmenování jednotlivých kategorií dimenze kognitivního procesu a dimenze znalostí.

v občanské nauce

- ✓ popíše, co se rozumí korupcí (B2)
- ✓ zdůvodní ochranu menšin v demokracii (B5)
- ✓ argumentuje pro ekologické řešení daného konkrétního problému (B5)

v matematice

- ✓ řeší soustavu lineárních rovnic o dvou neznámých ...(B3)
- ✓ vypočítá (stanoví, určí) obsah mnohoúhelníku ...(B3)

v českém jazyce a literatuře

- ✓ interpretuje báseň ...(B3)
- ✓ určí větné vztahy ...(B3)
- ✓ srovná erbenovskou baladu a moderní sociální baladu (B4)

v technologii

- ✓ navrhne vhodný technologický postup (B3 nebo C3)
- ✓ (hotelnictví) vytvoří novou recepturu (C6)

v odborném výcviku strojního obrábění

- ✓ volí vhodnou řeznou rychlost (B2)
- ✓ čte technický výkres (B2)

Chyby při formulaci výsledků

Při pilotním ověřování tvorby ŠVP na vybraných školách jsme se často setkali s nevhodně volenými slovesy: např. (žák) chápe, rozumí, je seznámen, porozuměl, zná, osvojil si atp. Jak žák prokáže, že něčemu rozumí, že něco chápe, že se s něčím seznámil? Tím, že to vysvětlí, objasní, uvede příklad, srovná, nakreslí, vypočítá, použije atp. Slovesa typu chápe, rozumí, je seznámen, zná, umí atp. nejsou volena správně, protože vytvářejí nekontrolovatelné výsledky vzdělávání; není zcela jasně určeno, co vlastně od žáka očekáváme (resp. jejich výklad není pro všechny jednoznačný).

Příklady nevhodně vyjádřených výsledků vzdělávání:**z občanské nauky**

- ✓ Žák zná příčiny migrace → jde o nekontrolovatelný výsledek vzdělávání, jak žák prokáže, že zná příčiny migrace?
- ✓ Rozumí základním principům globalizace → je to příliš náročný výsledek vzdělávání; kromě toho jde o nekontrolovatelný výsledek (jak žák prokáže, že rozumí ...); vhodnější formulace by byla: uveďte příklady globalizace v oblasti ekonomické, politické a kulturní, vysvětlí jejich dopad na lidi.
- ✓ Roztřídí lidská práva → pro život nestačí jen vyjmenovat druhy lidských práv; vhodnější formulace je: na základě konkrétního jednoznačného příkladu dovede posoudit, jsou-li porušena lidská práva; popíše, kam se může obrátit, když jsou práva a svobody porušeny.

z odborných předmětů oboru Kuchař-číšník

- ✓ Umí vytvořit jednoduché internetové stránky, zná princip HTML kódu, strukturu stránek, autorská práva na internetu → pro obor je cíl příliš vysoký, nepočítá se s tím, že by kuchař nebo číšník sestavoval internetové stránky.
- ✓ Má povědomí o hygienických normách → nestačí, aby žák daného oboru měl pouze povědomí o hygienických normách, on normy musí v každodenní praxi dodržovat a aplikovat.
- ✓ Využívá znalosti číšníka, majitele podniku → nejasný, příliš obecně stanovený cíl – nevhodný.

z odborných vyučovacích předmětů v oborech Zahradnictví a Agropodnikání

- ✓ Správně používá termíny osivo a sadba → cíl je příliš „nízký“, toto žák již zná ze základní školy.
- ✓ Objasní význam a funkci státu při vytváření hospodářské politiky → příliš obtížný výsledek vzdělávání, pro žáka nepřiměřený.
- ✓ Chápe význam kvalitně provedené vazby → sloveso chápe nezakládá kontrolovatelný výsledek vzdělávání; vhodnější formulace: vysvětlí (příp. zdůvodní) význam kvalitně provedené vazby.

z odborného předmětu účetnictví nebo ekonomika oboru Obchodní akademie

- ✓ Chápe vztahy mezi závazky a pohledávkami, účetním deníkem a hlavní knihou P výsledek vzdělávání je nekontrolovatelný; lépe: popíše vztahy mezi...
- ✓ Umí aplikovat základní zásady obchodování s cennými papíry → příliš obtížný výsledek vzdělání, ve vyučování obtížně realizovatelný; lépe: popíše zásady...
- ✓ Seznámí se s úpravou personálních písemností → co znamená, že se žák seznámí s úpravou písemností, měl by je vypracovávat; tedy vhodnější formulace je: vyhotovuje věcně i formálně správně personální písemnosti.

Volíme jen taková slovesa, která umožňují výsledek vzdělávání zkontrolovat; žák má výsledek vzdělávání (v poznávací, případně ve výcvikové oblasti) prokázat.

A.2 Taxonomie podle B. Niemierka

Polský pedagog Niemierko rozlišuje dvě základní úrovně osvojení a každou z nich opět člení.

1. VĚDOMOSTI	Žák dovede:
1.1 zapamatování poznatků	vybavit si z dlouhodobé paměti určitá fakta, termíny, zákony, teorie, zásady činnosti; nezaměňuje je a nezkresluje
1.2 porozumění poznatkům	zapamatované znalosti převést do jiné podoby (např. říci je vlastními slovy), uspořádat je, zestručnit
2 DOVEDNOSTI	
2.1 používání vědomostí v typových situacích	používat znalosti podle dříve předložených vzorů
2.2 používání znalostí v problémových situacích	formulovat problémy, provádět analýzu a syntézu nových jevů, tvořit nové pomocí dříve získaných znalostí a dovedností, tvořit plány své činnosti atp.

B. TAXONOMIE VÝCVIKOVÝCH/ PSYCHOMOTORICKÝCH CÍLŮ

B. 1 Taxonomie podle H. Davea

KATEGORIE	ŽÁK
1. Imitace (impulzivní nápodoba, vědomé opakování)	pozoruje příslušnou činnost a vědomě ji napodobuje (člení se na impulzivní nápodobu a vědomé opakování)
2. Manipulace (praktická cvičení)	je schopen vykonat určitou pohybovou činnost podle slovního návodu, začíná rozlišovat mezi různými činnostmi a je schopen zvolit vhodnou nebo požadovanou činnost. Při zacházení s nástroji (objekty) začíná se projevovat určitá obratnost
3. Zpřesňování (reprodukce + kontrola)	dovede uložený pohybový úkol provést s daleko větší přesností, a tím i s větší účinností (jedná se tedy o přesnější a účinnější provedení)
4. Koordinace	vykonává koordinovaně několik činností řazených za sebou v požadovaném sledu; pohybové výkony jsou vnitřně soudržné (člení se na sekvenci a harmonii, tj. na přenesení jedné činnosti na druhou a na plynulý soulad jednotlivých činností.)
5. Automatizace	provádí činnosti nebo jejich části automatizovaně, což vede k maximální účinnosti příslušných psychomotorických dovedností při minimálním vynaložení energie (člení se na částečné zautomatizování a úplné zautomatizování).

B. 2 Taxonomie podle E. Simpsonové

Tato taxonomie je rozpracovanější – je totiž mladší než ta předcházející.

Kategorie	Žák
1. Vnímání činnosti, smyslová činnost	Používá smyslové orgány, aby si vybavil představy o budoucí motorické činnosti nebo je používá na posouzení potřeby této činnosti, její vhodnosti nebo správnosti. Příklady: pozná poruchu motoru podle jeho zvuku; určí, co se bude cvičit na danou hudbu; podle chuti určí, které koření je třeba do pokrmu doplnit. Typická slovesa: vybrat, určit, identifikovat, izolovat, rozeznat, popsát, rozlišit
2. Připravenost na činnost	Je připraven (psychicky, fyzicky i emočně) na určitou činnost. Příklad: zaujme správný postoj při střelbě z pistole. Typická slovesa: ukázat, začít, reagovat, vysvětlit, projevit
3. Napodobování činnosti, řízená činnost	Napodobuje úkony, které vidí u učitele, opakuje je, aby našel správný způsob jejich realizace. Příklady: obváže ránu podle ukázky; hobluje desku podle předvedení učitelem; porcuje maso podle předvedení; Typická slovesa: zhotovit, opravit, změřit, vyrobit, sestavit, upevnit, vyhloubit, porcovat, natírat, vykostit, navléct do jehly šicího stroje nit ... (a jiná slovesa podle druhu činnosti)
4. Mechanická činnost, zručnost	Provádí činnost spolehlivě, bezpečně, přesně, zručně. V této kategorii jde o méně komplexní a méně složité činnosti než v následujících vyšších kategoriích taxonomie E. Simpsonové. Příklady: píše na psacím stroji deseti prsty bez překlepů; obsluhuje dataprojektor; udělá kotoul vzad; připraví mlátičku na jízdu do terénu. Typická slovesa jsou stejná jako u předešlé kategorie

5. Komplexní automatická činnost	Provádí komplexnější, složitější činnost, která vyžaduje vysoce koordinované motorické aktivity, dělá tuto činnost rychle, bezchybně, přesně, lehce, bez váhání, automaticky. Příklady: plave bezchybně motýlkem; bezpečně ovládá řízení automobilu; rychle a spolehlivě opraví automobil; zručně pracuje na CNC obráběcím stroji; bezchybně hraje na houslích. Typická slovesa jsou stejná jako u kategorie 3 a 4.
6. Přizpůsobování, adaptace činnosti	Dokáže měnit, modifikovat, přizpůsobovat činnost měnícím se podmínkám nebo problémové situaci. Příklady: přizpůsobí záběry plavání vlnobití; změni způsob tenisové hry tak, aby se soupeř unavil. Typická slovesa: přizpůsobit, změnit, zreorganizovat, adaptovat, zrevidovat atp.
7. Tvořivá činnost	Vytvoří nový způsob motorické činnosti, používá osvojenou činnost v nových, neznámých a problémových situacích. Příklady: vytvoří nové taneční figury; složí skladbu pro klavír; naaranžuje novým způsobem výlohu, kytici květin, záclonu apod. Typická slovesa: zkonstruovat, vytvořit, aranžovat, kombinovat, složit, zkomponovat, navrhnout atp.

Při tvorbě výcvikových cílů/výsledků vzdělávání není třeba složitě kategorizovat výsledky do jednotlivých stupňů. Spíše je nutné si uvědomit, že např. než žák dosáhne kategorie komplexní automatizovaná činnost, musí danou činnost patřičně dlouho cvičit – provádět. Podle toho je třeba stanovit počet hodin, který bude nácviku věnován.

Připomínáme, že **každá oborová didaktika** (didaktika vyučovacích předmětů) **si vytváří svůj vlastní soubor vhodných aktivních sloves**. Některá slovesa, která jsou v určitém vyučovacím předmětu pro formulaci výsledků vzdělávání nevhodná, můžeme v jiném vyučovacím předmětu úspěšně používat. Např. v dějepisu není vhodné vyjádření výsledku (žák) načrtne vývoj komunikačního režimu v Československu (vhodnější je sloveso popíše, objasní ...), ale ve stavebnictví je vyjádření výsledku vzdělávání (žák) načrtne schéma rozvodu vody zcela vhodné.

Smysluplné výsledky vzdělávání se formulují obtížněji ve všeobecně vzdělávacích předmětech, snadněji v odborných předmětech včetně odborného výcviku, kde se lze opřít o pracovní postupy, kvalifikační požadavky, normy apod.. Např. učitel, který připravuje učební osnovu odborného předmětu pro zedníky, jistě bez obtíží vytvoří následující výsledky vzdělávání:

(žák)

- ✓ vyzdí přičku,
- ✓ osadí zárubeň,
- ✓ uvede rozdělení komínů,
- ✓ zvolí vhodný materiál a výběr zdůvodní atp.

Naproti tomu učitel občanské nauky bude mít zřejmě složitější situaci, když bude vytvářet výsledky vzdělávání pro budoucí zedníky. Např. u učiva lidská práva musí vzít v úvahu především to, co z široké problematiky lidských práv si má žák pro svůj život osvojit, co je pro něj významné (*zřejmě bychom se shodli na tom, že zedník by měl vědět v poznatkové oblasti, co to lidská práva jsou, jaký mají pro občany smysl, kde jsou v zákonech ČR zakotvena a jakými cestami se domůžeme nápravy, když jsou naše lidská práva porušována, není ale nutné, aby je uměl citovat*).

Když si dobře rozvážíme, co je pro žáka významné a užitečné, lépe se nám budou vyjadřovat výsledky vzdělávání a k nim přiřazovat odpovídající učivo.

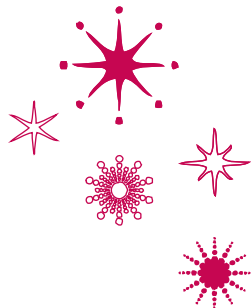
Ukázka č.19: Rozpracování kompetence z RVP do ŠVP oboru v kuchař-číšníků

RVP	ŠVP	RVP	ŠVP	Odborný výcvik	Potravinová a výživa
Odborná kompetence	Profil absolventa Odborná kompetence	Výsledky vzdělávání Okruh výroba pokrmů: žák	Učební osnova Technologie		
Ovládali technologii přípravy pokrmů	Připravovali běžné pokrmy české kuchyně a vybrané pokrmy zahraničních kuchyní	- využívá znalosti o potravinách a výživě při výběru vhodných surovin a technologických úprav pro přípravu pokrmů	z důvodní použití typických surovin při přípravě pokrmů podle technologických postupů	zvolí a použije vhodné suroviny pro přípravu pokrmů	rozdělí potraviny do skupin podle jejich druhů a využitelnosti v gastronomii
		- orientuje se ve způsobech předběžné úpravy a přípravy surovin	vysvětlí postupy a způsoby opracování při předběžné úpravě různých surovin včetně masa	opracuje a předběžně připraví suroviny pro kuchyňskou úpravu	charakterizuje typické vlastnosti jednotlivých skupin potravin a nápojů
		- vysvětlí rozdíly mezi jednotlivými druhy tepelných úprav pokrmů a umí je využít	uvede technologický postup při tepelném zpracování potravin, charakterizuje tento způsob úpravy, určí nejčastější způsoby využití (vaření, dušení, ...)	ovládá základní technologické postupy při přípravě potravin (vaření, dušení...)	určí vhodné technologické úpravy pro přípravu typických pokrmů racionálních a dietních

-uvede a odůvodní technologické postupy přípravy tradičních pokrmů	uvede technologický postup při přípravě polévky, omáček, příloh, bezmasých jídel, pokrmů z masa vepřového	pokrmu při- pravuje podle příslušných technologických postupů : polévky, omáčky..
Esteticky upravovali pokrm před expedicí, kontrolovali kvalitu, vydávali hotové pokrm	určí hmotnost jednotlivých porcí hlavních pokrmů a příloh	dohotovuje pokrm, servíruje je podle požadavků na kvalitu a kvantitu a estetiku
Dodržovali hygienické požadavky na práci v gastronomii	vysvětlí pravidla uplatňování hygienických předpisů v gastronomii	dbá na osobní hygienu
	-uplatňuje požadavky na hygienu v gastronomii	dodržuje hygienické předpisy v gastronomii
	na příkladech vysvětlí dodržování hygieny práce určí kritické body HACCP a vysvětlí jejich fungování v praxi	

(Ukázky č. 20 a 21 jsou uvedeny v příloze)

6.

REALIZACE KLÍČOVÝCH KOMPETENCÍ A APLIKACE PRŮŘEZOVÝCH TÉMAT

6.1

REALIZACE KLÍČOVÝCH KOMPETENCÍ

Klíčové kompetence jsou souborem vědomostí, dovedností, postojů a hodnot, které jsou důležité pro osobní rozvoj jedince, jeho aktivní zapojení do společnosti a pracovní uplatnění. Jsou charakterizovány jako univerzální a přenositelné způsobilosti. Jsou něčím, co žák neustále rozvíjí a využívá ve všech vyučovacích předmětech i v běžném životě, co si osvojujeme a rozvíjíme po celý život. Základ k utváření klíčových kompetencí je položen v žákově rodině. Žák si osvojuje kompetence postupně.

V RVP jsou zvláště vytyčeny požadavky na rozvíjení klíčových kompetencí, které jsou široce využitelné jak v osobním, tak i v pracovním životě člověka. Vyjadřuje se tak potřeba připravit žáky na změny na trhu práce i ve společnosti a na nutnost adaptovat se na změněné podmínky a celoživotně se vzdělávat. Jedná se o vytvoření kompetencí, které často požadují zaměstnavatelé jako součást odborné kvalifikace.

RVP stanovují následující klíčové kompetence: kompetence k učení, kompetence k řešení problémů, komunikativní kompetence, personální a sociální kompetence, občanské kompetence a kulturní povědomí, kompetence k pracovnímu uplatnění a podnikatelským aktivitám, matematické kompetence a kompetence využívat prostředky informačních a komunikačních technologií a pracovat s informacemi.

Vymezení jednotlivých klíčových kompetencí v RVP představuje optimální stav, ke kterému by vzdělávání mělo cíleně a systematicky směřovat. U některých klíčových kompetencí jde však o takové kvality osobnosti, jejichž dosažení je výrazně podmíněno individuálními schopnostmi a osobnostními vlastnostmi jedince. Žáci si je tedy osvojí na úrovni odpovídající jejich individuálním předpokladům.

Na tom, jak se škola bude dařit rozvíjet u žáků klíčové kompetence, má vliv především celkové pojetí výchovy a vzdělávání ve škole, přístup pedagogů k výuce i k žákům, otevřenost školního klimatu vůči žákům i veřejnosti apod.

Základním nástrojem rozvoje klíčových kompetencí jsou vhodné vyučovací strategie, (metodické přístupy, organizační formy a postupy) i mimoškolní a mimotřídní aktivity, které:

- ✓ Vedou k maximální podpoře motivace, vlastních aktivit a kreativity žáka.
- ✓ Umožňují bezprostředně aplikovat teoretické poznatky i praktické dovednosti v komplexně projektovaných praktických úkolech, které by měly být co nejvíce podobné úkolům řešeným v reálném životě a při výkonu povolání.
- ✓ Směřují k propojení školního prostředí, v němž žák je většinou pasivním příjemcem informací, s reálným prostředím existujícím mimo školu.
- ✓ Přesunují roli a působení vyučujícího v pedagogické interakci od vystupování direktivního a autoritativního ke konzultačnímu a poradenskému.

Na mnohých odborných školách se již uplatňuje metoda projektového vyučování (často uváděná v souvislostech s koncepcí činnostně orientovaného učení).³⁴

Vyučující ve spolupráci se žáky navrhuje komplexní témata žákovských projektů, které jsou nedílnou součástí vzdělávání realizovaného podle ŠVP. Velmi důležité je, aby se žáci, zejména vyšších ročníků, podíleli aktivně také na přípravě projektu.

Žákovský projekt jako prostředek rozvoje klíčových kompetencí

- Žákovský projekt má mít vždy praktický smysl a reálný cíl. Podporovat samostatnost žáků a jejich spolupráci. Vést k aplikaci vědomostí z více předmětů při řešení plánovaných aktivit projektu.

Projekt by měl být koncipován především pro týmovou práci žáků, aktivity v něm zařazené by měly přesahovat rámec školního prostředí. Znamená to, že řadu aktivit budou vykonávat žáci i ve svém volném čase: Mohou například získávat různé informace v terénu a kontaktovat za tímto účelem jednotlivce i příslušné instituce, dojednat a vykonávat pracovní aktivity ve spolupráci se sociálními partnery školy apod.

Jde o společně navrhované, uvážlivě rozplánované a následně realizované aktivity, ve kterých každý člen skupiny (týmu) má přesně určený úkol a svůj díl společné odpovědnosti. Rozdělování odpovědnosti, pracovních pozic a rolí by mělo být ponecháno částečně žákům, vyučující by měli zastávat role poradců, konzultantů a pozorovatelů.

34) Gudjons.,J. Projektové vyučování – koncepce činnostně orientovaného vyučování. Technické aktuality a metodické rozhledy pro střední průmyslové školy (TAMR), 34 , 1993, č. 4, s. 17-22. (Překlad ZIS NÚOV)

Na hodnocení výkonů žáků v oblasti dosažení klíčových kompetencí³⁵ v rámci žákovských projektů se podílí učitelé, kteří navrhovali dílčí složky projektů. Je důležité, aby hodnocení úspěšnosti řešení projektu a práce jednotlivců provedli také sami členové týmu. Optimální je, jsou-li výsledky projektů prezentovány veřejně a na hodnocení jsou zainteresováni ostatní žáci, rodiče, zaměstnavatelé nebo širší veřejnost (zvl. z oblasti, na kterou byly projekty zaměřeny). Klasifikace výkonů žáků v projektech by se měla promítnout do klasifikace v předmětu (modulu), ke kterému měl projekt a aktivity žáka v projektu po obsahové stránce těsnější vazbu.

Čeho se vyvarovat

Žákovský projekt by neměl být zaměřen úzce na jeden vyučovací předmět nebo tematický celek, což se může stát, pokud projekt koncipuje pouze jeden pedagog.

Název tématu projektu	výstižný a postihující komplexnost projektu
Charakteristika projektu	uvede se, na jaké komplexní téma (případně i průřezové téma) a na které klíčové kompetence je projekt především zaměřen
Zařazení projektu do ŠVP	ročník, ve kterém se předpokládá realizace; projekty lze zpracovávat také ve vazbě na závěrečné zkoušky nebo na profilovou část maturitní zkoušky; práce na projektu se mohou účastnit všichni žáci, ale zpravidla je vhodná skupinová práce v počtu do 10 žáků, dle potřeb lze průběžně pracovní tým doplňovat i obměňovat
Počet zúčastněných žáků	popíše se předpokládaný postup činností v rámci projektu, zejména způsoby sestavení týmu a rozdělení úkolů, přehled úkolů a časový harmonogram, způsoby kontroly úkolů, diskuse o postupu prací, způsoby prezentace a zveřejnění apod.
Činnosti realizované v rámci projektu	uvádí se údaje o trvání projektu, jednotlivých fázích zpracování, způsobech práce na projektu v průběhu výuky ve školním roce a specificky v projektových týdnech (ve vazbě na učební plán, konzultační činnost učitelů) apod.
Časové a organizační zajištění práce na projektu	skupinová a týmová práce žáků, konzultační role vyučujících, diskusní metody, metody praktických prací, simulační metody, inscenační metody apod.
Formy práce žáků a další metodické přístupy	uvedou se způsoby hodnocení, které budou využity v daném projektu – sebehodnocení, kolektivní hodnocení, soutěže, veřejná prezentace apod.
Způsob hodnocení práce žáků	uvedou se také vyučovací předměty, při jejichž klasifikaci se přihlíží k práci žáka v příslušných projektech.

35) Při hodnocení výkonů žáků v oblasti klíčových kompetencí je zapotřebí si více než při hodnocení jejich vědomostí uvědomit, že tyto kompetence jsou výrazně podmíněny osobnostními vlastnostmi, charakterovými rysy, sociálním zázemím a určitou celkovou zralostí každého jedince. Proto by měli vyučující vždy posuzovat jejich dosažení vzhledem k individuálním předpokladům každého žáka. Je tedy zapotřebí spíše žáky taktně upozorňovat na určité nedostatky (např. v komunikaci, chování v pracovním kolektivu, prezentaci výsledků práce apod.) než přísně posuzovat fakt, že to někteří z nich nedovedou. Hodnocení vyslovené vyučujícím by tedy mělo být pokud možno tolerantní a napomáhat k vytváření vědomého úsilí o zlepšení s ohledem na individuální možnosti a meze každého jedince.

Při tvorbě ŠVP se počítá s časovým prostorem pro realizaci projektu. Zpravidla se v přehledu využití týdnů ve školním roce zařadí projektové týdny nebo dny (mohou být zařazeny i ve více ročnících, projektový týden lze v průběhu školního roku rozdělit do dnů).

**Podrobnější informace k projektovému vyučování a řadu příkladů žákovských projektů najdete v publikaci Jezberová, R. a kol.
Žákovské projekty – cesta ke kompetencím
Příručka pro učitele středních odborných škol
Vydal NÚV. Praha 2011. ISBN 978-80-86856-77-3**

Dotazy ze škol

? Jak zapracovat klíčové kompetence do ŠVP? Musí být do ŠVP opsány všechny klíčové kompetence z RVP?

Odpověď:

Klíčové kompetence uvedené v RVP zapracujeme v ŠVP do následujících částí:

a) V profilu absolventa, kde uvedeme klíčové kompetence, ke kterým v průběhu vzdělávání budou žáci vedeni. Přitom není nutné opsat všechny dílčí kompetence uvedené v RVP. I když ŠVP musí směřovat k rozvoji všech klíčových kompetencí vymezených v RVP, v profilu absolventa je vhodné vyzdvihnout ty kompetence (včetně dílčích), kterým bude věnována zvýšená pozornost, protože jsou např. významné pro odbornou činnost a uplatnění absolventů, jsou požadovány zaměstnavateli, jsou důležité pro změnu osobnosti určité kategorie žáků apod.

b) V charakteristice ŠVP, uvedením metod a forem, které škola bude využívat k rozvoji klíčových kompetencí žáků a sledování dosaženého pokroku.

c) V učební osnově, kde vymezíme cíle a priority v rozvoji klíčových kompetencí z hlediska přínosu předmětu, jeho vyučovacích metod a možností včetně způsobu hodnocení. Předmětové pojetí rozvoje klíčových kompetencí je vhodné zapracovat do preambule učební osnovy (pojetí vyučovacího předmětu). Popis rozvoje klíčových kompetencí v daném předmětu by měl být věcný, vymezené cíle a přístupy realizovatelné a kontrolovatelné.

? Učí se klíčové kompetence i u dospělých studentů? Proč jsou klíčové kompetence zařazeny také v nastavbovém studiu?

Odpověď:

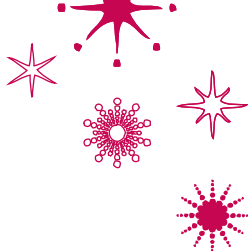
Klíčové kompetence je třeba rozvíjet a upevňovat také u dospělé populace, neboť umožňují člověku rychleji se adaptovat na nové situace, řešit lépe vzniklé problémy a požadované úkoly, vyrovnávat se se zátěží. Proto se zařazují také do vzdělávacích programů pro vzdělávání dospělých. Samozřejmě, že při rozvíjení klíčových kompetencí u dospělých zohledňujeme jejich věková specifika i životní a pracovní zkušenosti a více se zaměřujeme na ty znalosti, dovednosti a schopnosti, které jsou důležité zejména pro pracovní uplatnění a pro celoživotní učení.

? Jak navazuje koncept klíčových kompetencí v RVP odborného vzdělávání na klíčové kompetence v RVP základního vzdělávání?

Odpověď:

Podle RVP základního vzdělávání by žák měl být po ukončení základní školy vybaven obsahem následujících celkem 6 kategorií klíčových kompetencí, a to: kompetence k učení, kompetence k řešení problémů, kompetence komunikativní, kompetence personální a sociální, kompetence občanské a kompetence pracovní. RVP pro střední odborné vzdělávání navazuje na celkový koncept a požadované výstupy základního vzdělávání v uvedených kategoriích a dále je prohlubuje a rozšiřuje. S ohledem na stupeň vzdělání a potřeby odborného vzdělávání zahrnují RVP odborného vzdělávání ještě další klíčové kompetence, a to matematické kompetence a kompetence využívat prostředky informačních a komunikačních technologií a pracovat s informacemi. Některé klíčové kompetence společné se základním vzděláváním jsou pro účely středního odborného vzdělávání doplněny nebo jinak zaměřeny, např. kompetence k pracovnímu uplatnění je rozšířena o dílčí kompetenci k podnikání.

6.2

APLIKACE PRŮŘEZOVÝCH TÉMAT VE ŠVP

Průřezová témata (PT) jsou novým obsahovým prvkem, na který dosud v učebních dokumentech nejsme zvyklí.

PT jsou společensky důležité oblasti vzdělávání, které pro svůj význam pro dnešní lidi mají prostupovat celým kurikulem. Proto se zařazují do všech RVP.

Záměrem je, aby PT podpořila zejména formativní působení vzdělávacího procesu, rozvoj osobnosti žáků, jejich společensky žádoucí návyky, postoje a způsob jednání. PT podporují i rozvoj klíčových kompetencí. Navazují na obsah vzdělávání stanovený v kurikulárních rámcích a obsahově se s nimi vzájemně doplňují.

Ve ŠVP musí být zastoupena všechna průřezová témata uvedená v příslušném RVP. Avšak pro jejich rozpracování do ŠVP a následnou realizaci je důležité uvědomit si, jakou funkci jednotlivá témata plní, kde (čím – jak) se podílí více na výchově žáků, formování jejich postojů, návyků, osobnostních vlastností (např. sociálních kompetencí), čím doplňují vědomosti z jiných předmětů a jakým způsobem je možno tyto dílčí prvky realizovat (nebo co již škola v tomto směru dělá). Jinak budeme realizovat PT ve vzdělávání žáků 15-19letých, jinak ve vzdělávání dospělých (včetně nástavbového studia absolventů učebních oborů s výučním listem a zkráceného studia).

Z toho nám také vyplyne, jaká strategie je pro realizaci cílů jednotlivých PT vhodná, na co bychom se měli zaměřit, jaké možnosti nabízejí pro realizaci průřezových témat jednotlivé vyučovací předměty.

PT můžeme realizovat:

- ✓ Začleněním do vyučovacích předmětů s využitím nebo rozšířením některých prvků učiva.
- ✓ Zařazením samostatného vyučovacího předmětu, kurzu nebo vzdělávacího modulu na vybrané dílčí téma (např. rozvoj sociálních dovedností žáků podporují adaptační kurzy pro žáky 1. ročníků nebo seminář etiky pro žáky vyšších ročníků).
- ✓ Volbou vyučovacích metod a forem (např. projektové vyučování), zapojováním žáků do života školy (např. rada ředitele školy³⁶, školský parlament, organizování soutěží apod.), organizováním projektových týdnů na dané téma, exkurzí, besed s odborníky.

36) Viz např. Podoláková, J. Žákovský poradní tým ředitelky školy. In: Příklady dobré praxe ŠOŠ a SOU. Praha: NÚOV, 2011. ISBN 978-80-87063-35-4.

- ✓ Mimoškolními aktivitami (např. aktivity pro místní komunitu, pro žáky základních škol, podporou dobrovolnictví, zahraničními pobyty žáků v rámci odborné praxe).

Ve ŠVP popíšeme realizaci PT jednak v charakteristice ŠVP, jednak v učebních osnovách vyučovacích předmětů.

V charakteristice ŠVP popíšeme celkovou strategii realizace PT a cíle, které si klademe, a uvedeme příklady prostředků, které pro realizaci těchto cílů použijeme (uvedeme zejména nadpředmětové a mimoškolní aktivity). V učebních osnovách popíšeme realizaci PT vzhledem k předmětům; některé školy popisují způsob realizace PT v pojetí předmětu, jiné uvádějí PT přímo v rozpisu učiva. V preambuli učební osnovy uvedeme spíše, jakým způsobem budeme PT uskutečňovat, co budeme přednostně sledovat, jaké metody použijeme pro realizaci a hodnocení PT.

Jde ale o to, **aby začlenění průřezových témat do ŠVP a jednotlivých vyučovacích předmětů nebylo formální**, ale odpovídalo charakteru a podmínkám výuky těchto předmětů. Proto se může stát, že některé průřezové téma může být v některém předmětu okrajovou záležitostí (např. práce s IKT nebo Člověk a svět práce v tělesné výchově), popř. nebude podloženo učivem, ale jeho těžiště bude ve výukových metodách a v celkovém vedení žáků (např. Občan v demokratické společnosti a odborný výcvik ve škole).

**Doporučení a příklady k realizaci průřezových témat najdete
v příručkách Szebestová, Z. a kol.**

**Průřezová témata ve výuce žáků odborných škol
Díl 1. a 2.**

Vydal NÚV. Praha 2012. ISBN 978-80-87063-39-2

Příklady z pilotních ŠVP (upraveno)

Ukázka č. 22

- ✓ Ve škole jsme od roku 1991 zaměřili výuku oboru Agropodnikání také na ekologické zemědělství s ohledem na potřeby regionu, zdroje pitné vody, ochranné pásmo Želivky a na změnu přístupu k přírodě, půdě a zvířatům. K plnění cílů Státního programu environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty v ČR a k uplatňování průřezového tématu Člověk a životní prostředí přispíváme uplatňováním a zdůvodňováním ekologických hledisek při výuce jednotlivých předmětů a praktických činností i v běžném provozu. Prosazujeme zásady úspornosti a hospodárnosti s veškerými používanými zdroji a materiály a třídíme odpady. Spolupracujeme se Svazem ekologických zemědělců PRO-BIO, Klubem ekologické výchovy a působíme v ekologických projektech EPOS a KEV.
- ✓ Průřezové téma se realizuje nejen v rámci předmětu biologie a ekologie, nýbrž prostupuje též napříč celým procesem učení. V souladu se Státním programem environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty v ČR je cílem školy zvýšit znalosti žáků o životním prostředí. Škola se důsledně řídí vlastní směrnici č. 32/2005 Nakládání s odpady vzniklými v prostorách školy, třídí plasty, je zapojena do akce Papírová škola, organizuje sběr papíru, má centrální místo pro sběr monočlánků a jiného toxického odpadu. Žáci v rámci SOČ vytvořili prezentace o třídění odpadu a nakládání s ním, které se následně využívají ve výuce k upevnování environmentálního myšlení.

Ukázka č. 23: Začlenění průřezových témat formou žákovských projektů

(ŠVP SŠ, COP a VOŠ Sezimovo Ústí)

	PRŮŘEZOVÉ TÉMA – PROJEKT			
	Občan v demokratické společnosti	Člověk a životní prostředí	Člověk a svět práce	Informační a komunikační technologie
Název projektu	T. G. Masaryk a Dr. Beneš v regionu Táborska	Ochrana životního prostředí v mém bydlišti	Rozvoj orientace absolventa na trhu práce i v životě	Studijní www stránky žáka
Nositel projektu – předmět	Společenská nauka	Chemie – 1. r. Biologie – 2. r.	ÚSP – 1. r. Praxe – 2. r. Ekonomika – 3. a 4. ročník	ICT + Praxe (OV)
Zařazení v ročníku	1. ročník 2. ročník	1. ročník 2. ročník	1. ročník 2. ročník 3. ročník 4. ročník – maturitní	1. ročník 2. ročník 3. ročník 4. ročník – maturitní
Podpůrné předměty	Český jazyk Estetická výchova ICT Dějepis	Český jazyk Cizí jazyk Estetická výchova ICT Dějepis Matematika Fyzika	Český jazyk Cizí jazyk Estetická výchova ÚSP Praxe (OV) OP	Český jazyk Cizí jazyk Estetická výchova Praxe
Způsob ukončení projektu	Závěrečná projektová práce Obhajoba Skupinová diskuse Klasifikace v rámci předmětu	Závěrečná projektová práce Obhajoba Skupinová diskuse Klasifikace v rámci předmětu	Závěrečné ročníkové práce Beseda s pracovníky ÚP Obhajoba komplexního projektu u maturity Skupinová diskuse	Závěrečná projektová práce Obhajoba Skupinová diskuse Klasifikace v rámci předmětu ICT a PX

Dotazy ze škol

? Jak detailně se mají rozpracovat průřezová témata do ŠVP? Stačí je uvést do učebních osnov? Musí (může) být pro průřezová témata zpracován samostatný vyučovací předmět?

Odpověď:

Jak již vyplývá z označení „průřezová témata“, jedná se o pojetí založené na komplexním pedagogickém působení na žáky. Průřezová témata přispívají zejména k rozvoji klíčových kompetencí a k vytváření žádoucích postojů a návyků žáků v dané oblasti. Jak je uvedeno

v jejich charakteristice, záměrem není rozšiřovat učivo základních předmětů, ale naopak vhodně propojovat výuku základních předmětů s dalšími aktivitami, které jsou pro žáky zajímavé a neformální. Průřezová témata by tedy měla prolínat celým vzdělávacím procesem. To neznamena, že pro podporu některého průřezového tématu nemůže být zařazen samostatný vyučovací předmět, např. v rámci volitelných vyučovacích předmětů, nebo projekt, kurz apod. zaměřený na vybranou problematiku z okruhu průřezového tématu.

Nejedná se tedy o pouhé formální přiřazení průřezových témat k jednotlivým vyučovacím předmětům, ale o promyšlenou volbu strategií jejich využití pro celkovou pedagogickou koncepci školy.

? Co je finanční gramotnost? Kde je zapracována v RVP a jakým způsobem ji realizovat v ŠVP? Je finanční gramotnost povinným průřezovým tématem?

Odpověď:

Finanční gramotnost je soubor znalostí, dovedností a hodnotových postojů občana nezbytných k tomu, aby finančně zabezpečil sebe a svou rodinu v současné společnosti a aktivně vystupoval na trhu finančních produktů a služeb. Finančně gramotný občan se orientuje v problematice peněz a cen a je schopen odpovědně spravovat osobní/rodinný rozpočet, včetně správy finančních aktiv a finančních závazků s ohledem na měnící se životní situace.

Finanční gramotnost je povinnou součástí vzdělávání na všech vzdělávacích stupních a typech škol. Za tím účelem byl zpracován programový dokument Systém budování finanční gramotnosti na základních a středních školách, jehož součástí je tzv. Standard finanční gramotnosti, který stanoví obsah vzdělávání a požadované výstupy. Tento standard je podkladem pro realizaci finanční gramotnosti ve školních vzdělávacích programech. Standard lze nalézt na webových stránkách NÚV.

V RVP odborného vzdělávání není finanční gramotnost zařazena jako samostatné průřezové téma, ale požadavky standardu finanční gramotnosti jsou zahrnuty ve společenskovedním a ekonomickém vzdělávání. Zpracovatelé ŠVP si tyto výsledky vzdělávání rozpracují do učebních osnov jednotlivých vyučovacích předmětů.

? Musí být prevence sociálně patologických jevů zapracována jako průřezové téma?

Odpověď:

Prevence sociálně patologických jevů není v RVP odborného vzdělávání samostatným průřezovým tématem. Tato problematika je v RVP zařazena do vybraných vzdělávacích oblastí (např. Vzdělávání pro zdraví nebo Společenskovední vzdělávání), v některých oborech vzdělání také do odborných obsahových okruhů. Je zahrnuta také v průřezovém tématu Občan v demokratické společnosti i v klíčových kompetencích zaměřených na osobnostní rozvoj žáků. V ŠVP může být realizována jak v rámci výuky některých předmětů, tak jinými formami.

7.

MODULÁRNÍ KONSTRUKCE ŠKOLNÍHO KURIKULA

V předchozí části jsme se seznamovali s postupem plánování vzdělávání na základě vyučovacích předmětů. Školský zákon umožňuje využívat pro tvorbu školních vzdělávacích programů také vzdělávací moduly. V současné době se modulárně zpracovávají vzdělávací programy především vyšších odborných škol, kde jednotlivé vzdělávací moduly mohou být uznány pro studium na vysokých školách nebo pro získání kreditů, a programy dalšího vzdělávání na středních a vyšších odborných školách zapojených do systémového projektu UNIV.³⁷ V počátečním odborném vzdělávání nejsou modulové vzdělávací programy více rozšířené, větší zkušenosti s nimi má pouze několik škol. Vzhledem k rozšiřujícímu se dalšímu vzdělávání i nutnosti propojovat výuku různých oborů vzdělání z nedostatku žáků, je reálné, že se moduly začnou více využívat i pro počáteční vzdělávání.

Co jsou vzdělávací moduly?

Vzdělávací modul je relativně ucelená část vzdělávání, která má jasně definované vzdělávací cíle, obsah a výstupy a může existovat buď samostatně jako uzavřený vzdělávací celek, nebo jako různě rozsáhlá ucelená část vzdělávacího (studijního) programu. Vzdělávací moduly podporují výuku zaměřenou na dovednosti a kompetence a umožňují individualizaci vzdělávání.

Mohou být využity pro celý vzdělávací program, nebo pouze pro část, např. jenom pro odborné předměty, nebo pro odborný výcvik, který se realizuje individuálně na velkém počtu pracovišť, pro odborné stáže žáků ve firmách, popř. na jiných odborných pracovištích, vykonávané v rámci mobility.

Dříve než se rozhodnete, zda vytvářet ŠVP předmětově a s učebními osnovami, nebo chcete zkusit něco jiného, seznamte se s možnostmi, které vzdělávací moduly poskytují, a za jakých podmínek je vhodné konstruovat školní kurikulum modulově.

37) UNIV (Uznávání výsledků neformálního vzdělávání a informálního učení v sítích škol poskytujících vzdělávací služby dospělým) je systémový projekt MŠMT, který se realizuje s finanční podporou ESF a státního rozpočtu. Cílem projektu je rozvíjet další vzdělávání v ČR a umožnit dospělým uznat oficiálně vědomosti a praktické pracovní zkušenosti, které získali v průběhu pracovního života. K rozvíjení nabídky dalšího vzdělávání a vzdělávacích služeb dospělým využívá projekt kapacity středních a vyšších odborných škol. www.univ.nuov.cz

**Prostudujte si příručku: Kašparová, J. a kol.
Modulární projektování školních vzdělávacích programů v odborném vzdělávání.
NÚV. Praha 2012. ISBN 978-80-87063-92-7.**

V diskusi k modulové konstrukci kurikula na semináři učitelů pilotních škol, který se konal ve VOŠ, SŠ a COP v Sezimově Ústí, zaznělo:

COP přijalo modul jako nosný prvek konstrukce školního kurikula především pro pregnantní popis výstupů z modulů. To orientuje výuku na cíl, nikoli na realizaci obsahu. V modulovém strukturování by bylo dobré jít dál a vytvářet v maximální míře nadpředmětové moduly tak, jak to dělá celý systém SCOTWEG. To by ale znamenalo překročit rámce dané legislativou. Přesto jsou naše moduly ideálním vstupem do dalšího vzdělávání.

Ukázka č. 24: Příklad vzdělávacího modulu

STŘEDNÍ ODBORNÁ ŠKOLA			
Obor vzdělání:	16-01-M/005		
Název modulu:	Využití zdrojů a přeměn energie	Kód modulu:	O-ZPE 01
Délka modulu:	25 hodin	Platnost od:	1.9.200.
Typ modulu:	volitelný	Pojetí modulu:	kombinovaný
Vstupní předpoklady:	Absolvování modulů O-FYZ 01, O-FYZ 02, ...		
<p>Charakteristika modulu: Modul seznamuje s využitím zdrojů energie od minulosti až po současnost. Zabývá se výrobou elektrické energie v různých typech elektráren, ekologickými důsledky spalování paliv a využíváním obnovitelných zdrojů energie v České republice a ve světě. Modul se zaměřuje na realizaci průřezových témat (Člověk a životní prostředí, Člověk a svět práce, Informační a komunikační technologie) a rozvoj klíčových kompetencí – především řešení problémů, práce s informacemi, kompetence ke komunikaci.</p>			
<p>Předpokládané výsledky vzdělávání: Žák:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Vysvětlí na konkrétních příkladech využití zdrojů a přeměn energie v minulosti (do konce 19. století). 2. Uvede využitelné energetické zdroje v ČR a zdůvodní ekologické důsledky spalování fosilních paliv. 3. Popíše přeměnu tepelné energie na elektrickou v tepelné a jaderné elektrárně. 4. Objasní na konkrétních příkladech získání energie z obnovitelných zdrojů. 			
<p>Obsah modulu: Přehled zdrojů energie Lidská a zvířecí síla, vodní pohony a motory, využití energie páry Spalovací motory, výroba elektrické energie, jaderná energie Alternativní zdroje energie, informace ze světa a EU</p>			

Doporučené postupy výuky:

Část modulu bude tvořit výklad, který se soustředí na základní principy, které budou ilustrovány ukázkami prostřednictvím multimediální techniky. Další části modulu budou cvičení a exkurze. Cvičení budou zaměřena na mapování využívání obnovitelných zdrojů v ČR (sluneční energie, malé vodní elektrárny, bioplyn, tuhá paliva a biomasa, větrná energie). Exkurze budou zaměřeny jak současné zdroje energie, tak na prohlídku technických památek v regionu školy.

Z celkové délky modulu 25 hodin se předpokládá 15 hodin na teoretickou výuku a 10 hodin na cvičení a exkurze.

Kritéria hodnocení:**Výsledek 1:**

- Popíše, co je to energie, uvede její druhy energie a zdroje.
- Objasní přeměnu jednoho druhu energie na druhý, zdůvodní zákon zachování energie.
- Na konkrétních příkladech uvede využívání zdrojů energie v minulých staletích (využití lidské a zvířecí síly, větrné motory, vodní pohony a motory, využití energie páry).

Výsledek 2:

- Ukáže na mapě ČR naleziště zdrojů fosilních paliv a uvede možnou dobu jejich těžby.
- Porovná spotřeby energií v posledních desetiletích s počátkem 20. století a vysvětlí ekologické dopady na krajinu i na zdraví lidí v regionálním i globálním měřítku. Uvede konkrétní příklady.
- Navrhne pro daný region vhodné obnovitelné zdroje energie.
- Zdůvodní, jak zabránit zvětšování ozonové díry, jak omezit hrozbu globálního oteplování.

Výsledek 3:

- Popíše zjednodušeně princip generátoru střídavého napětí a princip vzniku trojfázového napětí.
- Vysvětlí uvolňování značné energie při štěpení jader uranu a funkci jaderného reaktoru.
- Porovná výhody a nevýhody jednotlivých druhů elektráren s ohledem na potřeby ČR a ekologické dopady.

Výsledek 4:

- Vysvětlí a na příkladech ukáže využití sluneční energie a fotovoltaických článků.
- Popíše, kdy a kde je efektivní výstavba malých vodních elektráren a elektráren využívajících energii větru.
- Objasní výrobu biopaliv a jejich využití.

Postupy hodnocení:

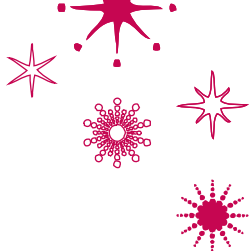
Žák je hodnocen podle výsledků dosažených ve:

- vědomostním testu – 30 %;
- aktivitách na cvičeních – 30 %;
- vypracování eseje na vybrané téma – 40 %.

Doporučená studijní literatura:

SOU služeb Litvínov – Hamr, Mládežnická 236			
Obor vzdělání:	Program DV Truhlář		
Název modulu:	Intarzie	Kód modulu:	U01 - INT
Délka modulu:	100	Platnost od:	01.09.200.
Typ modulu:	Volitelný	Pojetí modulu:	Činnostní
Vstupní předpoklady:	Základní vzdělání		
Charakteristika modulu: Žák si osvojí základní dovednosti při práci s dýhou, dřevem, cínem nebo perletí.			
Předpokládané výsledky vzdělávání: Žák: <ul style="list-style-type: none"> - vyrobí intarzii nožem nebo pilou - odlévá reliéf cínem - vykládá dřevo cínem nebo perletí 			
Obsah modulu: <ul style="list-style-type: none"> - výroba sesazenky - přenášení stříhu na dýhu - řezání intarzie nožem - řezání intarzie pilkou - vyřezání reliéfu a odlévání cínem - vykládání dřeva (inkrustace) dřevem - vykládání dřeva (inkrustace) perletí 			
Doporučené postupy výuky: <ul style="list-style-type: none"> - výklad učitele s praktickou ukázkou - samostudium učebních textů, vykonání praktické samostatné práce pod vedením školitele 			
Kritéria hodnocení: Návrh stříhu 5 bodů, výroba intarzie 15 bodů, kvalita lepení a broušení 10 bodů, povrchová úprava 10 bodů, dodržování zásad BOZP 10 bodů. Celkem 50 bodů.			
Postupy hodnocení: Hodnocení žáka se provádí podle kvality zadané souborné práce a jejího bodového ohodnocení. Rozmezí bodů: 50 – 46 výborně, 45 – 41 chvalitebně, 40 – 36 dobře, 35 – 31 dostatečně, 30 – 0 nedostatečně. Zkoušku hodnotí tříčlenná komise.			
Doporučená studijní literatura: Novák, P., Hladká, E.: Intarzie – Královna uměleckých nábytkových technik. Most: Oblastní muzeum, 2005. František Veverka – Kaznějov: Tvorba inkrustace. [1] /: b. t., 1986 František Veverka - Kaznějov: Tvorba inkrustace. [2], Přílohy /: b. t., 1986 • Ukázka je z programu dalšího vzdělávání; upraveno.			

8.

EVALUACE A ÚPRAVY ŠVP

Kdy se mají provádět úpravy a změny v ŠVP? Kdy se má vydat nový ŠVP? Jak často se mají ŠVP hodnotit a měnit? Co má být důvodem pro změnu ŠVP?

To je několik z mnoha dotazů ze škol týkajících se hodnocení a inovace školních vzdělávacích programů. Názory učitelů, ředitelů nebo lektorů a konzultantů na ně nejsou zcela jednotné. Hodnocení a aktualizaci ŠVP neřeší ani legislativa, ponechává je, v souladu se záměry školského zákona (§5),³⁸ v pravomoci ředitele/ředitelky školy. Základním kritériem je, že ŠVP musí být v souladu s příslušným rámcovým vzdělávacím programem a odpovídat nejnovějším poznatkům a metodám pedagogiky, vědních a technických oborů. Svým pojetím musí zohledňovat vzdělávací potřeby každého žáka a rozvíjet jeho osobnost (§2 školského zákona).

Jak přistupovat k hodnocení (evaluaci)³⁹ ŠVP

Na základě dosavadních zkušeností a přístupů k hodnocení ŠVP v pilotních a jiných školách se doporučuje provádět hodnocení ŠVP následovně:

- ✓ **Po prvním roce výuky** od zavedení ŠVP s cílem odstranit závažné nedostatky z hlediska souladu s RVP a podmínek výuky, zejména učebních předpokladů žáků. Jedná se např. o dílčí úpravy hodinových dotací nebo rozvržení učiva do ročníků a volbu výukových strategií s ohledem na rozvoj osobnosti žáků. Může se jednat také o odstranění formálních nebo terminologických nedostatků, které nebyly podchyceny při kontrole ŠVP před jeho vydáním (viz kapitola 4.9), nebo nedostatků, které vyplynuly z hodnocení ČŠI apod.
- ✓ Vždy **po ukončení každého celého vzdělávacího cyklu**, u kratších vzdělávacích programů (1 – 2letých) i po ukončení dvou cyklů. Cyklické hodnocení má podobu komplexní revize týkající se všech částí ŠVP. Podle zjištěných výsledků mohou být provedeny méně

38) Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) ve znění pozdějších předpisů.

39) V praxi se často hovoří také o revizi vzdělávacích programů. Vzhledem k významu slova revize, tj. přezkoumávání něčeho za účelem nápravy, je vhodnější hovořit o hodnocení (evaluaci) ŠVP, neboť se nejedná o pouhé posouzení věcné nebo formální správnosti vzdělávacího programu či jeho souladu s RVP, ale sleduje se jeho kvalitativní přínos pro vzdělávání žáků z více pohledů.

nebo více podstatné změny v ŠVP, nebo ve více částech ŠVP a popřípadě vydán nový ŠVP.

Hodnocení ŠVP lze provádět také jako průběžné a tematické.:

- ✓ **Průběžné**, každoroční hodnocení se zaměřuje na naplňování ročníkových cílů výuky, vyhodnocování výsledků vzdělávání žáků, zejména úspěšnosti u maturitních a závěrečných zkoušek, splnění cílů výuky v jednotlivých vyučovacích předmětech včetně realizace klíčových kompetencí a průřezových témat.
- ✓ Dále se průběžně hodnotí změny materiálních, personálních a organizačních podmínek výuky a spolupráce se sociálními partnery, zejména při zajišťování praktického vyučování žáků.
- ✓ Hodnocení lze zaměřit také **tematicky** na vybrané aspekty a dílčí podněty, které reagují na významné změny v poznání, rozvoji oboru a odvětví, ekonomice a zaměstnanosti absolventů středních škol, změny ve vzdělávací politice a v dlouhodobých záměrech, na problémy zjištěné při sledování výsledků žáků a jejich uplatnění aj. Hodnocení může být zaměřeno také na komplexní posouzení vybrané oblasti vzdělávání, např. na jazykové vzdělávání, čtenářskou, matematickou, finanční či jinou gramotnost, efektivitu rozvoje vybraných klíčových kompetencí, přínos a výsledky průřezových témat, vyučovací metody podporující osobnostní rozvoj žáků apod.

Důležité je věnovat pozornost nejen průběžnému hodnocení výsledků vzdělávání, ale také hodnocení vzdělávacího procesu ve všech jeho aspektech, zejména uplatňování efektivních výukových strategií. Tematické hodnocení je součástí cyklických hodnocení (lze je označit také jako dílčí cyklické hodnocení), jeho výsledky se mohou projevit již v průběhu vzdělávacího cyklu (zejména ty, které směřují ke zkvalitnění výuky, tj. vzdělávacímu procesu, a nezbytně nevyžadují úpravy ve ŠVP), komplexně budou posouzeny a zapracovány do ŠVP při cyklickém hodnocení.

Hodnocení ŠVP by mělo být součástí sebehodnocení školy a plánů práce školy. Vlastní hodnocení ŠVP by se mělo uskutečňovat na základě prováděcího harmonogramu a nastavených cílů a kritérií hodnocení.

Nástroje hodnocení ŠVP

Ve 2. kapitole této příručky jsme se zabývali hodnocením školy jako východiska pro tvorbu ŠVP. Uváděné metody a nástroje pro hodnocení lze využít také při evaluaci zavedených ŠVP.

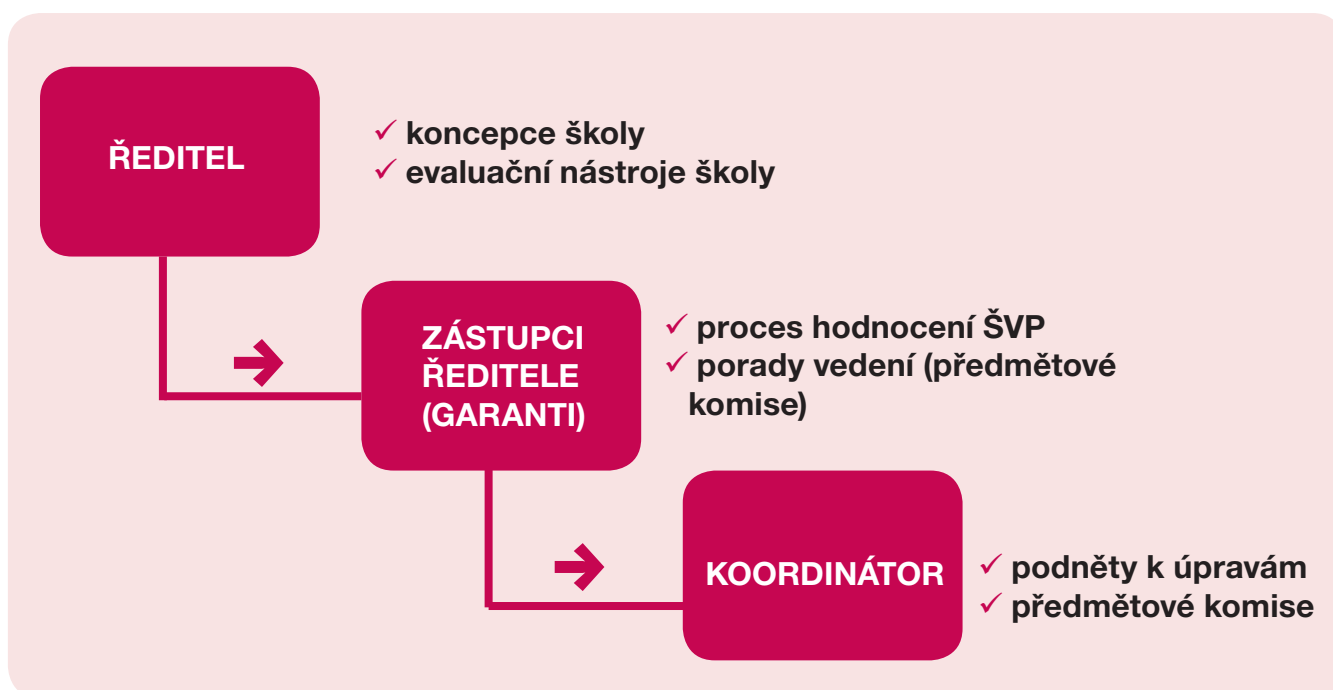
Pilotní školy, jak ukázalo ověřování výuky podle ŠVP, využívají tyto nástroje:

- ✓ porady předmětových komisí
- ✓ dotazníkové šetření
- ✓ hodnotící rozhovory
- ✓ analýzu výsledků vzdělávání
- ✓ pozorování
- ✓ testování
- ✓ projektové dny
- ✓ nástroje a metody elektronické komunikace, např. konference

Pro hodnocení lze využít také nástroje, které byly vytvořeny v rámci projektu *Cesta ke kvalitě - AUTOEVALUACE - Vytváření systému a podpora škol v oblasti vlastního hodnocení*⁴⁰.

Řízení evaluace ŠVP

Proces hodnocení je řízen vedením školy - ředitelem školy nebo pověřeným pedagogem. V pilotních školách se jedná obvykle o zástupce ředitele pro vzdělávání v jednotlivých oborech nebo skupinách oborů, a to jak v teoretické, tak praktické výuce. V některých školách ředitel pověřuje konkrétními činnostmi v oblasti hodnocení ŠVP také jednotlivé učitele (nejčastěji garanty oborů či předmětů). Na základě závěrů z porad vedení školy, poradních orgánů ředitele školy (předmětové komise) přicházejí podněty k úpravám ŠVP, které pak realizuje koordinátor ŠVP ve spolupráci s předmětovými komisemi. Pilotní školy většinou uplatňují následující schéma řízení:

Jak jsme již ukázali v kapitole 1., role koordinátora se nemusí omezovat pouze na zapracování výsledků hodnocení a navržených úprav do ŠVP. Koordinátor může koordinovat hodnocení ŠVP, soustřeďovat názory a informace z předmětových komisí, od žáků, rodičů, sociálních partnerů, zřizovatele, sledovat změny v RVP a legislativě a potřeby jejich zapracování do ŠVP.

S navrženými inovacemi by měli být seznámeni předem vyučující dalších oborů vzdělání, aby mohli posoudit, nakolik se změny v daném ŠVP promítají do jiných ŠVP.

Podstatné změny nebo vydání přepracovaného ŠVP by měly být projednávány obdobně jako při tvorbě nových ŠVP.

Změny ŠVP a jejich zapracování

Důvodů pro změnu (úpravu, aktualizaci) ŠVP může být řada: Výsledky žáků, změny v RVP a legislativě, požadavky sociálních partnerů, změny technologií a postupů práce, materiálních podmínek školy, ale i klesající počet žáků v oborech, nebo sloučení školy v důsledku optimalizace.

40) Chvál, M. a kol. Školy na cestě ke kvalitě: Systém podpory autoevaluace škol v ČR. 2012. ISBN 978-80-86856-90-2. <http://www.nuov.cz/ae/publikace-vytvorene-v-projektu>

Na druhé straně ne každá změna školní legislativy nebo úprava RVP přináší nutnost upravit ŠVP, nebo vydat nový!

Záleží vždy na charakteru změn. Častějším, pravidelným změnám budou podléhat ty části ŠVP, které popisují podmínky vzdělávání (organizační, materiální, personální, spolupráci se sociálními partnery, zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví žáků, podpora žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných). Obsahové změny by měly být prováděny tak, aby byla zajištěna kontinuita vzdělávání a ochrana práv žáků školy.

ŠVP bychom měli upravovat především na základě výsledků cyklické evaluace.

Změny ŠVP a jeho částí musí být zdokumentovány a schváleny ředitelem / ředitelkou školy.

Změny ŠVP lze provést buď formou dodatku ke ŠVP a výměnou příslušné části ŠVP, nebo vydáním nového ŠVP.

Formu dodatku použijeme tehdy, jestliže změny v ŠVP jsou dílčího charakteru nebo menšího rozsahu; např. rozšíření nebo aktualizace volitelných a nepovinných předmětů, přerozdělení nebo aktualizace učiva v některém předmětu a vytvoření nové učební osnovy, aktualizace některých částí ŠVP – např. materiálních podmínek, podpory žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných.

Formu dodatku lze použít také při rozšíření vzdělávací nabídky v oboru např. o zkrácené studium, nebo při zápisu nové formy vzdělání (např. dálkového studia) do školského rejstříku; při zpracování dodatku pro nové formy vzdělávání se řídíme zásadami tvorby ŠVP pro danou formu uvedenými v RVP.

Při výměně části ŠVP za novou (např. učební osnovy) je smysluplné uvést na původních dokumentech ukončení platnosti; pamatujme ovšem, že platnost učebních osnov nebo učebního plánu končí posledním ročníkem, takže vedle sebe budou po určitou dobu platit dva dokumenty.

Důvodem pro **vydání nového ŠVP** může být změna legislativy nebo vydání nového RVP, zásadní změny koncepce a obsahu ŠVP, které vyplynuly z evaluace, změny v profilu absolventa (např. z důvodů změn na trhu práce nebo vazby na kvalifikační standardy), větší úpravy učebního plánu nebo většího počtu učebních osnov, velký počet dodatků a změn i formálního charakteru, které ohrožují přehlednost celého ŠVP; **při vydání nového RVP** se vždy vydává i nový ŠVP.

Také rozhodnutí o formě zpracování změn ŠVP je v pravomoci vedení školy.

Doporučujeme vést u každého ŠVP záznam o provedených změnách (nejlépe formou tabulky zařazené na začátku ŠVP); usnadní to orientaci vám i kontrolním orgánům.

Doporučujeme také stanovit pravidla pro to, o jakých úpravách v předmětu (v učební osnově) může rozhodnout učitel nebo předmětová komise, aniž by bylo nutné je schvalovat ředitelem školy jako podstatnou změnu, popř. vydat novou učební osnovu.

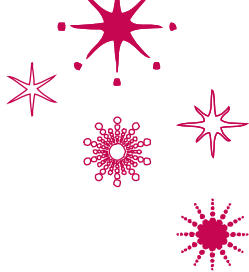
Účinnost (platnost) změn provedených v ŠVP

Aktualizace ŠVP by měla být prováděna v případě potřeby s účinností zásadně od začátku školního roku a zpravidla počínaje 1. ročníkem.

Pokud dojde ke změně platných právních předpisů nebo RVP a bude nutno dosáhnout souladu s těmito dokumenty dříve než začátkem školního roku, měly by být ŠVP aktualizovány s dřívější účinností (viz znění §4 odst. 4 školského zákona), popř. i ve vyšších ročnících.

Některé změny v ŠVP, které nemohou ohrozit práva a oprávněné zájmy žáků, mohou být provedeny v případě potřeby i ve vyšších ročnících, popř. i během školního roku (např. změny v materiálních podmínkách, BOZP atp.). Naproti tomu změny, které se týkají obsahu vzdělávání, provádíme od začátku školního roku.

Pokud se týká zavedení změn ve vyšších ročnících, je vždy nutno zvážit, zda navržené obsahové změny včetně změn hodinových dotací nebo přesunu učiva v ročnících jsou opodstatněné a neovlivní kontinuitu a celistvost výuky daného předmětu, nebo výuku jiných předmětů.

V příloze jsou uvedeny ukázky ze studií a školních vzdělávacích programů pilotních škol projektu Pilot S a další příklady pro zpracování ŠVP řazené podle kapitol metodiky.

KAPITOLA 2. VÝCHODISKA PRO TVORBU ŠVP

Ukázka č. 3 – použití SWOT analýzy⁴¹

(z autoevaluační studie SOŠ Stříbro - zkráceno)

Současnost	
SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
V LIDSKÉM POTENCIÁLU:	V LIDSKÉM POTENCIÁLU:
vysoká aprobovanost všeobecných i odborných předmětů	konzervativní postoj některých pedagogů ke změnám
omlazení pedagogického sboru	neochota pedagogů věnovat se mimoškolní činnosti
dostatečný počet pedagogů	téměř žádná školou organizovaná pravidelná mimoškolní činnost žáků
u většiny odhodlání a ochota spolupracovat	
přátelská atmosféra ve škole	
chuť se dále vzdělávat	
V MATERIÁLNÍM VYBAVENÍ:	V MATERIÁLNÍM VYBAVENÍ:
kvalitní vybavení odborných učeben	prostorově nevyhovující šatny
poměrně vysoký počet počítačů k výuce	zastaralost některých pomůcek a odborných knihoven
zázemí pro zemědělskou praxi	nedostatek finančních prostředků na provoz školy
modernizovaná školní kuchyně	nedostatek finančních prostředků na modernizaci vyučování
dostatečná prostorová kapacita tříd	

41) Název SWOT je odvozen od počátečních písmen anglických slov Strengths – silné stránky, Weaknesses – slabé stránky, Opportunities – příležitosti, možnosti, Threats – hrozby, rizika.

V PEDAGOGICKÉM PROCESU:	V PEDAGOGICKÉM PROCESU:
dobrá návaznost teoretického vyučování a praxe	zatím malé využití ICT ve všech předmětech
možnost využívat moderních vyučovacích prostředků	
stabilně navázaná spolupráce se sociálními partnery	nedostatečné využití cizojazyčné literatury
	výuka cizích jazyků – příliš početné skupiny
	výuka cizích jazyků – kombinované skupiny žáků obou oborů
V OSTATNÍCH FAKTORECH	V OSTATNÍCH FAKTORECH
dobré jméno a dlouholetá tradice školy poloha a vzhled školy – dominanta části města	chybí zahraniční partner
kurzy pro veřejnost	nekonají se přijímací zkoušky – následné prospěch. problémy některých žáků
dva domovy mládeže	
BUDOUCNOST	

Ukázka č. 4: Ukázka dotazníku ze sebehodnotící studie

(VOŠ a SPŠ Varnsdorf)

PROMĚNY VZDĚLÁVACÍHO KONTEXTU A KOMPETENCE UČITELŮ PRO TVORBU ŠVP V ODBORNÉM VZDĚLÁVÁNÍ

Co rozhodujícím způsobem ovlivnilo změnu vzdělávacího systému/odborného vzdělávání u nás?

Název okruhu	Počet bodů
1 Změna politického systému	4
2 Technický rozvoj	3
3 Ekonomika	3
4 Úroveň světového poznání	2
5 Přístup žáků a učitelů k informacím	2

Co především očekáváte od zavedení RVP/ŠVP do odborného vzdělávání?

Název okruhu	Počet bodů
1 Lepší spojení teorie a praxe	2
2 Podíl učitelů na tvorbě ŠVP	3
3 Větší možnost provádět změny v osnovách	3
4 Rozvoj kompetencí žáka	3
5 Možnost tvorby nových předmětů	3

V čem se především musí změnit učitelé středních odborných škol

Název okruhu	Počet bodů
1 Zaměřit se na výsledky vzdělávání	3
2 Více času věnovat vlastnímu vzdělávání	3
3 Změnit postoj žák a učitel	2
4 Sledovat požadavky praxe	3
5 Sledovat požadavky rozvoje vědy a techniky	3

Co by především měli ovládat žáci SOŠ pro budoucí zaměstnání a život?

Název okruhu	Počet bodů
1 Umět se průběžně vzdělávat	4
2 Umět pracovat s informacemi	4
3 Komunikovat s okolím	2
4 Umět pružně reagovat na požadavky trhu práce	2
5 Umět pracovat v týmu a tým řídit	2

Co nejlépe charakterizuje kvalitní/efektivní/dobrou výuku na SOŠ?

Název okruhu	Počet bodů
1 Úspěšnost při dalším studiu na VOŠ a VŠ	3
2 Úspěšnost absolventů na trhu práce	4
3 Úspěšnost na trhu práce v zahraničí	4
4 Naplněnost školy – zájem o obory školy	3

V čem hlavně je specifické vzdělávání učitelů

Název okruhu	Počet bodů
1 Sami jsou učitelé	3
2 Umět naučit, ne pouze umět	4
3 Změnit styl práce	3
4 Naučit se partnerskému přístupu ve výuce	4

Poznámka k tabulkám

- Pracovní tým je složen z 14 učitelů
- Tým vybral na každou otázku 4 až 5 okruhů
- Každý člen týmu měl pro každou otázku jeden bod
- Každý člen týmu podle svého uvážení přidělil příslušnému okruhu a otázce svůj bod

Ukázka č. 6: Výťah z analytické studie k sociálnímu partnerství

(VOŠ a SPŠ Volyně)

Do roku 1990 poskytovaly maturitní vzdělání v oboru zpracování dřeva čtyři tradiční školy, a to SPŠN Bystřice pod Hostýnem, SPŠ Hranice, SUPŠ Praha a SPŠ Volyně. V současné době nabízí maturitu 89 různých středních škol (dříve typu SPŠ, SOU, ISS, COP a školy soukromé), některé z nich původně zcela jiného zaměření (strojní, stavební, podnikání a služeb, zemědělské aj.). Nejvýraznější nárůst maturantů byl v devadesátých letech v nástavbovém studiu, zřízeném prakticky na každém SOU. Personálně a materiálně nedostatečně vybavené školy snižují úroveň maturitního vzdělání dřevozpracujících oborů.

V roce 2000 ukončilo studium na SOŠ s maturitou celkem 11 267 absolventů (údaj je ovlivněn přechodem na povinnou devítiletou školní docházku na základní škole). V roce 2001 se jednalo o 45 537 absolventů, v roce 2002 o 42 428 a v roce 2003 o 41 987 maturantů. Od roku 2001 docházelo k mírnému poklesu absolventů této kategorie vzdělání, který byl v roce 2004 vystřídán mírným nárůstem na 42 687 absolventů. V roce 2005 se očekává opětovný nárůst (počet žáků v posledních ročnících studia v kategorii M byl ve školním roce 2004/2005 zhruba o 2 200 vyšší oproti školnímu roku 2003/2004).

Míra nezaměstnanosti absolventů maturitních oborů SOŠ v roce po absolvování vykazuje pokles z hodnoty 15,0 % v dubnu 2004 na 12,2 % v dubnu 2005. Průměrná hodnota za čtyři předchozí roky činila 15,6 %.

U absolventů maturitních oborů SOŠ ve skupině 33 (Zpracování dřeva a výroba hudebních nástrojů) činila míra nezaměstnanosti 11,4 %, což představuje 10. až 11. místo z 25 skupin oborů vzdělávání. Vyšší míra nezaměstnanosti (16,5 %) je zaznamenána u oboru 33-31-M/001 Dřevařství a mezi technickými obory patří k nejhůře uplatnitelným. Naopak u oboru 33-42-M/001 Nábytkářství je míra nezaměstnanosti pouze 10,0 % a jedná se o údaj nižší o 2,2 %, než je celková míra nezaměstnanosti absolventů všech maturitních oborů.

Škola má díky dlouholeté tradici výjimečné postavení vzhledem k firmám, které se zabývají problematikou zpracování dřeva v celé oblasti jihozápadních Čech. Díky této skutečnosti i v době restrukturalizace dřevozpracujícího průmyslu neměla škola vážnější problémy se zajištěním odborných praxí pro své žáky. Vliv této spolupráce se významně podílí i na zajišťování specifických učebních pomůcek a učebních textů. Dalším pozitivem této spolupráce je pomoc při materiálovém zajišťování chodu dílen, kde spolupracující firmy poskytují škole výrazné slevy při nákupu materiálu.

Strukturou oborů vzdělávání má škola nadregionální charakter, který je umocněn koexistencí s vyšší odbornou školou s navazujícím oborem vzdělávání Tvorba nábytku a dřevěné konstrukce a nově zřízeným Detašovaným pracovištěm Technické univerzity ve Zvolenu, jehož prostřednictvím je možné ve Volyni částečně studovat i bakalářský obor „Konstrukce dřevěných staveb a nábytku”.

Ukázka č. 7: Výtah z analytické studie k sociálnímu partnerství

(Střední odborná škola Stříbro)

Spolupráci se sociálními partnery z oblasti zemědělské výroby využívá škola převážně k realizaci odborné individuální a odborné prázdninové praxe v prvním až čtvrtém ročníku.

V současné době máme nejužší kontakty se dvěma zemědělskými podniky, prvním je RESPO Tachov, na jehož farmě v Ostrově u Stříbra absolvují studenti prvního ročníku 3 dny individuální praxe při ošetřování a chovu krůt, v další farmě ve Víchově pak studenti druhých ročníků projdou 5 dny individuální praxe při ošetřování a chovu prasat. Druhým podnikem, který využíváme k individuální praxi, je ZD Vlčák Černošín. Na farmě v Černošíně se studenti třetích ročníků během 5 dnů zapojují do organizace úseku rostlinné výroby, na farmě v Erpužicích se studenti čtvrtých ročníků po stejnou dobu podílejí na organizaci úseku živočišné výroby – chovu skotu.

Kromě uvedených sociálních partnerů škola spolupracuje ještě se soukromou zemědělskou firmou Pony Farm Kladruby, kde studenti prvních ročníků realizují 2 dny individuální praxe při ošetřování a chovu koní.

Odborná praxe pro celé třídy probíhá pod vedením vyučujících praxe buď na školním hospodářství (studenti provádějí množení okrasných dřevin, jsou využiti při základních pracích při pěstování rostlin nebo při sklizňových pracích), nebo u vybraných soukromých zemědělců a společností, kde se studenti uplatňují podobně.

Týden odborné praxe prázdninové pro první a druhý ročník uskutečňujeme v několikačlenných skupinkách během července a srpna na školním hospodářství. Situace je jiná pro

studenty třetích ročníků, kteří deset pracovních dní o hlavních prázdninách absolvují praxi v zemědělském podniku, individuálně vybraném studentem. Škola prostřednictvím vyučujících praxe zajišťuje kontrolu studentů vykonávajících svou odbornou prázdninovou praxi.

Sociální partnery zemědělského sektoru kontaktuje škola i při uskutečňování odborných exkurzí z profilově zaměřených předmětů (pěstování rostlin, chov zvířat, základy mechanizace) a pro výuku některých tematických celků rozvrhové praxe.

KAPITOLA 4. STRUKTURA ŠVP A POSTUP ZPRACOVÁNÍ JEDNOTLIVÝCH ČÁSTÍ

Ukázka č. 8: Pojetí vzdělávání – výťah z ŠVP

- VOŠ a SPŠ Volyně:

V rovině teoretického vyučování budou ve větší míře využívány moderní metody výuky pomocí nových didaktických pomůcek a moderní techniky (multimediální PC, dataprojektory, vizualizéry,...) společně se stávající technikou (zpětné projektory, magnetofony, diktafony, videa, videokamera, epidiaskop,...). Praktická výuka bude orientována především na ovládnutí dovedností práce na moderních strojích, protože řada provozů podnikatelské sféry je počítačem řízenými stroji vybavena. Práce v počítačově řízeném obráběcím centru výrazně rozšíří a posílí uplatnění absolventa na trhu práce.

Důraz bude kladen na zajištění vzájemné spolupráce při osvojování moderních metod učení (např. na principy metod kooperativního učení, na sociálně komunikativní metody – dialog, metody kritického myšlení). Pojetí výuky by mělo směřovat k větší univerzálnosti, flexibilitě, kreativitě, reflexi, modifikaci a aplikaci vzdělávacích strategií se zřetelem k principům celoživotního učení minimalizujícím rizika na trhu práce.

Konkrétně ve výuce odborných předmětů bude ŠVP klást velký důraz nejen na kvalitu. Změna se promítne i do struktury ročníkových prací a projektů, které by měly ještě více respektovat provázanost a aplikaci odborných předmětů na konkrétní úkol z praxe a propojení s reálným životem. Zvýšený důraz bude kladen i na motivační činitele (např. zapojení do soutěže Studentská židle, větší veřejné prezentování prací žáků, uplatňování projektové metody výuky).

...Průřezové téma Člověk a životní prostředí se nejvíce promítne do celkového provozu školy (třídění komunálního odpadu), péče žáků o zeleň a okolí školy; environmentální výchova a vzdělávání má úzkou vazbu nejen na odborné předměty, ale stává se rovněž nedílnou součástí sportovně turistických kurzů a školních výletů (návštěva informačních středisek národních parků)...

- SPŠ chemická Brno:

V 1. ročníku žáci zpracovávají projekty vycházející z tématu Občan v demokratické společnosti, ve 2. ročníku zpracovávají téma Člověk a životní prostředí a ve 3. ročníku Člověk a svět práce. Mimo tyto projekty mají žáci možnost v rámci Středoškolské odborné činnosti (SOČ) zpracovávat projekty v odborné oblasti s možností praktického měření na vysokých školách, vědeckých ústavech a v provozech. Úspěšná obhajoba SOČ může nahradit praktickou část maturity. Při zpracování projektů využívají žáci informační a komunikační technologie. Projekty přispívají i k rozvoji klíčových kompetencí,

zejména sociálně komunikativních (práce v týmu, komunikace s prostředím vně školy), řešit problémy, pracovat s informacemi. Například v rámci projektu Eutrofizace povrchových vod, který vychází z průřezového tématu Člověk a životní prostředí, žáci získají a uspořádají informace o eutrofizaci povrchových vod, zmapují situaci eutrofizace v okolí bydliště a navrhnou řešení problému. Projekt se realizuje v rámci odborné praxe na reálných pracovištích...

Ukázka č. 9: Organizace výuky – výtah z ŠVP

- Obchodní akademie Vlašim:

V rámci rozvoje komunikačních dovedností žáci sami jednájí se zástupci firem o uzavření dohody pro výkon odborné praxe. Náplní praxe je seznámení žáků s reálnými pracovišti. Na základě Dohody o zabezpečení odborné praxe vykonávají různě náročné administrativní činnosti (opisy textů, třídění dokladů, psaní a rozesílání pozvánek atd.), seznámí se s organizační činností na jednotlivých úsecích podniku.

Na závěr praxe žák vypracuje zprávu, jejíž minimální obsah (předmět činnosti organizace, organizační schéma organizace, činnost žáka v jednotlivých dnech, vlastní zhodnocení žáka) i rozsah je žákům předán před nástupem na odbornou praxi. Součástí zprávy je rovněž hodnocení odpovědným pracovníkem organizace, kde žák vykonával praxi. Žákovská zpráva je součástí klasifikace předmětu ekonomika (hodnotí se formální náležitosti, obsah, ukázky činností).

Za zajištění odborné praxe zodpovídají učitelé odborných předmětů, kteří žákům předají seznam firem v regionu a blízkém okolí, které se školou trvale spolupracují nebo mají zájem o spolupráci se školou. V průběhu praxe jsou žáci kontrolováni na pracovištích. O provedení kontroly se pořizuje Záznam o kontrole odborné praxe (viz příloha 8.3).

Na Obchodní akademii Vlašim rovněž probíhají zahraniční praxe v rámci mezinárodních projektů na podporu odborného vzdělávání žáků.

Projekt Leonardo da Vinci – 3týdenní praxe českých studentů v Krefeldu (Německo) a Chambray les Tours (Francie). Praxe se účastní 6 – 8 studentů, firmy pro výkon zahraniční praxe zajišťují partnerské školy z příslušných zemí, pracovní náplní žáků je administrativní činnost, komunikace s klientem.

- SPŠ chemická Brno:

Pro žáky třetích a čtvrtých ročníků oboru Aplikovaná chemie organizuje škola povinnou čtyřtýdenní praxi. Obsah praxe je orientován tak, aby žáci poznali organizaci výroby, řízení výrobního procesu, poznali strukturu nevýrobní organizace a hlavní úkoly daného pracoviště, seznámili se s konkrétními chemickými, fyzikálně-chemickými a analytickými metodami používanými na pracovišti.

Spektrum pracovišť, na kterých žáci praxi absolvují, je široké. Jedná se o chemické, potravinářské a farmaceutické provozy a příslušné provozní a vývojové laboratoře, např. ... Vztahy mezi školou a organizací, v níž se praxe uskutečňuje, jsou zajištěny Smlouvou o spolupráci při zabezpečení provozní praxe. Smlouvu předloží škola a poskytuje ji organizaci k odsouhlasení a podpisu.

O průběhu praxe si žáci vedou podrobné záznamy. Zde dokumentují průběh praxe, výčet vlastních činností, zápisy z měření (výpočty, náčrtky atd.). Na základě těchto záznamů žáci vypracují podrobnou zprávu a odevzdají v elektronické podobě do sedmi dnů po ukončení praxe. Výsledky praxe jsou hodnoceny v rámci odborných předmětů, zprávy jsou k dispozici maturitní komisi. Výsledky měření mohou žáci využít v rámci zadávaných projektů a v rámci středoškolské odborné činnosti (SOČ).

Praxe je rozdělena do dvou desetidenních bloků. První blok probíhá ve druhém pololetí 3. ročníku, druhý v prvním pololetí 4. ročníku.

Příklad harmonogramu praxe:

Ukázka č. 10: Hodnocení žáků – výtah z ŠVP

- ISŠ automobilní Brno:

Základ pro hodnocení chování a prospěchu ve výuce tvoří platná legislativa a klasifikační řád, který je součástí školního řádu a sjednocuje požadavky z teoretického i praktického vyučování. Různé formy hodnocení – písemné, ústní, testy s uzavřenými nebo otevřenými úlohami, sebehodnocení – spolu s různým způsobem hodnocení – známkování, slovní hodnocení, bodový systém – směřuje k posouzení zvládnutí základních kompetencí.

Nedílnou součástí hodnocení odborných znalostí a dovedností žáků je soutěž AUTOMECHANIK JUNIOR, která se skládá ze tří úrovní: školního, krajského a celostátního kola. Jednotlivá kola obsahují testovou, poznávací a praktickou část soutěže.

Způsoby hodnocení teoretického vyučování

Hodnocení se ve všeobecně vzdělávacích předmětech a v teoretické výuce odborných předmětů provádí formou ústní a písemnou. Písemné hodnocení je formou otevřených úloh nebo testem. Kromě faktických znalostí se hodnotí i forma vyjadřování a vystupování. U písemných prací se zohledňuje i grafická stránka. Dále se hodnotí samostatné domácí práce a referáty i aktivita žáků při vyučování.

Způsoby hodnocení odborného výcviku

V odborném výcviku ve škole se uplatňuje individuální hodnocení žáků. K hodnocení kvality jednotlivých pracovních úkolů se používá bodový systém obdobný tomu, který se používá pro hodnocení odborných soutěží a závěrečných zkoušek.

Na odloučených pracovištích, kde vykonávají praxi celé skupiny žáků pod vedením učitele odborného výcviku (UOV), je způsob hodnocení stejný jako ve školních dílnách. Hodnocení žáků na provozních pracovištích probíhá na základě komunikace mezi vedoucím UOV a instruktorem, zaměstnancem firmy. Hodnocení žáků je zcela individuální, převládá zde slovní hodnocení a sebehodnocení.

Způsoby hodnocení klíčových kompetencí

Hodnocení klíčových kompetencí se provádí v jednotlivých vyučovacích předmětech. Jedná se o komplexnější posouzení a hodnocení toho, jak žák komunikuje, jak je schopen spolupracovat interaktivně v kolektivu, jak využívá výpočetní techniky a numerických znalostí a jak je schopen své znalosti a dovednosti prezentovat.

- VOŠ, SŠ a COP Sezimovo Ústí:

Společné zásady při hodnocení:

- ✓ Hlavní funkce hodnocení je informační a diagnostická;
- ✓ Důležité je, aby nehodnotil jen sám učitel – využívat formy sebehodnocení a kolektivního hodnocení.
- ✓ Hodnocení musí dát perspektivu všem žákům – zvláště těm slabým a žákům s SPU.
- ✓ Základem pro hodnocení je partnerský, komunikativní přístup k žákům.
- ✓ Respektování práva žáka na individuální rozvoj.
- ✓ Učitel není jen ten, kdo stále určuje a hodnotí, ale vede na cestě poznání, inspiruje a pomáhá.
- ✓ Chyba již není pokládána za nežádoucí jev, ale za přirozený, průvodní znak poznávání.

Hodnocení výsledků vzdělávání a modulů

Žáci jsou hodnoceni vždy za příslušné období školního roku.

Každý vyučující předmětu je povinen před zahájením výuky seznámit žáky s programem výuky včetně řazení, názvů a rámcového obsahu jednotlivých modulů. Součástí také bude:

- ✓ Anotace cílů vyučovaného předmětu.
- ✓ Požadavky kladené na žáky v průběhu období, jakož i podmínky stanovené pro uzavírání modulů.
- ✓ Seznam literatury ke studiu.

Hodnocení modulu se provádí podle popisu, který je součástí každého modulu v části „Hodnocení výsledků“. Pro stanovení váhy při hodnocení dílčích výsledků modulu se využije procentuální vyjádření.

Hodnocení výsledků vzdělávání žáka na vysvědčení je vyjádřeno klasifikací nebo slovně nebo kombinací obou způsobů. O způsobu hodnocení rozhoduje ředitel školy se souhlasem školské rady.

Škola převede slovní hodnocení do klasifikace nebo klasifikaci do slovního hodnocení v případě přestupu žáka na školu, která hodnotí odlišným způsobem, a to na žádost této školy, zletilého žáka nebo zákonného zástupce nezletilého žáka.

Každé pololetí se vydává žákovi vysvědčení. Za první pololetí lze žákovi vydat místo vysvědčení výpis z vysvědčení ...

Ukázka č. 11: Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami – výtah z ŠVP

- Obchodní akademie Vlašim:

Škola se věnuje i práci s nadanými žáky. Tato oblast spadá též pod vedení výchovné poradkyně. Nadaní žáci jsou vytipováni učiteli jednotlivých předmětů a zúčastňují se různých soutěží, olympiád a projektů umožňujících srovnání v národním i mezinárodním měřítku.

Výchovná poradkyně se v úzké součinnosti s jednotlivými pedagogy věnuje také žákům s horším prospěchem a pomáhá jim překonat obtíže při vzdělávání. Vede a pravidelně

aktualizuje evidenci jejich prospěchu v průběhu jednotlivých čtvrtletí, spolupracuje s pedagogy a rodiči na řešení vzniklých problémů. V této oblasti se sledují též žáci ze sociálně slabšího prostředí, kterým je umožněno půjčování učebnic, knih a studijních materiálů pořízených z fondu školy.

Tato oblast zahrnuje i práci se žáky, kteří mají úpravu organizace vzdělávání z důvodu sportovní přípravy v oddíle a v reprezentaci ČR. V současné době školu navštěvuje šest takových žáků, kteří mají dle potřeby zpracovaný individuální studijní plán. Poradkyně se pravidelně účastní schůzek s rodiči a přenáší na ně potřebné informace.

- SPŠ chemická Brno:

Škola zpracovává minimální program prevence sociálně patologických jevů, do jehož aktivit v souvislosti s organizací výuky patří: adaptační kurz pro první ročník v rozsahu 2 – 3 dnů, setkání – besedy žáků 1. a 2. ročníku s pracovníky Renarkonu – Centra prevence a doléčování drogových závislostí (v rozsahu 4 – 5 besed) a besedy s exuserem ve 3. ročníku.

- ISŠ Klatovy:

Ve škole se vzdělávají žáci se specifickými vývojovými poruchami učení, žáci se specifickými poruchami chování, žáci se zdravotním znevýhodněním, žáci se sociálním znevýhodněním i žáci ohrožení sociálně patologickými jevy. Žáci se specifickými vývojovými poruchami učení jsou integrováni do běžné třídy a vzdělávají se podle individuálního vzdělávacího plánu. Podobný přístup je i k žákům s vývojovými poruchami chování, zejména s poruchami pozornosti spojenými s hyperaktivitou (ADHD). Práce s nimi spočívá především ve volbě vhodných výukových a výchovných prostředků. Práce se žáky se sociálním znevýhodněním spočívá především v jejich motivaci ke studiu vůbec a ve volbě vhodného výchovného postupu. Tito žáci jsou dlouhodobě sledováni a vedeni třídními učiteli ve spolupráci s výchovným poradcem a eventuálně s vychovateli domova mládeže.

Žáci mimořádně nadaní se ve škole v současné době nevzdělávají. Všichni vyučující jsou v potřebném rozsahu informováni o žácích se SVP, které učí, třídní učitelé jsou podrobněji informováni o potřebách žáků se SVP ve svých třídách.

Při péči o žáky se speciálními vzdělávacími potřebami spolupracuje škola s následujícími institucemi a organizacemi:...

Ukázka č. 12: Učební plán tříletého oboru vzdělání

(ISŠ hotelového provozu, obchodu a služeb Příbram – upraveno)

Kód a název oboru vzdělání: 65-51-H/01 Kuchař-číšník

Název školního vzdělávacího programu: Stravovací služby

Zaměření: Kuchař, Číšník, Kuchař-číšník

Délka a forma vzdělávání: 3 roky, denní forma vzdělávání

Datum platnosti ŠVP: od 1. 9. 2006

UČEBNÍ PLÁN

Kategorie a názvy vyučovacích předmětů	Počet týdenních vyučovacích hodin					
	1. ročník	2. ročník	3. ročník	celkem		
Povinné vyučovací předměty						
Český jazyk a literatura	2	2	2	6		
1. cizí jazyk	2	2	2	6		
2. cizí jazyk	2	1	1	4		
Občanská nauka	1	1	1	3		
Matematika	2	2	1	5		
Základy přírodních věd	2	1	0	3		
Tělesná výchova	1	1	1	3		
Informační a komunikační technologie	1	1	1	3		
Kultura osobního projevu	0	1	0	1		
Ekonomika	0	1	2	3		
Potraviny a výživa	1	1	1	3		
Technologie	2	3	-	5		
Odbyt a obsluha	2	2	-	4		
Odborný výcvik	15	15	15	45		
Volitelné vyučovací předměty			K	Č	K-Č	5
Technologie	-	-	5	-	3	
Odbyt a obsluha	-	-	-	3	-	
Speciální obsluha	-	-	-	5	2	
Celková týdenní hodinová dotace	33	34	32		99	

Poznámky

- Volitelné vyučovací předměty se zařazují až ve 3. ročníku, jsou voleny podle zaměření:
K = kuchař, Č = číšník, K-Č = kuchař-číšník
- Odborný výcvik se organizuje v týdenních cyklech.
- Součástí předmětu technologie jsou praktická cvičení v rozsahu 1 hodiny týdně ve 2. ročníku a 1 hodiny týdně ve 3. ročníku, v předmětu speciální obsluha 1 hodiny týdně ve 3. ročníku. Praktická cvičení mají charakter teoreticko-praktický, propojují teoretickou přípravu a odborný výcvik. Realizují se v odborné učebně.

Přehled využití týdnů v období září - červen školního roku

Činnost	1. roč.	2. roč.	3. roč.
Vyučování podle rozpisu učiva	33	33	30
Sportovní výcvikový kurz	1	1	0
Závěrečná zkouška	0	0	1
Časová rezerva (opakování učiva, exkurze, výchovně-vzdělávací akce)	6	4	9
Účast na odborných akcích		2	
Celkem týdnů	40	40	40

Ukázka č. 13: Učební plán čtyřletého oboru vzdělání z pilotního ŠVP

(Hotelová škola, Vyšší odborná škola hotelnictví a turismu a Jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky-Poděbrady – upraveno a zkráceno)

UČEBNÍ PLÁN

Kategorie a názvy vyučovacích předmětů	Počet týdenních vyučovacích hodin				
	1.ročník	2.ročník	3.ročník	4.ročník	celkem
Povinné vyučovací předměty					
Český jazyk a komunikace	2	2	2	2	8
První cizí jazyk	3	3	3	4	13
Druhý cizí jazyk	4	4	4	4	16
Literární výchova	1	1	1	1	4
Základy společenských věd	0	1	2	1	4
Dějepis	0	2	0	0	2
Matematika	3	3	2	2	10
Základy přírodních věd	3	0	0	0	3
Tělesná výchova	2	2	2	2	8
Práce s počítačem	3	0	0	0	3
Dějiny kultury	2	0	0	0	2
Nauka o výživě	0	3	0	0	3
Technika administrativy	2	0	0	0	2
Základy ekonomiky	0	2	0	0	2
Technika obsluhy a služeb	4	3	0	0	7
Podnikání v hotelnictví a gastronomii	0	0	3	0	3
Učební praxe	0	0	6	4	10
Volitelné vyučovací předměty	0	0	2	2	4
Matematická cvičení	0	0	2	2	4
Společenskovědní seminář	0	0	2	2	4
Počet vyučovacích hodin týdně	29	26	27	22	104
Nepovinné vyučovací předměty					
Třetí cizí jazyk	0	2	2	2	6
Konverzace v cizím jazyce	0	2	2	2	6
Průvodcovská činnost	0	2	2	2	6

Poznámky

1. Vyučovací předmět aplikovaná psychologie a vyučovací předmět právní nauka se ve třetím ročníku vyučují pololetně vždy 2 hodiny týdně.
2. Týdenní vyučovací hodiny předmětu praxe se pro maximálně efektivní využití pobytu v provozech hotelových pracovišť slučují do vícedenních celků. Praxe je vyučována vždy v jednom bloku za pololetí. Hodiny teoretické výuky, odpadající v rámci realizace bloku praxe, jsou v průběhu pololetí systematicky nahrazovány v náhradních hodinách.
3. Volitelné předměty matematická cvičení a společenskovědní seminář jsou vyučovány od třetího ročníku jako podpora společné části maturitní zkoušky. Předpokládá se, že si žáci zvolí předmět v souladu se svým záměrem pro vykonání maturitní zkoušky.
4. Profilová maturitní zkouška: okruh odborných předmětů ekonomika (základy ekonomiky, makroekonomie, finanční řízení, účetnictví) a podnikání v hotelnictví (podnikání v hotelnictví a v gastronomii, právo v podnikání, management a marketing v hotelnictví), případně vzdělávací okruh cestovní ruch (cestovní ruch, zeměpis cestovního ruchu).
5. Profilová zkouška: cizí jazyk
6. Nepovinné předměty jsou nabízeny od druhého ročníku pro upevnění a zkvalitnění cizojazyčného vzdělávání a pro umožnění specializace na problematiku služeb cestovního ruchu. Žáci

si tyto nepovinné předměty mohou volit v kterémkoliv ročníku, výuka nepovinného předmětu je organizována při dostatečném počtu přihlášených žáků. Třetí cizí jazyk a konverzace v jazyce počítají s dvouletým vzdělávacím programem, program předmětu průvodcovská činnost je jednoletý.

Přehled využití týdnů v období září - červen školního roku				
Činnost/ročník	1.	2.	3.	4.
Vyučování podle rozpisu učiva	34	34	34	30
Lyžařský výcvikový kurz	1	0	0	0
Odborná praxe (celkem 10 týdnů)	2 - 4	2 - 4	2 - 4	0
Maturitní zkouška	0	0	0	2
Projektové týdny	1	1	1	2
Časová rezerva, výchovně vzdělávací akce	1 - 2	1 - 3	1 - 3	3
Celkem týdnů	40	40	40	37

Ukázka č. 15: Výtah z učební osnovy předmětu ekonomika; upraveno

(Obchodní akademie |Pelhřimov)

1. Pojetí vyučovacího předmětu

Obecné cíle

Předmět ekonomika vede k rozvíjení schopnosti ekonomicky myslet, učí žáky uplatňovat ekonomickou efektivnost při podnikových činnostech, jednat hospodárně a v souladu s etikou podnikání, ...

Charakteristika obsahu

Učivo 1. ročníku je zaměřeno na vysvětlení základních ekonomických pojmů, jako jsou cíle a základy hospodaření, podnik, podnikání, podnikové činnosti, finanční hospodaření podniku.

2. ročník směřuje ke zvládnutí znalostí o národním a světovém hospodářství, marketingu, zásobách a logistice, dlouhodobém majetku a lidských zdrojích v podniku....

Hodnocení výsledků žáků

Žáci se hodnotí z ústního a písemného projevu. Při hodnocení se sleduje odborná správnost, schopnost uvádět učivo do souvislostí s jinými tématy nebo vyučovacími předměty, logicky myslet, správně se jazykově vyjadřovat.

Sleduje se spolupráce při týmové práci.

Hodnotí se také zpracování a přednes referátů na dané téma, práce s informacemi a IKT.

Přínos k rozvoji klíčových kompetencí a průřezových témat

Z klíčových kompetencí budou rozvíjeny zejména kompetence komunikativní, aplikovat matematické postupy, řešit problémy, pracovat s informacemi a prostředky IKT.

Žáci budou vedeni k:

- ✓ práci s odborným ekonomickým textem (ve vyšších ročnících i cizojazyčným) a ke kritickému posuzování informací,
- ✓ souvislému kultivovanému vyjadřování,
- ✓ dovednosti argumentovat, naslouchat názorům druhých,
- ✓ týmové práci při řešení zadaných úkolů a projektů, ...

Z průřezových témat předmět svým obsahem přispívá zejména k tématu Člověk a svět práce a k využívání IKT. Pozornost bude věnována vytváření finanční gramotnosti, etice podnikatelského chování, prevenci korupce a jiného protiprávního ekonomického jednání. V oblasti pracovněprávních vztahů a zaměstnanosti bude zařazena problematika rovných příležitostí.

2. Rozpis učiva – 1. ročník		
Výsledky vzdělávání a kompetence	Tematické celky	Hodinová dotace
Žák:	1. Cíle a základy hospodaření	17
<ul style="list-style-type: none"> - aplikuje základní pojmy na příkladech z běžného života - dokumentuje rozmanitost a vývoj potřeb - uvádí příklady uspokojování potřeb–statky a služby - pracuje s jednoduchými statistickými údaji 	<ul style="list-style-type: none"> - potřeby, statky, služby, životní úroveň 	
<ul style="list-style-type: none"> - vymezí výrobní faktory pro určité činnosti - srovnává hospodárné a nehospodárné počínání - ukazuje nutnost volby z několika alternativ - demonstruje dělbu práce na příkladech z praxe 	<ul style="list-style-type: none"> - výrobní faktory, hospodaření, efektivnost, dělba práce 	
<ul style="list-style-type: none"> - vysvětlí pojmy nabídka, poptávka, cena, trh - posuzuje dopad typických událostí na změnu nabídky, poptávky, ceny a interpretuje údaje na grafu N a P - uvede příklady úlohy státu v tržní ekonomice 	<ul style="list-style-type: none"> - tržní mechanismus, národní hospodářství 	
	2. Podnik, podnikání jako základ tržní ekonomiky	22
<ul style="list-style-type: none"> - definuje základní pojmy, aplikuje je na příkladech 	<ul style="list-style-type: none"> - náklady, výnosy, zisk 	
<ul style="list-style-type: none"> - vymezí podnikání a charakterizuje jednotlivé právní formy podnikání s pomocí obchodního zákoníku - charakterizuje s pomocí živnostenského zákona podmínky pro provozování živností, druhy živností - porovná obchodní společnosti 	<ul style="list-style-type: none"> - podnikání 	
<ul style="list-style-type: none"> - naznačí realizaci jednoduchého podnikatelského záměru 	<ul style="list-style-type: none"> - podnikatelský záměr 	

Ukázka č. 16: Výťah z učební osnovy předmětu ekonomika; upraveno**(Obchodní akademie Vlašim)****Název vyučovacího předmětu: Ekonomika****Kód a název oboru vzdělání: 63–41–M/004 Obchodní akademie****Název ŠVP: Obchodní akademie Vlašim****Forma vzdělání: denní****Celkový počet hodin za studium: 430 hodin****Datum platnosti od: 1. 9. 2006****1. Pojetí vyučovacího předmětu****Obecné cíle:**

Ekonomika je osový ekonomický předmět, obsahem učiva vychází z poznatků, které se týkají tržní ekonomiky. Předmět ekonomika vede k rozvíjení schopností ekonomicky myslet, uplatňovat při posuzování podnikových činností kritérium ekonomické efektivnosti, jednat hospodárně a v souladu s etikou podnikání.

Žáci:

- ✓ jednájí odpovědně, samostatně, aktivně vyjadřují své názory a úvahy na daná ekonomická témata,
- ✓ dbají na dodržování zákonů, pravidel chování a jednájí v souladu s morálními principy,
- ✓ aktivně se zajímájí o politické a společenské dění u nás a ve světě i o veřejné záležitosti lokálního charakteru,
- ✓ myslí kriticky – tj. ověřují si věrohodnost informací, nenechávají se manipulovat, tvoří se vlastní úsudek a jsou schopni o něm diskutovat s jinými lidmi.

Charakteristika učiva

Učivo je vybráno ve vztahu k profilu absolventa, je složeno z témat týkajících se podnikání, marketingu, zabezpečování hlavní činnosti jednotlivými zdroji, daňové soustavy, finančního hospodaření firmy, finančního trhu, financování podniku a managementu.

Největší důraz se klade na praktické ekonomické vědomosti a dovednosti, které umožní absolventovi úspěšně se uplatnit na trhu práce.

V rámci tohoto předmětu žáci povinně absolvují odbornou praxi v různých firmách a institucích regionu v délce čtyř týdnů...

Pojetí výuky

Žáci si osvojí dovednosti nezbytné pro zajišťování podnikových činností a efektivní hospodaření s finančními prostředky...

...hodnocení provádí vyučující i žáci navzájem a nechybí sebehodnocení. Hodnoceny jsou také referáty, samostatná práce během zkoušení, práce na projektech apod.

Při klasifikaci se klade důraz na...

2. Rozpis učiva Ročník: 1. Počet hodin v ročníku: 102 Výsledky vzdělávání a kompetence		
Žák: <ul style="list-style-type: none"> ✓ na příkladech z běžného života aplikuje základní pojmy, např. obětovaná příležitost, rovnovážná cena ✓ vysvětlí vznik tržní rovnováhy, důsledky působení trhu a úlohu zisku 	Tematický celek s hodinovou dotací Podstata fungování tržní ekonomiky (15 hodin) <ul style="list-style-type: none"> ✓vzácnost, obětovaná příležitost, racionální chování ✓výrobní faktory, ekonomický koloběh ✓podstata tržní ekonomiky (nabídka, poptávka, tržní rovnováha) ✓zisk jako ekonomický stimul 	Mezipředmětové vztahy: Průřezová témata: Mezipředmětové vztahy: Informační a komunikační technologie 3. ročník: Informační zdroje, celosvětová síť Internet Matematika 1. ročník Funkce a její průběh Občanská nauka 4. ročník: Člověk a ekonomika Průřezové téma: Občan v demokratické společnosti Cíl: <ul style="list-style-type: none"> ✓orientovat se v masových médiích, využívat je a kriticky hodnotit Obsah: <ul style="list-style-type: none"> ✓masová média ✓stát, politický systém, politika, soudobý svět ICT: používat základní a aplikační programové vybavení
Odborné kompetence: <ul style="list-style-type: none"> ✓usiluje o nejvyšší kvalitu své práce, výrobků nebo služeb ✓demonstruje kvalitu jako významný nástroj konkurenceschopnosti a dobrého jména podniku 		

<p>Žák:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ rozlišuje druhy živností a obchodních společností ✓ popíše postup při založení podniku ✓ zpracuje jednoduchý podnikatelský záměr ✓ vyhledává informace v obchodním zákoníku <p>Odborné kompetence:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ vyhledává příslušné právní předpisy a používá je k řešení jednoduchých situací ✓ efektivně hospodaří se svými finančními prostředky ✓ chápe kvalitu jako významný nástroj konkurenceschopnosti a dobrého jména podniku ✓ zvažuje při plánování a posuzování určité činnosti možné náklady, výnosy a zisk, vliv na životní prostředí, sociální dopady 	<p>Organizace, podnik, právní úprava podnikání (24 hodin)</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ ziskové a neziskové organizace ✓ podnikání, podnikatelský záměr ✓ právní formy podnikání ✓ ukončení podnikání 	<p>Mezipředmětové vztahy: Právo 3. ročník Organizace, podnik, právní úprava podnikání</p> <p>Průřezové téma: Člověk a svět práce</p> <p>Cíl:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ orientovat se v základních aspektech soukromého podnikání ✓ pracovat s příslušnými právními předpisy <p>Obsah:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ soukromé podnikání ✓ podstata a formy podnikání ✓ formy podnikání ✓ orientace v živnostenském zákoně a obchodním zákoníku
---	--	---

Ukázka č. 17: Výtah z učební osnovy předmětu strojírenská technologie; upraveno

(Střední škola průmyslová strojnická, technická a VOŠ Chrudim)

Učební osnova

Vyučovací předmět Strojírenská technologie

Obor vzdělání: 23-41-M/01 Strojírenství

Délka a forma vzdělávání: 4 roky, denní forma

Celkový počet hodin: 10

Platnost: od 1. 9. 2006

Pojetí vyučovacího předmětu

Obecné cíle

Strojírenská technologie tvoří spolu s ostatními technickými předměty, především se stavbou a provozem strojů, základ technické vzdělanosti. Učivo strojírenské technologie navazuje na poznatky žáků z fyziky, chemie, mechaniky, elektrotechniky a prohlubuje je. Jeho zvládnutí je nezbytným předpokladem pro to, aby absolvent školy byl schopen samostatně vykonávat činnosti technologa. Dobrá úroveň znalostí technologie je také součástí kvalifikace všech technických pracovníků ve strojírenství. Způsob přemýšlení, ke kterému je žák po celou dobu výuky veden, jej činí obratným i v běžném každodenním životě.

Vzdělávání směřuje k tomu, aby žáci dovedli:

- ✓ využívat technických vědomostí a dovedností v praktickém životě při řešení běžných technických problémů
- ✓ aplikovat technologické poznatky a postupy při konstrukční práci
- ✓ řešit reálné technologické problémy, pružně reagovat na běžné problémy při výrobě
- ✓ zkoumat a řešit technické problémy, diskutovat o jejich řešení
- ✓ pracovat v týmu i samostatně
- ✓ pracovat s odbornou literaturou
- ✓ vyhledávat a vyhodnocovat informace získané z různých zdrojů (grafů, diagramů, technických tabulek a internetu), podrobovat je logickému rozboru a využívat je pro svou práci
- ✓ přesně se vyjadřovat a správně používat odbornou terminologii
- ✓ sledovat technický pokrok a přenášet jeho výsledky do praxe
- ✓ pracovat s moderní technikou – PC, měřidla, NC stroje apod.

Charakteristika učiva

Obsah učiva strojírenské technologie je rozložen do čtyř ročníků tak, jak v praxi celý technologický proces probíhá. V prvním ročníku se žák seznamuje ...

Pojetí výuky

Předmět se vyučuje v 1. a 2. ročníku v rozsahu 2 hodiny týdně, ve 3. a 4. ročníku 3 hodiny týdně. Výuka je zaměřena teoreticky, protože žáci mají samostatný předmět technologická cvičení, kde pod vedením učitele vypracovávají jednotlivé projekty. Přesto je učivo každého tematického celku doplňováno příklady a dílčími úkoly, kdy žáci přímo v hodinách strojírenské technologie počítají a navrhují pomocí strojnických tabulek a norem to, co umožňuje probíraná látka. Tím si ihned ověřují teoretické poznatky, učí se pracovat s odbornou literaturou. Také se učí technickému odhadu. V teoretické výuce strojírenské technologie je kladen důraz na schopnost žáka graficky se vyjadřovat (svůj výklad doplnit náčrtem).

Hodnocení výsledků žáků

Žáci budou v každém ročníku hodnoceni na základě ústního zkoušení. Důraz se bude klást nejen na teoretické znalosti žáka, ale také na jeho grafický projev a na schopnosti technic-

kého vyjadřování mluveným slovem. Součástí klasifikace bude také písemné zkoušení, kde budou ověřovány teoretické znalosti, grafický projev žáka a schopnost aplikovat teorii na příkladě. Hodnocení bude v souladu s klasifikačním řádem, který je součástí školního řádu. Při pololetní klasifikaci bude zohledněn celkový přístup žáka k vyučovacímu procesu a k plnění studijních povinností.

Přínos předmětu k rozvoji klíčových kompetencí a průřezových témat

Přínos vyučování:

- ✓ rozvíjí technické myšlení žáků
- ✓ vytváří příležitosti, kdy se žáci učí komunikaci a spolupráci s druhými
- ✓ učí žáky vymezovat problém a nalézat postupy řešení
- ✓ vytváří dovednost číst a tvořit strojírenské výkresy
- ✓ učí žáky vytvářet technickou dokumentaci jako prostředek komunikace
- ✓ dává žákům šance poznat své individuální schopnosti a omezení
- ✓ vede žáky k tomu, aby si stáli za svým názorem a přitom respektovali druhé žáky a jejich myšlenky
- ✓ vede žáky k odpovědnosti za svou vlastní práci
- ✓ podněcuje zájem žáků o nové technologie

APLIKACE PRŮŘEZOVÝCH TÉMAT

Průřezové téma Člověk a životní prostředí

Ve strojírenské technologii se téměř v každé kapitole dotýkáme problematiky dopadu na životní prostředí – energetická náročnost výroby polotovarů, odpady z technologií povrchových úprav, prostředí a lázně pro chemicko-tepelné zpracování, chladicí kapaliny užívané při obrábění a podobně. Žáci jsou vedeni k respektování zásad péče o životní prostředí při navrhování jakékoliv technologie, k vyhledávání informací a podkladů v literatuře a na internetu pro své návrhy. Tyto návrhy jsou součástí hodnocení dílčích úkolů.

Rozpis učiva a výsledků vzdělávání	
3. ročník	
Výsledky vzdělávání a kompetence	Obsah vzdělávání
Žák	1 Základy teorie obrábění
načrtne nástrojové roviny, vysvětlí vzájemný vztah těchto rovin a popíše pomocí těchto rovin a nástrojových úhlů konkrétní nástroj	teorie obrábění
	geometrie bříty
	mechanika tvorby třísky
	nástrojové materiály
	práce, řezná síla, řezný odpor

konstruuje břitový diagram čela a hřbetu a navrhuje úhly pro výrobu nebo ostření nástroje	tepelná bilance řezného procesu
navrhuje vhodný materiál pro konkrétní nástroj	řezné podmínky
určí řezný odpor s využitím norem a tabulek pro konkrétní materiál	
spočítá řeznou sílu a práci při procesu oddělování třísky	
vysvětlí vliv tepla na povrchové pnutí v obrobku	
vysvětlí vliv tepla na změny vlastností nástroje	
stanoví optimální řezné podmínky s ohledem na materiál obrobku a nástroje, optimální trvanlivost nástroje, produktivitu obrábění a požadovanou drsnost a přesnost obrábění	

KAPITOLA 4.9. DOKONČENÍ ŠVP

Ukázka č. 18: Hodnocení souladu ŠVP s RVP

Hodící se varianty odpovědí označte křížkem. Chyby a nedostatky napište stručně v daném řádku. <i>Obsah si upravte podle aktuální verze RVP.</i>	ano	ne
1. Titulní list (základní údaje o dokumentu)		
1.1 Škola		
1.2 Název ŠVP (bez číselného kódu)		
1.3 Obor vzdělání		
1.4 Kód oboru		
1.5 Platnost dokumentu od:		
1.6 Dokument je ostránkován		
1.7 Je vložen obsah		
2. Identifikační údaje		
2.1 Název a adresa školy, zřizovatel		
2.2 Název ŠVP		
2.3 Kód a název oboru vzdělávání		

2.4 Stupeň poskytovaného vzdělání (včetně terminologie dle školského zákona)		
2.5 Délka a forma vzdělávání		
2.6 Platnost ŠVP		
2.7 Jméno a příjmení ředitele školy		
3 Profil absolventa		
3.1 Uplatnění absolventa v praxi		
3.2 Očekávané kompetence absolventa		
3.3 Škola, název ŠVP, obor vzdělání, platnost ŠVP		
4. Charakteristika ŠVP (samostatně pro každou formu vzdělávání, zkrácené studium)		
4.1 Popis celkového pojetí vzdělávání v ŠVP		
4.2 Organizace výuky		
4.3 Popis realizace praktického vyučování		
4.4 Realizace klíčových kompetencí		
4.5 Realizace průřezových témat		
4.6 Realizace dalších vzdělávacích a mimovyučovacích aktivit podporujících záměr školy		
4.7 Způsoby a kritéria hodnocení žáků		
4.8 Charakteristika profilové části MZ		
4.8 Volitelné zkoušky společné části MZ		
4.9 Zabezpečení výuky žáků se speciálními vzdělávacími potřebami (pouze u denní formy vzdělávání):		
- se zdravotním postižením		
- se zdravotním znevýhodněním		
- se sociálním znevýhodněním		
4.10 Zabezpečení výuky žáků mimořádně nadaných (pouze u denní formy vzdělávání)		
4.11 Zabezpečení BOZP a požární prevence		
4.12 Podmínky přijetí ke vzdělávání		
4.13 Škola, název %ŠVP, obor vzdělání, délka a forma vzděl., stupeň vzdělání, platnost ŠVP		
5. Učební plán (UP, samostatně pro každou formu vzdělávání a zkrácené studium)		

5.1 Tabulka vyučovacích předmětů/modulů (výčet vyučovacích předmětů/modulů, hodinové dotace, rozvržení do ročníků, celkové počty vyučovacích hodin za studium, týdně, v ročníku, další závazné aktivity)		
5.2 Závaznost vyučovacích předmětů/modulů (povinné, volitelné, nepovinné)		
5.3 Logické uspořádání předmětů		
5.4 Dodržení min. předepsaného počtu hodin		
5.5 Součty hodin – správnost		
5.6 Rozvržení týdnů ve školním roce		
5.7 Poznámky k učebnímu plánu		
5.8 Název ŠVP, obor vzdělání, délka a forma vzděl., platnost ŠVP		
6 Přehled rozpracování obsahu vzdělávání v RVP do ŠVP věcná a numerická správnost		
7 Učební osnovy (UO)		
7.1 ŠVP obsahuje UO pro všechny předměty uvedené v UP včetně odborného výcviku, učební nebo odborné praxe a kurzů		
7.2 Shoda názvů předmětů s učebním plánem		
7.3 Shoda počtu hodin s učebním plánem		
7.4 Popis cílů a didaktického pojetí předmětů		
7.5 Přínos k realizaci klíčových kompetencí, průřezových témat a mezi-předmětových vztahů		
7.6 Popis metod a forem výuky preferovaných v jednotlivých předmětech a způsobu hodnocení žáků		
7.7 Předpokládané výsledky vzdělávání* * porovnáváme soulad s RVP		
7.8 Vzdělávací obsah (učivo)*		
7.9 Rozvržení do ročníků		
7.10 Vzdělávací moduly obsahují všechny součásti předepsané RVP		
8. Materiální zajištění výuky v daném ŠVP		
9. Personální zajištění		
10. Spolupráce se sociálními partnery (zvl. formy spolupráce)		
Poznámky:		
Datum hodnocení:		
Jméno hodnotitele:		

KAPITOLA 6. JAK PLÁNOVAT VÝSLEDKY VZDĚLÁVÁNÍ

Ukázka č. 20: Rozpracování kompetence z RVP do ŠVP v oboru Strojírenství

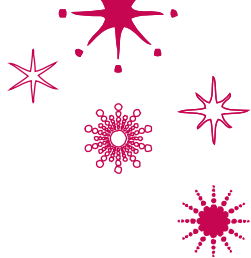
RVP	ŠVP	RVP	ŠVP
Odborná kompetence četli a vytvářeli výkresy součástí, výkresy sestavení, schémata aj. produkty grafické technické komunikace používané ve strojírenství, orientovali se v jednoduchých stavebních výkresech a elektrotechnických schématech	Profil absolventa Odborná kompetence kreslí výkresy podle zásad technického kreslení zhotovuje dvourozměrné výkresy strojových součástí a sestavení klasicky i s podporou kreslicího programu na PC	Výsledky vzdělávání Okruh projektování a konstrukce Žák: vypracovává konstrukční dokumentaci strojních součástí a konstrukčních prvků, nářadí, nástrojů, přípravků, měřidel aj. výrobních pomůcek pro strojírenskou výrobu	Učební osnova
			Technické kreslení vypracovává konstrukční dokumentaci strojních součástí a konstrukčních prvků, nářadí, nástrojů, přípravků, měřidel aj. výrobních pomůcek pro strojírenskou výrobu kreslí a čte výkresy součástí předepisuje jakost a úpravu povrchu součástí, tepelné a chemicko-tepelné zpracování apod. kreslí výkresy sestavení a další související dokumentaci

	Výsledky vzdělávání Okruh strojírenská technologie a okruh projektování a konstrukce žák:		Technologie	Praxe
volili pro strojní součásti a nástroje vhodné materiály, druhy polotovarů, druhy a rozměry předvýrobků; navrhovali jejich tepelné zpracování, povrchovou úpravu apod.	volí pro zamýšlené použití vhodný materiál a jeho tepelné nebo chemicko-tepelné zpracování	stanovuje jakost a úpravu povrchu součástí, jejich tepelné zpracování a další požadavky	navrhuje materiály pro výrobu strojních součástí, nástrojů, nářadí apod. navrhuje technologické postupy pro tepelné a chemicko-tepelné zpracování	provádí zkoušky materiálů tepelně zpracovává strojní součásti nebo nástroje kontroluje výsledky tepelného a chemicko-tepelného zpracování
vyhotovuje jednoduchý technologický postup na výrobu strojní součásti s respektováním ekonomických, ekologických a bezpečnostních hledisek	stanovuje technologické podmínky a parametry jednotlivých operací	určuje sled technologických operací výroby strojních součástí, částí a konstrukcí určuje pro jednotlivé operace nářadí, nástroje, měřidla a další výrobní pomůcky provádí kapacitní počty a na jejich základě navrhuje počty strojů a počty pracovníků posuzuje možnosti použití jednoúčelových strojů, mechanizace nebo automatizace technologických operací	určuje sled technologických operací výroby strojních součástí, částí a konstrukcí určuje pro jednotlivé operace nářadí, nástroje, měřidla a další výrobní pomůcky provádí kapacitní počty a na jejich základě navrhuje počty strojů a počty pracovníků posuzuje možnosti použití jednoúčelových strojů, mechanizace nebo automatizace technologických operací	vypracuje jednoduchý technologický postup pro základní způsoby strojního obrábění kovových materiálů (popř. nekovových materiálů používaných v strojírenství)

	<p>navrhuje způsoby přeměny polotovaru ve výrobek, volí zařízení, nástroje a přípravy, pomocí nichž se tato přeměna uskutečňuje</p>	<p>stanoví pro jednotlivé operace strojní zařízení</p>	<p>stanoví pro jednotlivé operace druh a typ stroje, strojního zařízení apod.</p>	<p>na obráběcích strojích vyhotovuje z polotovarů výrobky podle technických výkresů</p> <p>měří délky, úhly, tvary, jakost povrchu apod. různými měřidly a měřicími přístroji</p> <p>provádí základní údržbu obráběcích strojů jednotlivých částí jednotlivých konstrukcí</p> <p>svařováním spojí jednotlivé části ocelových konstrukcí, např. úhelníky, U profily, I profily apod.</p>
		<p>stanoví optimální řezné podmínky (pomocí ST, nomogramů a aplikačních programů)</p>	<p>vypracovává technologické postupy výroby jednotlivých svarek</p>	

Ukázka č. 21: Rozpracování kompetence z RVP do ŠVP v oboru Operátor skladování

RVP	ŠVP	RVP	ŠVP	Učební osnova		
Odborná kompetence	Profil absolventa Odborná kompetence	Výsledky vzdělávání Žák:		Technologie a mechanizace skladování	Zbožiznalství	Odborný výcvik
skladovali a ošetřovali zásoby zboží a materiálu	skladovali a ošetřovali zásoby zboží a materiálu různého sortimentu	navrhne vhodný způsob skladování pro konkrétní sortiment zboží a materiálu	skladovali a ošetřovali zásoby zboží a materiálu různého sortimentu	charakterizuje jednotlivé druhy skladů a jejich využití	rozdělí zboží do základních sortimentních skupin podle požadavků na skladování	přijímá, skladuje a ošetřuje zboží a materiál podle sortimentu
		charakterizuje nežadoucí vlivy působící na užitečnou hodnotu zboží a způsob ochrany		navrhne optimální dispoziční řešení skladového objektu a racionálního využití skladových ploch pro konkrétní sortiment	uvede typické vlastnosti jednotlivých sortimentních skupin zboží	kontroluje záruční dobu skladovaného zboží a materiálu a dodržuje předepsanou dobu skladování
		dodržuje předepsanou posloupnost činností při manipulaci se zásobami zboží a materiálu ve skladu (od převzetí až po kompletaci a expedici)		charakterizuje způsoby - skladování pro - jednotlivé druhy - zboží a materiálu	objasní vliv skladu na zabezpečování jakosti	připravuje zboží nebo materiál k výdeji na základě evidovaného požadavku na výdej, připraví zboží či materiál k expedici
				rozliší způsoby skladové manipulace a uvede přednosti a meze jejich využití pro konkrétní sortiment		
				použije vhodnou manipulační jednotku pro konkrétní zboží nebo materiál		

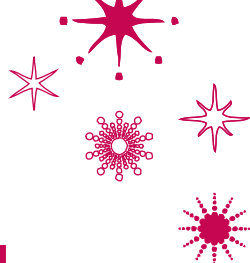

1. Bacík, F., Kalous, J., Svoboda, J. et al. Úvod do teorie a praxe školského managementu I. Praha: UK, 1995. ISBN 80-7184-010-6.
2. Bacík, F., Kalous, J., Svoboda, J. et al. Úvod do teorie a praxe školského managementu II. Praha: UK, 1995. ISBN 80-7184-025-4.
3. Belz, H., Siegrist, M. Klíčové kompetence a jejich rozvíjení. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-479-6 .
4. Drbohlavová, M. Metodika práce. Olomouc: Andragogé, 2000. ISBN 80-244-0136-3.
5. Hudecová, D. Revize Bloomovy taxonomie edukačních cílů. In: Historie a škola II. Člověk, společnost, dějiny. Praha: ÚIV, 2004.
6. Gavora, P. Gramotnost: Vývin modelov, reflexia praxe a výskumu. In: Pedagogika LII, 2002.UK Praha
7. Gudjons, J. Projektové vyučování – koncepce činnostně orientovaného vyučování. Technické aktuality a metodické rozhledy pro střední průmyslové školy (TAMR), 34, 1993, č. 4, s. 17-22. (Překlad ZIS NÚOV).
8. Chvál, M. a kol. Školy na cestě ke kvalitě: Systém podpory autoevaluace škol v ČR. Praha: NÚV, 2012. ISBN 978-80-86856-90-2.
9. Janík, T. a kol. Kurikulární reforma na gymnáziích – výsledky dotazníkového šetření. Praha: VÚP, 2010. ISBN 978-80-87000-39-7.
10. Jankovcová, M., Průcha, J., Koudela, J. Aktivizující metody v pedagogické praxi středních škol. Praha: SPN, 1989. ISBN 8024601923.
11. Jezberová, R. Nová koncepce klíčových kompetencí v RVP odborného vzdělávání. Praha: NÚOV, 2007.
12. Jezberová, R. a kol. Žákovské projekty – cesta ke kompetencím. Příručka pro učitele středních odborných škol. Praha: NÚV, 2012. ISBN 978-80-86856-77-3.
13. Jůva, V. sen & jun. Úvod do pedagogiky. Brno: Paido, 1995. ISBN 80-85931-06-0.
14. Kalhous, Z. Základy školní didaktiky. Olomouc: UP, 1995. ISBN 80-7067-546-2.
15. Kalhous, Z., Obst, O. Školní didaktika. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-253-X.
16. Kašparová, J. a kol. Modulární projektování školních vzdělávacích programů v odborném vzdělávání. Praha: NÚV, 2012. ISBN 978-80-87063-92-7.

17. Kašparová, J. a kol. Výukové strategie v praxi pilotních škol. Praha: NÚV, 2011. ISBN 978-80-87063-42-2.
18. Knecht, P. a kol. Moderní odborná škola. Názory učitelů pilotních škol na kurikulární reformu. Praha: NÚV, 2011. ISBN 978-80-86856-96-4.
19. Kopřiva, K. Lidský vztah jako součást profese. Praha: Portál, 1997. ISBN 80-7178-429-X.
20. Kosíková, V. Evaluace ŠVP pro střední odborné školy. Studijní texty pro projekt Pilot S. Praha: NÚOV, 2006. www.pilots.nuov.cz
21. Košťálová, H., Miková, Š., Stang, J. Školní hodnocení žáků a studentů se zaměřením na slovní hodnocení. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-314-7.
22. Kratochvílová, J. Vzdělávání žáků se zdravotním postižením ve středních školách. Praha: NÚV, 2012. ISBN 978-801-87063-55-2.
23. Kubeš, M., Spillerová, D., Kurnický, R. Manažerské kompetence. Praha: Grada, 2004. ISBN 80-247-0698-9.
24. Maňák, J., Švec, V. Výukové metody. Brno: Paido, 2003. ISBN 80-7315-039-5.
25. Národní program rozvoje vzdělávání v České republice. Bílá kniha. Praha, ÚIV 2001.
26. Pasch, M. a kol. Od vzdělávacího programu k vyučovací hodině. Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7367-054-2.
27. Podoláková, J. Žakovský poradní tým ředitelky školy. In: Příklady dobré praxe SOŠ a SOU. Praha: NÚOV, 2011. ISBN 978-80-87063-35-4; www.kurikulum.nuov.cz
28. Průcha, J. a kol. Pedagogický slovník. Praha: Portál, 2003. ISBN 978-80-7367-647-6.
29. Rýdl, K. Vliv socioekonomického vývoje společnosti na pojetí kvality školy v České republice. Praha: NÚV, 2012. ISBN 978-80-87063-76-7.
30. Szebestová, Z. a kol. Průřezová témata ve výuce žáků odborných škol. Díl 1. a 2. Praha: NÚV, 2012. ISBN 978-80-87063-39-2.
31. Skalková, J. Obecná didaktika. Praha: ISV, 1999. ISBN 80-85866-33-1.
32. Starý, K. Autoevaluace školy. Studijní texty pro projekt Pilot S. Praha: NÚOV, 2005. www.pilots.nuov.cz
33. Starý, K. Efektivní výukové strategie. In: Výukové strategie v praxi pilotních škol. Praha: NÚV, 2011. ISBN 978-80-87063-42-2.
34. Šikulová, R., Kolář, Z. Hodnocení žáků. Praha: Grada, 2005. ISBN 80-247-0885-X.
35. Škorpilová, M. Úloha koordinátora ŠVP. In: Příklady dobré praxe SOŠ a SOU. Praha: NÚOV, 2011. ISBN 978-80-87063-35-4; www.kurikulum.nuov.cz
36. Šuleř, O. Jak řídit a vést porady. Praha: Computer Press, 2001. ISBN 80-7226-460-5.
37. Švec, J. Týmová práce. Studijní texty pro projekt Pilot S. Praha: NÚOV, 2006. www.pilots.nuov.cz
38. Švec, J. Vedení porad. Studijní texty pro projekt Pilot S. Praha: NÚOV, 2006. www.pilots.nuov.cz
39. Švec, V. Klíčové dovednosti ve vyučování a výcviku. Brno: MU, 1998a. ISBN 80-210-1937-9.
40. Učení je skryté bohatství. Zpráva Mezinárodní komise UNESCO „Vzdělávání pro 21. století“. Praha: ÚIV, 1997. 125 s.
41. Vašutová, J. Proměny vzdělávacího kontextu a kompetence učitelů pro tvorbu ŠVP v odborném vzdělávání. Studijní texty pro projekt Pilot S. Praha: NÚOV, 2006. www.pilots.nuov.cz

42. Vojtěch, J. a kol. Odborné školy a jejich sociální partneři. Praha: NÚOV, 2011. ISBN 978-80-87063-33-0.
43. Walterová, E. (ed) Úloha školy v rozvoji vzdělanosti. Brno: Paido, 2004. ISBN 80-7315-083-2.
44. Walterová, E. a kol. Objevujeme Evropu. Praha: PedF UK, Centrum evropských studií, 1997. ISBN 8086039277, 9788086039275.
45. Zábranská, J. Role ředitele školy v ŠVP. In: Příklady dobré praxe SOŠ a SOU. Praha: NÚOV, 2011. ISBN 978-80-87063-35-4; www.kurikulum.nuov.cz
46. Rámcový vzdělávací program základního vzdělávání. www.rvp.cz
47. Rámcový vzdělávací program pro gymnaziální vzdělávání. www.rvp.cz.
48. Rámcové vzdělávací programy středního odborného vzdělávání. www.nuov.cz; www.nuv.cz

11.

PŘEHLED PILOTNÍCH ŠKOL A OBORŮ POKUSNÉHO OVĚŘOVÁNÍ VÝUKY PODLE PILOTNÍCH ŠVP

Název školy	Kód a název oboru vzdělání ⁴²	
ISŠ hotelového provozu, obchodu a služeb Příbram	65-51-H/002 66-41-L/008	Kuchař-číšník pro pohostinství Obchodník
HŠ a VOŠ hotelnictví a turismu Poděbrady	65-42- M/004	Hotelnictví a turismus
Obchodní akademie Vlašim	63-41-M/004 78-42-M/002	Obchodní akademie Ekonomické lyceum
VOŠ, SŠ a COP Sezimovo Ústí	23-41-M/001 26-41-M/002 26-51-H/001 23-51-H/003	Strojírenství Elektrotechnika Elektrikář Strojní mechanik – stroje a zařízení
VOŠ a SPŠ Volyně	33-42-M/003	Nábytkářská a dřevařská výroba
SOŠ elektrotechnická – COP Hluboká Nad Vltavou	26-51-H/001	Elektrikář
SOŠ Stříbro	41-41-M/001 68-43- M/001	Agropodnikání Veřejnosprávní činnost
SOU elektrotechnické Plzeň	26-51-H/001	Elektrikář
ISŠ Klatovy	31-58-H/001 66-51-H/002 65-51-H/002	Krejčí Prodavač Kuchař-číšník pro pohostinství
ISŠ technická a ekonomická Sokolov	23-51-H/001 26-41-M/002	Zámečnický Elektrotechnika
VOŠ a SPŠ Varnsdorf	23-41-M/001 26-41-M/002 78-42-M/001	Strojírenství Elektrotechnika Technické lyceum

Obchodní akademie a HŠ Turnov	65-42-M/004 63-41-M/004	Hotelnictví a turismus Obchodní akademie
VOŠ a SUPŠ Turnov	(82-41-M/012, 013, 014, 015, 016)	Výtvarné zpracování kovů a drahých kamenů
Střední škola řemesel a služeb Jablonec Nad Nisou	82-51-H/003	Zlatník – klenotník
SPŠ Hradec Králové	23-41-M/001	Strojírenství
VOŠ stavební a SPŠ stavební arch. Jana Letzela Náchod	36-47-M/001 36-67-H/001 36-69-H/001	Stavebnictví Zedník Pokrývač
Střední škola průmyslová strojnická, technická a Vyšší odborná škola Chrudim	23-41-M/001 78-42-M/001	Strojírenství Technické lyceum
SOŠ automobilní a SOU automobilní Ústí Nad Orlicí	23-68-H/001	Automechanik
Obchodní akademie Pelhřimov	63-41-M/004 78-42-M/002	Obchodní akademie Ekonomické lyceum
Česká zemědělská akademie v Humpolci, střední škola Humpolec	41-41-M/001	Agropodnikání
SOŠ a SOU obchodní Brno	66-51-H/002 66-41-L/008	Prodavač Obchodník
ISŠ automobilní Brno	23-68-H/001	Automechanik
SPŠ chemická Brno	28-44-M/001	Aplikovaná chemie
VOŠ a SPŠ Šumperk	23-41-M/001 26-41-M/002 78-42-M/001	Strojírenství Elektrotechnika Technické lyceum
Střední škola polytechnická Olomouc	36-67-H/001	Zedník
SZŠ Ostrava - Hulváky	41-44- M/001	Zahradnictví
SOŠ chemická akademika Heyrovského a Gymnázium Ostrava - Zábřeh	28-44-M/001	Aplikovaná chemie
SPŠ stavební Ostrava - Zábřeh	36-47-M/001 78-42-M/001	Stavebnictví Technické lyceum
Střední škola hotelová a služeb Kroměříž	65-42- M/004 65-51-H/002 29-53-H/001	Hotelnictví a turismus Kuchař-číšník pro pohostinství Pekař
SPŠ polytechnická a COP Zlín	23-51-H/003	Strojní mechanik – stroje a zařízení

42) Kódy oborů vzdělání jsou uváděny podle kódů ve výnosu MŠMT o pokusném ověřování pilotních ŠVP v roce 2006, tj. před schválením RVP a nových oborů vzdělání v roce 2007. V uvedených oborech škola realizovala výuku podle pilotního ŠVP.

Tato publikace je spolufinancována Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky